

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BİR KAMU KURUMUNDA ÇALIŞAN
KADINLARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve TEKEŞ

Enstitü Anabilim Dalı: Hemşirelik

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zekiye TURAN

OCAK-2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BİR KAMU KURUMUNDA ÇALIŞAN
KADINLARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE
İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve TEKEŞ

Enstitü Anabilim Dalı: Hemşirelik

“Bu tez .../.../2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oy birliği / Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA

BEYAN

Bu çalışma T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 02/02/2022 tarihinde onay alarak hazırlanmıştır. Bu tezin kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları kaynaklar listesine aldığımı, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Merve TEKEŞ

..../..../.....

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, desteğini ve sabrını benden esirgemeyen kıymetli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Zekiye TURAN' a, araştırmaya katılmayı kabul eden Sakarya Büyükşehir Belediyesi'ndeki değerli mesai arkadaşlarıma, eğitim hayatım boyunca en büyük destekçim olan hayat arkadaşım Mücahit TEKEŞ'e, benim yokluğumda kızımın bakımını üstlenen annem Filiz ÖZEK'e, varlıkları ile hayatımın her anına anlam katan canım kardeşlerim Zeynep ÖZEK ve Nur Sena ÖZEK'e, yüksek lisans eğitimim boyunca ona ayırmam gereken zamandan ve ilgiden mahrum kalan biricik kızım Elif Derin TEKEŞ'e, tez çalışmama verdiği desteklerden ötürü Zafer DİLSİZ'e ve bu süreçte emeği geçen herkese teşekkür ederim. Saygılarımla...

Merve TEKEŞ

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
TABLolar	vii
ÖZET.....	ix
SUMMARY	x
1. GİRİŞ	1
1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. MİZojİNİ.....	5
2.1.1. Mizojininin Tarihçesi	5
2.1.1.1. İlk çağda mizojini.....	6
2.1.1.2. Orta çağda mizojini	7
2.1.1.3. Modernleşme döneminde mizojini.....	7
2.1.2. Mizojinist Tutum ve Davranışlar	9
2.1.2.1. Genital mutilasyon (kadın sünneti)	10
2.1.2.2. Töre ve namus cinayetleri	11
2.1.2.3. Bekâret denetimi	12
2.1.2.4. Cinsel şiddet	14
2.1.2.5. Başlık parası	16
2.1.2.6. Cinsiyet seçimi	17
2.1.3. Mizojini Varlığını Etkileyen Faktörler.....	18
2.1.3.1. Aile	19

2.1.3.2. Okul ve sosyal çevre	20
2.1.3.3. Din.....	21
2.1.3.4. Felsefe	24
2.1.3.5. Siyasi ideoloji.....	25
2.1.3.6. Popüler kültür	26
2.1.3.7. Toplumsal cinsiyet rolleri.....	28
2.1.4. Mizojininin Sonuçları.....	30
2.1.4.1. Mizojininin eğitim alanındaki sonuçları	30
2.1.4.2. Mizojininin istihdam alanındaki sonuçları	31
2.1.4.3. Mizojininin ekonomi alanındaki sonuçları.....	33
2.1.4.4. Mizojininin siyaset alanındaki sonuçları	34
2.1.5. Mizojininin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Girişimler	35
2.1.5.1. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW).....	35
2.1.5.2. İstanbul Sözleşmesi	36
2.1.6. İçselleştirilmiş Mizojini.....	37
2.2. KİŞİLİK	39
2.2.1. Kişilik Özellikleri	40
2.2.1.1. Dışadönüklük (extraversion) - içedönüklük (introversion).....	40
2.2.1.2. Uyumluluk (agreeableness).....	41
2.2.1.3. Sorumluluk (conscientiousness).....	41
2.2.1.4. Duygusal dengesizlik (neuroticism).....	42
2.2.1.5. Gelişime açıklık (openness to experience).....	42
2.2.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler	43
2.2.2.1. Kişiliği etkileyen biyolojik faktörler	43
2.2.2.2. Kişiliği etkileyen çevresel faktörler	44
3. GEREÇ VE YÖNTEM	47
3.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	47
3.2. ARAŞTIRMANIN TİPİ, YERİ VE ZAMANI	47
3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	47
3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	48
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	48

3.5.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	49
3.5.2. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)	49
3.5.3. İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği	49
3.6. VERİLERİN ANALİZİ.....	50
3.7. ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU	50
4. BULGULAR.....	51
4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	51
4.2. ÖLÇEKLERE İLİŞKİN BULGULAR	52
4.2.1. Cervantes Kişilik Ölçeğine İlişkin Bulgular	52
4.2.2. İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeğine İlişkin Bulgular	56
4.3. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ	60
4.4. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ	65
4.5. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	71
5. TARTIŞMA	73
5.1. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİNE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI	74
5.2. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI	79
5.3. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI	83
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA.....	90
EKLER.....	109
ÖZGEÇMİŞ	116

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
CEDAW	: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi)
CKÖ	: Cervantes Kişilik Ölçeği
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
KGM	: Kadın Genital Mutilasyonu
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin Testi
LGBT	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transgender
PGT	: Preimplantasyon Genetik Tanı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SS	: Standart Sapma
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCCB	: Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı)
UNICEF	: United Nations Children's Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
WHO	: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

TABLÖLAR

Tablo 1: Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılım	51
Tablo 2: Cervantes Kişilik Ölçeğine İlişkin Soruların Dağılımı.....	53
Tablo 3: KMO ve Bartlett's Test Sonuçları	54
Tablo 4: Faktör Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 5: Ölçek Puan Ortalamaları.....	56
Tablo 6: İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeğine İlişkin Soruların Dağılımı.....	57
Tablo 7: KMO ve Bartlett's Test Sonuçları	58
Tablo 8: Faktör Analizi Sonuçları.....	58
Tablo 9: Ölçek Puan Ortalamaları.....	59
Tablo 10: Yaşa Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	60
Tablo 11: Medeni Duruma Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	60
Tablo 12: Çocuk Sayısına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	61
Tablo 13: Aile Yapısına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	61
Tablo 14: Öğrenim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	62
Tablo 15: Kurumdaki Görevine Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	63
Tablo 16: Kurumdaki Çalışma Yılına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	63
Tablo 17: Aylık Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi.....	64
Tablo 18: Yaşadığı Yere Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	64
Tablo 19: Yaşa Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	65
Tablo 20: Medeni Duruma Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	66
Tablo 21: Çocuk Sayısına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	66
Tablo 22: Aile Yapısına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	67

Tablo 23: Öğrenim Durumuna Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	68
Tablo 24: Kurumdaki Görevine Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	69
Tablo 25: Kurumdaki Çalışma Yılına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	69
Tablo 26: Aylık Gelir Durumuna Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	70
Tablo 27: Yaşadığı Yere Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi.....	71
Tablo 28: Cervantes Kişilik Özellikleri ile İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Arasındaki İlişki.....	71
Tablo 29: Cervantes Kişilik Ölçeği ile İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	72

ÖZET

GİRİŞ VE AMAÇ: Kadın düşmanlığı anlamına gelen mizojini, kadın olmasından dolayı bireyin aşağılanması, toplum içinde cinsel bir obje olarak kabul edilmesi ve kadınlara yönelik her türlü şiddetin normalleştirilmesi biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Bu araştırmada, bir kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Araştırmada Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışan 255 kadına Sosyodemografik Bilgi Formu, Cervantes Kişilik Ölçeği ve İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği'nden oluşan anket formu uygulandı. İstatistiksel analizler için SPSS 24.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanıldı. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların yanı sıra niceliksel verilerin normal dağılıma uygunlukları basıklık ve çarpıklık değerlerinin kesme noktaları (sınırları) çarpıklık (Skewness) değerleri ile sınılandı. Normal dağılım gösteren parametrelerin iki grup karşılaştırmalarında Independent Sample T Test, üç ve üzeri grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova testi kullanıldı. Ölçeklerin birbiri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Correlation analizi kullanıldı.

BULGULAR: Kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı boyutlarından erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Kişilik özelliklerinden nörotizm ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı üç alt boyutu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Kişilik özelliklerinden tutarlı/ tutarsız olma ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı üç alt boyutu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

SONUÇ: Kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı alt boyutları arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ataerkil, içselleştirilmiş mizojini, kadın sağlığı, kişilik özellikleri, toplumsal cinsiyet

SUMMARY

Examining the Relationship Between the Personality Traits of Women Working in a Public Institution and Internalized Misogyny

INTRODUCTION AND OBJECTIVE: Misogyny, which means women's hostility, can occur in the form of humiliating the individual for being a woman, being accepted as a sexual object in the society, and normalizing all kinds of violence against women. In this study, it was aimed to determine the relationship between the personality traits of women working in a public institution and internalized misogyny.

MATERIAL AND METHOD: In the research, a questionnaire consisting of Sociodemographic Information Form, Cervantes Personality Scale and Internalized Misogyny Scale was applied to 255 women working in Sakarya Metropolitan Municipality. SPSS 24.0 (Statistical Package for the Social Sciences) program was used for statistical analysis. While evaluating the data, in addition to descriptive statistical methods, the conformity of the quantitative data to the normal distribution was tested with the cut-off points (boundaries) of the kurtosis and Skewness values. The Independent Sample T Test was used for the comparison of normally distributed parameters in two groups, and the One-Way Anova test was used for comparisons of three or more groups. Pearson Correlation analysis was used to determine the relationship between the scales.

RESULTS: A positive significant relationship was found between being extraverted/introverted from personality traits and valuing men more than women from internalized misogyny dimensions. A positive significant relationship was found between neuroticism from personality traits and the three sub-dimensions of internalized misogyny. A negative significant relationship was found between being consistent/inconsistent from personality traits and the three sub-dimensions of internalized misogyny.

CONCLUSION: It was determined that there is a relationship between the personality traits of women and the sub-dimensions of internalized misogyny.

Keywords: Gender, internalized misogyny, patriarchal, personality traits, women's health

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Kadın tartışmaları günümüzde; toplumsal cinsiyet rolleri, erken ve zorla yapılan evlilikler, cinsiyetler arasındaki eşitsizlik, kız çocukların eğitimi, kadının mağduriyeti çerçevesinde yapılmaktadır. Tarihi kayıtlar ve araştırmalar incelendiğinde kadın hakları, kadının konumu ve kadına biçilen rol; günümüzde olduğu gibi geçmişte de tartışma konusu olmuştur. Erkekler eliyle erkeklerin menfaatlerini korumak ve erkek iktidarını sürdürebilmek adına oluşturulan geleneksel kurallar, kadına her türlü aşağılayıcı, dışlayıcı ve nefret duygusu barındıran davranışın yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Işık 2022).

Yunanca “nefret veya düşmanlık” anlamına gelen “mizo (misien)” terimi ile “kadın” anlamına gelen “jini (gune)” teriminin birleşmesinden oluşan mizojini (Dur 2018), genel bir ifadeyle “kadın düşmanlığı” yerine kullanılan bir terimdir (Arsawati and Bunga 2021). Mizojini, kadın olmasından dolayı bireyin aşağılanması, toplum içinde cinsel bir obje olarak kabul edilmesi ve kadınlara yönelik her türlü şiddetin normalleştirilmesi biçiminde ortaya çıkabilmektedir (Baydar 2013).

Ataerkil sistem, toplum içinde kadınların konumunu belirleyen etmenlerin başında gelir. Erkeklerin kadınların üzerinde hâkimiyet kurduğu eşit ve adil olmayan bir sistemi ifade etmektedir (Bozkur, Gündoğdu ve Uzun 2019). Ataerkil toplum düzeni; kadınların toplumdan dışlanmalarına sebep olan, toplum içinde kendi özerk kimliğini rahatça yaşamasını engelleyen ve erkek egemenliği altında yaşamlarını sürdürmelerine neden olan pek çok haksız tutum ve davranışın kadın düşmanlığı (mizojini) ifadesi altında literatüre girmesine zemin hazırlamaktadır (Dur 2018).

Kadınların ikinci sınıf insan olarak kabul görmesi, iktidar sahibi olmalarının engellenmek istenmesi sonucu karar alma mekanizmalarına katılımlarının kısıtlanması ve kadınların erkeklere bağımlı olmalarının istenmesi gibi tutumlar yüzünden kadınlar

erkeklerle göre ülke kaynaklarından daha az yararlanmaktadırlar (Baydar 2013, Öçal 2019). Ülkemizde 2021 yılında okuma-yazma bilmeyen altı yaş ve üzerindeki nüfus 1 862 532 iken bunların 1 593 893'ü kadındır (TÜİK 2022a). Kadınların yaşadıkları zorluklar nedeniyle eğitim alanında geri kalmaları iş alanlarını daraltmakta, gelir dağılımını olumsuz yönde etkileyerek kadın yoksulluğunu artırmaktadır.

Ülkemizde 2020 yılında erkeklerde yüzde 59,8 olan istihdam oranı kadınlarda yalnızca yüzde 26,3'tür (TÜİK 2022b). Kadın büyükelçi oranı 2021 yılında yüzde 26,5 iken erkek büyükelçi oranı yüzde 73,5'tir (TÜİK 2022b). Yükseköğretimde görev alan profesörler içinde kadın oranı 2020-2021 öğretim yılında yüzde 32,4, şirketlerde yönetici pozisyonundaki kadın oranı 2020 yılında yüzde 19,3'tür (TÜİK 2022b). Türkiye Cumhuriyeti 27. Dönem milletvekillerine baktığımızda toplam 581 milletvekilinin yalnızca 101'i kadındır (<https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi> Erişim tarihi:09.10.2022). Ekim 2022 tarihindeki mevcut Cumhurbaşkanlığı kabinesi incelendiğinde 18 kişilik kabineden sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı kadındır (<https://www.tccb.gov.tr/kabine/> Erişim tarihi:09.10.2022). Geçmişte de bakanlık görevini üstlenen kadınların çoğunlukla aile, kadın, çocuk, sosyal işler ve çevre ile ilgili bakanlıklarda görevli olduğu görülmektedir. Bunun sebebi kadınların geçmişten bugüne ataerkil toplum yapısı içinde, çocuk bakmak ve ev içi işleri yapmak için yetiştirilmiş olmalarıdır (Oruç ve Bayrakçı 2018). Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki cumhurbaşkanlarına baktığımızda ise tümü erkektir (<https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/> Erişim tarihi: 09.10.2022). Ataerkil sistem, kadınların siyasette eksik temsil edilmesini ve temsilci olan kadınların siyasette var olma biçimlerini olumsuz olarak etkilemektedir (Pınarcıoğlu 2017). Kadınların siyasette eksik temsil edilmeleri mizojinist tutumlardan kaynaklanan sorunların gündeme getirilmesine ve kadın lehine kazanımların elde edilmesine engel olmaktadır. Tüm bu bileşenler toplumun gelişmişlik düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir.

Toplumsal mizojinist tutumlar, kadın sağlığının bozulmasına neden olan faktörleri de beraberinde getirmektedir (Fleming et al 2017). Genital mutilasyon, gebelikte cinsiyet seçimi sonrası gebeliğin sonlandırılması, cinsel taciz ve istismar, para karşılığı seks, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, adolesan gebelikler, doğum ve doğum sonu komplikasyonları, bekâret baskısı ve denetimi, şiddet ve namus cinayetleri kadın

sağlığını olumsuz yönde etkileyecek risk faktörlerinden bazılarıdır (Başar 2017, Toprak ve Turan 2021).

Dünya üzerindeki her üç kadından biri fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik şiddete maruz kalmaktadır (Atan 2016). Evrensel olarak varlığı devam eden kadına yönelik şiddet, ülkemiz için de önemli sorunlardan biridir. Mizojini varlığının aile, okul, sosyal çevre, siyasi ideoloji, din, kültür, felsefe, toplumsal cinsiyet rolleri gibi faktörlerden etkilendiği bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet, toplum tarafından her iki cinsiyetten beklenen rol ve sorumlulukları ifade etmek için kullanılan bir terimdir.

Toplumsal cinsiyetin bir dayatması olarak çocuk yetiştirme kadına atfedilen bir görevdir. Bu bağlamda toplum yapısının mimarı olarak gelecek nesillere yön vermede kadının rolü azımsanamaz. Kadın, başkaları tarafından maruz bırakıldığı cinsiyetçi tutumları içselleştirebilir ve içselleştirdiği bu cinsiyetçi tutumları yetiştirdiği çocuklarına aktarabilir. Böylece kadın bir yandan şiddete uğrayan “mağdur” iken, bir yandan ataerkil toplum yapısının sürdürücüsü olarak “fail” konumunda olabilir (Atuk 2021). Kadın tartışmalarının genellikle erkek şiddeti üzerine yapılıyor olması, şiddeti kadın-erkek çatışmasına indirgeyerek mizojiniyi etkileyen faktörlerin göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Literatür incelendiğinde ülkemizde içselleştirilmiş mizojiniye yönelik yeterli sayıda araştırmanın yapılmadığı görülmektedir. Kadınların mizojinist tutum ve davranışlarının ölçülmesi içselleştirilmiş mizojiniyi görünür kılması açısından, ilişkili faktörlerin belirlenmesi ise mizojininin önlenmesine katkı sağlaması açısından önemlidir.

Hemşireler, kadınlarla yaşamlarının her döneminde farklı şekillerde temas kuran sağlık profesyonelleridir. Kadınların karşılaştığı mizojinist tutum ve davranışların azaltılmasında ve önlenmesinde sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşireler önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, hemşirelik alanında toplumsal cinsiyet, kadın düşmanlığı ve içselleştirilmiş kadın düşmanlığı konularında araştırmalar yapılması önemlidir.

Kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı arasındaki ilişki bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Literatür incelendiğinde kişilik özellikleri ile

içselleştirilmiş kadın dūřmanlıęı arasındaki ilişkiyi ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Kiřilik, kişilerin duyguları, dūřünceleri ve davranışları hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenle kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın dūřmanlıęı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmanın mizojinin önlenmesi ve azaltılmasına katkı sağlayacağı dūřünülmektedir.

1.2. ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, bir kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın dūřmanlıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Ayrıca kadınların sosyo-demografik özelliklerinin, kişilik özellikleri ve içselleştirilmiş kadın dūřmanlıkları üzerine etkisini belirlemek de araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. MİZOJİNİ

Yunanca “nefret veya düşmanlık” anlamına gelen “Mizo (misien)” terimi ile “kadın” anlamına gelen “jini (gune)” teriminin birleşmesinden oluşan mizojini terimi, kadına karşı sırf cinsiyetinden ötürü duyulan nefreti ve düşmanlık duygusunu ifade etmektedir (Dur 2018). Türk Dil Kurumu (TDK) nefret sözcüğünü, “bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu” olarak tanımlamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 26.10.2022). Kadınları ikinci sınıf vatandaş konumunda görmeyi haklı kılan olumsuz tutum ve davranışları tanımlayabilmek için kullanılan mizojini terimi, içeriğinde pek çok nedeni ve bu nedenlerle ilişkili olarak ortaya çıkan sonuçları barındıran bir söylem olarak karşımıza çıkmaktadır (Baydar 2013).

Kadınlara karşı sadece cinsiyetinden dolayı duyulan bu nefret duygusunun kültürel bir kimliği olduğunu söylemek mümkündür. Toplum içinde kültür ve sosyal yaşam kaynaklı olarak cinsiyetlere biçilen rol ve yüklenen sorumlulukları tanımlayabilmek için kullanılan toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyetle açıklanamayan ataerkillik ve kültür ile bağlantılı bir anlama sahiptir (Öngen ve Aytaç 2013). Dünyanın her yerinde asırlardır mizojini nedeniyle kadına karşı adaletsizlik ve şiddet varlığını devam ettirmektedir.

2.1.1. Mizojininin Tarihçesi

Tüm insanlığı esareti altına alan bu bozuk düşünce yapısının kesin olarak nerede, nasıl ve ne zaman ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir (Holland 2016, Aksakal 2018). Ancak mizojininin ortaya çıkışında din, felsefe, kültür ve edebiyat gibi farklı alanların etkisi olduğu bilinmektedir (Holland 2016, Öçal 2019). Günümüzde kadına yönelik şiddet olaylarının kayıtlı olanlardan daha fazla olduğu düşünülmektedir. Bu durumun temelinde kadına “Kan kusup kızılıcık şerbeti içtim diyeceksin” şeklindeki toplum öğretisi yatmaktadır (Kırlioğlu, Kırlioğlu, Akpınar, Şenel ve Demirel 2016). Kadınlara

yönelik şiddetin ilk bulguları yaklaşık 3000 yıl öncesine dayanmaktadır. Doğu Akdeniz bölgesinde yapılan araştırmalarda erkek mumya kemiklerinde %9-20 arasında kırık görülürken, kadın mumya kemiklerinde %30-50 arasında kırığa rastlanmıştır (Kaplan 2020).

2.1.1.1. İlk çağda mizojini

Mizojini varlığı çok eski dönemlere dayanmaktadır. M.Ö. sekizinci yüzyıla kadar uzanan bu hastalıklı düşünce Yunan Mitolojisinde kötülüğün saklı tutulduğu kutuyu açan “Pandora” ile kendini göstermektedir (Srivastava, Chaudhury, Bhat, Sahu 2017, Aksakal 2018). İnanişâ göre Zeus’un oğlu Hephaistos, Pandora’yı yaratır ve eline içi kötülüklerle dolu, açılması yasaklanan bir kutu verir. Pandora merakına engel olamayıp kutuyu açtığında bütün kötülükler dünyaya yayılır. Pandora, kötülüklerin saklı tutulduğu kutuyu açarak dünyayı felakete sürükleyen bir kadındır ve bu inanış toplumu kadına karşı olumsuz düşüncelere yönelterek kadının aşağılandığı bir toplum düzenine katkı sağlamaktadır.

Antik çağda semavi dinlerin ortak inanışlarında bahsi geçen “cennetten kovulma” olayında erkeğin şeytan tarafından kandırılmasına aracılık eden yine bir kadındır (Aksakal 2018, Öçal 2019). İnanişâta ilk yaratılan erkektir: Âdem. Erkeğe eş olarak yaratılan ise kadındır: Havva. Havva, erkeğin kaburga kemiğinden yaratılan ve erkeğe karşı vazifeleri olan bir eştir. Cennet bahçelerinde yaşarken her ağaçtan dilediklerince meyve yemeleri serbesttir, bir ağaç hariç. Havva, yasak meyveyi yer ve meyveyi Âdem’e de yedirir. Yasak meyveyi yedikleri için yaratıcı tarafından cezalandırılırlar. Her ikisi de cennetten kovulur ve ölümlü dünyaya atılırlar. Tanrı bu cezanın yanı sıra her ikisine de ayrı birer ceza verir; Âdem, yiyeceğini kazanmak için uğraşıp çalışacağı bir dünya hayatıyla, Havva ise acılar içinde yapacağı bir doğumla cezalandırılır (Şahin ve Toprak 2016, Öçal 2019). Bu öğretiyeye göre kadın, hem şeytan tarafından kandırılacak kadar zayıf ve aciz, hem de erkeği kandıracak kadar tehlikeli ve kurnaz bir varlık olarak görülmektedir (Holland 2016, Bozkur ve ark. 2019).

2.1.1.2. Orta çağda mizojini

Ortaçağda kadınların dini, askeri ya da siyasi bir görevleri yoktu. Bu dönemde cinsiyetler arasında fark olmadığını savunan bazı hareketler ortaya çıkmıştır ancak savunulan bu adil düzen Kilise'nin cinsiyetçi yaklaşımına ters düştüğü için cadılık suçlamalarının başlangıcı bu dönemde olur (Şahin 2021). İnsanlık tarihine “cadı avı” ifadesiyle geçen bu kıyım, cadılara atılı suçlar ve verilen cezalar düşünüldüğünde; kadın bedeni üzerinden cinselliğin ve şehvet duygusunun mizojinist bir yaklaşımla nasıl baskılanmak ve cezalandırılmak istendiğini göstermektedir (Altun 2019). Bu dönemde kadına yönelen tüm mizojinist tutum ve davranışlar dini gerekçelere dayandırılırdı. Kadınların hasta insanları iyileştirmek için gösterdikleri çabalar dahi şeytanla yapılan iş birliği olarak kabul edilmiş ve kadınlar engizisyon mahkemelerince yargılanarak diri diri yakılmışlardır (Öçal 2019).

2.1.1.3. Modernleşme döneminde mizojini

Feodalizmin çökmeye başlaması ile ortaya çıkan modernleşme sürecinin başlangıcı 1450'li yıllar olarak kabul edilir. Modernizme zemin hazırlayan olayların en önemlileri ise Rönesans ve Reform Çağı'dır. Fakat dünyanın akıl ve bilimle açıklandığı bu dönemde bile cadı avları 1787 yılına kadar devam etmiştir (Holland 2016, Öçal 2019). Adet görme gibi kadınlara ait bazı özelliklere duyulan önyargılar bu dönemde evrensel nitelikteydi ve bütün kültürlerde kadının adet görmesinin erkeklere uğursuzluk getirdiğine inanılırdı (Holland 2016, Dur 2018).

Rönesans dönemine paralel şekilde ortaya çıkan reform hareketleri de Katolikliğe karşı ortaya çıkmış ve liderliğini Martin Luther'in yaptığı modernleşme hareketleridir. Reform hareketleri sonucunda Protestanlık mezhebi ortaya çıkmıştır. Modernleşme sürecini hızlandıran bir diğer önemli gelişme ise İngiliz Devrimi ile Fransız İhtilali arasındaki aydınlanma sürecidir (Çiçek, Aydın ve Yağci 2015). Aydınlanma süreci birçok düşünürün öncülük ettiği “eşitlik, özgürlük ve kardeşlik” sloganlarının doğduğu bir dönemdir. Bu dönemde düzenlenen yeni kanunlarda da kadına erkek ile eşit haklar tanınmamış, çocuklar ve psikolojik hastalıkları olanlara verilen ehliyetsiz sayılma durumu kadınları da kapsamıştır (Cihan 2018).

Modernleşme sürecinin ikinci evresi olan 1750 ile 1950 yılları arasındaki en önemli gelişme bilimsel ve teknolojik ürünlerin icadı ile gerçekleşen Sanayi Devrimi'dir. Kapitalist üretim modelinin başlangıcı olarak kabul edilen Sanayi Devrimi ile fabrikasyon üretim görülmeye başlamıştır. Artan işgücü ihtiyacı sonucunda kadınlar da üretime katılmaya ve iş hayatında yer almaya başlamışlardır. Ancak bu dönemde erkekler ile aynı işi yapan kadınlar, erkeklere kıyasla daha düşük ücret karşılığında çalıştırılmışlardır.

Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde de diğer coğrafyalarda olduğu gibi mizojini içeren uygulamalar mevcuttu. Tanzimat Fermanı'na kadar olan Osmanlı tarihinde farklı zamanlarda bazı fermanlarla kadınların erkeklerle aynı sandala binmeleri, kaymakçı dükkânlarına girmeleri, mesire alanlarına girmeleri ve ince kumaştan yapılmış ferace giymeleri yasaklanmıştı (Konan 2011).

Aydınlanma sürecinde kadınlar kitlesel olarak kendileri için hak arayışına girmişler ve feminist hareketlerin temellerini oluşturmaya başlamışlardır. Bu olaylar birinci dalga feminizm hareketi olarak adlandırılırken feminist hareketler tarihsel süreçte üç kronolojik dalgadan oluşmaktadır (Taş 2016). Feminizm, içinde kadınların özgürleşmesini ve kamusal ya da özel alanda eşit haklara sahip olmasının meşrulaştırılmasını kapsayan bir yaklaşımdır. 19. yüzyıl sonlarında başlayan birinci feminist dalga, kadınların oy kullanması, eğitimde eşitlik ve kadınların mülk edinebilmesi gibi doğal haklar çerçevesinde inşa edilmiştir (Taş 2016). Yirminci yüzyılın başlarına kadar kadınların oy kullanma hakkı dünyanın çeşitli yerlerinde önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmekteydi. Kadınlar sosyal ve siyasal hakları adına bu dönemde erkek egemen düzene karşı ciddi bir mücadeleye girişmişlerdir (Taş 2016). Birinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika, Rusya, Türkiye, İngiltere ve Almanya gibi dünyanın birçok ülkesinde kadınlara koşulsuz olarak oy hakkı tanınmıştı. Türkiye Cumhuriyeti'nde kadınlara 1930 yılında belediye seçimlerine, 1933 yılında muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine, 1934 yılında milletvekili seçimlerine katılma hakkı verilmiştir (Özer 2013).

İkinci dalga feminist hareketi 1960'lı yıllarda kadınların erkekler ile yasalar önünde aynı haklara sahip olmasının yaşamsal pratikte erkekler ile kadınların eşit oldukları anlamına gelmediğinin farkına varılmasıyla başlamıştır (Taş 2016, Öçal 2019). İkinci

dalga feminizm hareketinde ataerkil toplum yapısının terkedilmesi, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ve kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır (Çiçek ve ark. 2015, Öçal 2019). Kadın grupları, bu dönemde ortaya çıkan alternatif doğum yöntemlerine ve üretilen yeni ilaçlara bütün kadınların aynı imkânlarda ulaşabilmesini ve tutucu yasaların ortadan kaldırılmasını savunmuşlardır (Taş 2016). Cinsellik ile doğurganlığın aynı şey olmadığı gerekçesi ile doğum kontrolünün yaygınlaştırılması talebini feminist gruplar gündeme getirmişlerdir. Güvenli doğum kontrol yöntemlerinin henüz geliştirilmediği bu dönemde kadının kendi bedeni üzerindeki söz hakkına atıfla kürtaj hakkının tanınması istenmiştir. Kürtaj hakkı, İngiltere’de 1967’de, ABD’de 1973’de, Fransa’da 1975’de, İtalya’da 1978’de, Türkiye’de ise 1983’de yasalaşmıştır. Kürtaj hakkını 1920 yılında resmi olarak serbest bırakan ilk devlet Rusya olmuştur (Taş 2016).

Üçüncü dalga feminizm hareketi ise 1990’lı yılların başında ikinci dalga feminizm hareketinin yanlış algılanmasına tepki olarak doğmuştur. Bu hareket, genellikle toplumsal cinsiyet, cinsellik, ırk, etnik kimlik, siyaset, ekonomi, sosyal eşitlik, adalette eşitlik gibi konuları ele alarak günümüzde de mizojini ile savaşılmaya devam etmektedir (Taş 2016). Zira çağımızda hala kız çocuklarının sünnet edilmesi (genital mutilasyon), savaşlarda kadınlara tecavüz edilmesi, köle pazarlarında kadınların satılması, namus ve töre cinayetlerinin işlenmesi dünyanın mizojiniden arınmadığı gerçeğini kanıtlar niteliktedir (Aksakal 2018).

2.1.2. Mizojinist Tutum ve Davranışlar

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadının eğitimi, çalışma hayatına katılımını ve dolayısıyla gelirini olumsuz yönde etkileyerek kadın sağlığı başta olmak üzere birçok alanda önemli sorunlara neden olmaktadır (Başar 2017). Kadınlar çocukluk, ergenlik, erişkinlik, menopoz ve yaşlılık dönemlerinde farklı mizojinist tutum ve davranışa maruz kalmaktadırlar. Kadına karşı şiddet dünyanın farklı toplumlarında farklı şekillerde uygulanmaktadır (Atan 2016). Kadının psikolojik ve fizyolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen genel bir ifade ile kadına karşı şiddet davranışları; cinsiyet seçimi, istismar, başlık parası, genital mutilasyon, bekâret denetimi, töre ve namus cinayetleri gibi alt başlıkları kapsamaktadır (Başar 2017, Bükecik ve Özkan 2018, Dağcı ve Ören 2019).

2.1.2.1. Genital mutilasyon (kadın sünneti)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) genital mutilasyonu “tıbbi nedenler dışında kadın genital organlarının kısmen veya tamamen çıkarılması ya da genital organların diğer yaralanmaları” olarak tanımlamıştır (WHO 2016). Diğer yaralanmalar, kadın genital organlarına çizme, delme veya yakma gibi işlemlerle zarar verilmesi başka bir ifade ile kadın genital organlarının cerrahi değişikliği olarak tanımlamaktadır (Karaçam, Çakaloz, Güneş ve Çoban 2016, Akalın 2020).

Kadın genital mutilasyonu (female genital mutilation), kadın sünneti (female circumcision) olarak da adlandırılmaktadır (Akalın 2020). Genital mutilasyon uygulandığı ülkelerde çoğunlukla bebekler ve 15 yaş altındaki genç kızlar üzerinde gerçekleştirilir (UNICEF 2013, WHO 2022). Kadın genital mutilasyonu (KGM), Afrika, Orta Doğu ve Asya'daki toplam 30 ülkede yaklaşık 200 milyon kadının etkilendiği geleneksel bir uygulamadır (WHO 2016).

Genital mutilasyonun başlangıç tarihine dair net bir bilgi yoktur. Ancak yaklaşık 6000 yıl önce antik Mısır'da KGM uygulamasının var olduğu belgelenmiştir (Günaydın ve Dinç 2015). Günümüzde birçok ülkede azımsanmayacak bir oranla uygulanan KGM'nin ülkemizde uygulandığına dair bir veri yoktur (Günaydın ve Dinç 2015). Bazı toplumlarda kadın sünneti yapılmayan kadınların yoğun bir cinsel istek yaşayacağına, bu yoğun istekten dolayı bekâretini erken kaybedeceğine, ailesinin şeref ve namusunu zedeleyeceğine ve bu kadının toplum yapısı için tehdit olabileceğine inanılmaktadır (Karaçam ve ark. 2016).

DSÖ tarafından kadın genital mutilasyonu dört tip olarak sınıflandırılmıştır. Kısmen veya tamamen klitoris ve prepişyumun çıkarılması işlemi KGM'nin birinci tipidir. Klitorisin tamamının, labia minörlerin bir kısmının veya tamamının çıkartılması KGM'nin ikinci tipidir. Vajina girişinde küçük bir açıklık kalacak şekilde kaplama oluşturulması yoluyla vajinal açıklığın daraltılması KGM'nin üçüncü tipidir. Tıbbi olmayan gerekçelerle kadın genital bölgesine yapılan her türlü cerrahi ve zararlı işlem (ör. genital bölgeye uygulanan piercing ve dövme işlemi) ise KGM'nin dördüncü tipidir (Günaydın ve Dinç 2015, Akalın 2020).

Genital mutilasyon; kadını psikolojik ve fizyolojik yönden etkileyen, toplumsal yönleri olan, acı verici ve ciddi sonuçlara yol açan önemli bir sağlık sorunudur (Günaydın ve Dinç 2015, Karaçam ve ark. 2016). Uygulamanın kadınlar üzerine hiçbir yararı olmadığı gibi oldukça ciddi zararları da mevcuttur (WHO 2022). KGM ciddi kanamalara, enfeksiyonlara, bulaşıcı hastalıklara, idrar yapma sorunlarına, doğum komplikasyonlarına ve yenidoğan ölümlerinde artışa neden olmaktadır (Karaçam ve ark. 2016, WHO 2022). Ayrıca genital mutilasyon uygulanan kadınlar, uygulanmayanlara göre daha fazla dismenore, vajinal kuruluk, orgazm olamama, cinsel tatmin ve istekte azalma gibi sorunlar yaşamaktadırlar (Akmeşe ve Bilge 2014, Karaçam ve ark. 2016, Akalın, 2020). KGM uygulanan kadınlarda cinsel ilişkide zorlanma sonucu perineal yırtıklar görülebilir, vajinal ilişki sağlanamayan durumlarda sık yaşanan anal ilişkiye bağlı anal fistül ve fekal inkontinans görülebilir (Günaydın ve Dinç 2015).

Kadın genital mutilasyonu, uluslararası arenada kadınların insan haklarının ihlali olarak kabul edilmektedir (WHO 2022). Uygulamanın ciddi kanamalar, enfeksiyonlar veya hayatı tehdit eden bulaşıcı hastalıklar ile sonuçlanarak ölüme sebebiyet vermesi kişinin yaşam hakkının ihlalidir (WHO 2022). Kadının uygulama sırasında ve sonrasında çektiği acı ise kişinin işkence ve kötü muameleden özgür kalma hakkının ihlalidir. KGM genellikle bebeklik ve erken çocukluk döneminde yapıldığı için aynı zamanda çocuk haklarının da ihlalidir (WHO 2022).

2.1.2.2. Töre ve namus cinayetleri

Şiddet; dünyanın her yerinde, her alanda, tüm bireylerce karşılaşılan ve giderek artış gösteren önemli bir sosyal sorundur. Kadınlar ve çocuklar, ulusal ve uluslararası boyutta alınan tüm tedbirlere rağmen ülkemizde de diğer toplumlarda olduğu gibi en çok şiddete uğrayan gruplardır (Arar, Yıldırım ve Şahin 2021). Kadına yönelik şiddetin en korkunç boyutu töre ve namus adı altında işlenen kadın cinayetleridir.

TDK'ya göre namus "bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet" olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 26.10.2022). En yaygın kullanımıyla namus; cinsel yaşama ilişkin gelenek ve göreneklere dayanır ve cinsel sakınmayı gerektirir (Bilgili ve Vural 2011). Bazı

toplumlarda namus bir egemenlik alanı yaratmakta ve bu egemenliğin kullanım yetkisi erkeğe verilmektedir (Aksoy ve Yılmaz 2019). Soyut bir kavram olan namus, toplumdan topluma değişiklik gösterebilen, toplum içinde kabul gören anlamıyla nesilden nesile aktarılan değerleri ifade etmektedir (Arar ve ark. 2021). Bizim ülkemizde namus, erkek açısından dürüstlük, güvenilirlik ve ailesinin şerefinden sorumlu olma bağlamında algılanırken, kadın açısından cinsel saflık olarak adlandırılmaktadır (Aksoy ve Yılmaz 2019). Korunması gereken bir değer olarak namus, çoğu zaman yaşamdan bile kıymetli olarak görülmektedir (Kalav 2012).

Türk Dil Kurumu töre kavramını, “bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kurallarının, gelenek göreneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, adet” olarak tanımlamaktadır (Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 26.10.2022). Törenin diğer toplumsal kurallardan, normlardan ve yargılardan farkı, baskıcı olması ve sert yaptırımlar içermesidir (Atan 2016). Töreye göre aile, üyelerinin namusundan sorumludur. Töreye göre aile üyesi bir kişinin namusu “lekelendiği” zaman tüm ailenin namusu lekelenmiş olur ve çoğu zaman yaptırımı şiddet içerir (Atan 2016). Bazı kültürlerde töre, kadının toplumsal normların dışına çıkması durumunda ailenin namusunun kanla temizlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir (Bilgili ve Vural 2011). Böylece bekâretin evlilik dışında yitirilmesi cinayetle sonuçlanabilmektedir. Namus, töre ve şiddet kavramları işleyiş bakımından kısır bir döngü şeklindedir. Namusu korumak için töreler oluşturulmakta, töre gereği kişilere şiddet uygulanmaktadır (Yüksel 2016).

Kadın cinselliği üzerinden şekillenen namus kavramı, erkekler için namuslu olmayı bile kadın üzerinden betimler. Kültürel kurallara dayandırılarak namus adı altında işlenen cinayetler, kadına yönelik şiddetin en görünür biçimi ve kadının insan haklarından yaşama hakkının ihlalidir (Arar ve ark. 2021). Türkiye de namus adına işlenen cinayetlerin yaşandığı ülkelerden biridir (Bilgili ve Vural 2011).

2.1.2.3. Bekâret denetimi

Toplumsal cinsiyet rollerinin ortaya çıkardığı sorunlardan birisi de kızlık zarı muayenesi, başka bir ifadeyle bekâret denetimidir. Kızlık zarı (himen), vajina girişini kısmen kapatan yarımay şeklinde ve elastik bir zardır. Vajina girişinden yaklaşık 1,5

cm geride bulunan bu zarın ortasında, kan ve diğer vücut sıvılarının dışarı atılmasına yarayan delikler bulunur (Ekinci 2020).

Antik Yunanda, düğün şarkılarının adı “himenos”, düğün sonrası kızlık zarının adandığı tanrının adı ise “hiyemanos” olduğu için, bu zar himen olarak adlandırılmıştır (Ekinci 2020). Himen, iki istisnası dışında patolojik durumu olmayan bir anatomik yapıdır. Bu istisnai durumlar zarın doğuştan kapalı olması ve kız çocuklarında üretra bozukluğunda zarın üretra yapımı için kullanılmasıdır (Öztaş 2018). Kız çocuklarını, dışkının vajinal yoldan bulaşması ile oluşabilecek enfeksiyonlara karşı koruyabilmesi dışında bu zarın kadın sağlığına bir yararı da bulunmamaktadır (Öztaş 2018).

Asırlardır kadınların önemli sorunlarından biri olan bekâret, kültürel altyapısıyla bireylerin ve toplumların sosyal yaşamlarını etkilemektedir. Evlilik dışı gebelikten ve cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma gibi amaçlar doğrultusunda evlilik öncesi cinsel ilişkinin ahlaki olmadığı savunulsa bile, bu durum iki cinsiyet için de eşit derecede risk barındırmaktadır. Ancak bazı toplumlarda kadının evlilik öncesi cinsel ilişkisi ayıplanıp yasaklanırken, aynı toplumlarda erkek evlilik öncesi cinsel ilişki yaşaması konusunda teşvik edilmektedir (Akın 2007).

Bazı toplumlarda kadının namuslu olup olmadığının, kızlık zarının varlığı ile belirlenebileceğine inanılmakta ve böylece zar, toplumun ahlaki değerlerinin öznesi haline gelen bir beden bölgesine dönüştürülmektedir (Ekinci 2020). İlk cinsel ilişkide kızlık zarının yırtılıp kanaması, daha önce cinsel birlikteliğin yaşanıp yaşanmadığının en önemli ispatı olarak kabul görür. İlk cinsel ilişki esnasında zar %50-80 arasında zarar görür, bozulur ve yüksek bir oranda kanama meydana gelir (Ekinci 2020). Ancak zarın yapısı, kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Vajina esnediğinde esnek bir yapısı olduğu için zar da esneyebilir ve kanama gerçekleşmeyebilir. Gerdek gecesi kanlı çarşaf kontrolü gibi gelenekler bekâret göstergesi olarak kullanılır ancak zarın yapısı gereği ilk cinsel deneyimde bile kanamaması bu durumun yanlışlığını gözler önüne sermektedir (Ekinci 2020).

Geçmişte bekâret incelemesinin talebi; babalar, eşler ve eğitim kurumları tarafından yapılabilmekte ve muayeneyi yapan sağlık çalışanları kadına karşı şiddetin bir çeşidi olan kızlık zarı muayenelerinde yer alabilmekteydiler (Bilgili ve Vural 2011). Ancak günümüzde yetkili savcı talebi ve hâkim kararı olmadan kızlık zarı muayenesi yapmak

Yeni Türk Ceza Kanunu'na göre suçtur ve kişinin yazılı rızası olmadan muayene yapılamamaktadır (Bilgili ve Vural 2011).

2.1.2.4. Cinsel şiddet

Cinsel şiddet cinselliğin bir baskı, tehdit, sindirme ve kontrol etme amacı ile kullanılmasıdır (Çetiner 2006). Cinsel şiddet söyleminde akla ilk gelen kadın ve tecavüzdür (Gürhan, Erdoğan ve Seyran 2020). Oysa cinsel şiddet vakaları her iki cinsiyette ve her yaşta görülebilmektedir. Cinsel şiddet tecavüz de dâhil olmak üzere aldatmak, aşırı kıskançlık göstermek, şüphe duymak, kadına cinsel bir nesneymiş gibi davranmak, dokunmak, cinsel içerikli film izletmek, cinsel içerikli soru sormak, cinsel içerikli hikâye anlatmak, istenmedik cinsel içerikli şaka yapmak, duygusal baskı ile cinsel ilişkiye ve istenmeyen cinsel pozisyonlara zorlamak gibi çok çeşitli bir içeriğe sahiptir (Watts and Zimmerman 2002, Çetiner 2006, Gürhan ve ark. 2020). Bu çeşitlilikle ele alındığında cinsel şiddet, toplumun her bireyini yakından ilgilendiren yaygın bir sosyal sorundur.

Evlilik birliği içinde kadının rıza göstermediği halde cinsel ilişkiye zorlanması yüzyıllardır farklı toplumlarda kadının sağlığına ve kişiliğine ciddi etkileri olan bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir (Çetiner 2006). Ecevit (2021)'e göre bir eylemi cinsel taciz olarak tanımlamak için “bir kişiye karşı yöneltilmiş ve onun onurunu ihlal etmiş veya bu maksatla gerçekleştirilmiş olması, bu davranışın cinsellikle ilgili olması, yöneltildiği kişi tarafından istenmemesi, sözlü veya fiziksel bir davranış şeklinde olması” gerekmektedir (Ecevit 2021). Cinsel şiddet vaka sayılarının gerçekte daha fazla olmasına rağmen, önemli bir kısmının ihbar edilmediği görülmektedir. Birçok mağdur ve tanık; ortaya çıkmaktan korkmakta, aile mahremiyeti adına genellikle ihbar etme konusunda isteksiz davranmakta ve bazen de nasıl ihbar edeceğini bilmemektedir (Çetiner 2006, Gürhan ve ark. 2020).

Cinsel tacize cinsiyet farkı olmadan herkes maruz kalabilse de, şiddete, sözlü ve sözlü olmayan taciz şekillerine ve takipçi tacizcilerine maruz kaldığı bildirilen mağdurların büyük bir çoğunluğu kadınlardır (ILO 2019). Kadınlar ve çocuklar, sokaklarda, toplu taşımalarda ve duraklarında, okullarda ve iş yerlerinde sıklıkla cinsel tacize ve diğer cinsel şiddet içeren davranışlara maruz kalmaktadır (Gürhan ve ark. 2020). İş

yaşamındaki kadına yönelik şiddet ve taciz; kadınların güvenliğini, sağlığını ve nihayetinde iş hayatına katılımlarını olumsuz yönde etkilemektedir (ILO 2019).

İş hayatı dışında cinsel şiddetin fazlaca görüldüğü bir alanda savaş durumlarıdır. Tecavüz, cinsel taciz, fuhuşa zorlama gibi eylemler neticesinde savaş zamanı kadınlar ve çocuklar şiddetten en fazla zarar gören gruplardır (Arslan 2016). İkinci Dünya Savaşı esnasında Japonya'nın işgal ettiği Kore'de yaklaşık 200 bin kadın kaçırılmış ve tecavüze uğramıştır (Atman 2003, Arslan 2016). 1971'de başlayan Pakistan-Bangladeş savaşı sırasında Bangladeş'te tecavüz edilen kadın sayısı 250- 400 bin arasındadır (Atman 2003). Bosna Savaşı'nda yaklaşık 20.000 ile 60.000 arasında kadın tecavüze uğramış, cinsel şiddet bir savaş silahı olarak kullanılmıştır (Gögen 2011, Arslan 2016). Amerika Birleşik Devletleri yönetimindeki koalisyon güçlerinin 2003'te Irak'ı işgal etmesinin ardından Irak'lı kadınlara tecavüz edildiğine dair birçok vaka kayıtlara geçmiştir (Scanlon 2012, Arslan 2016). Aynı şekilde ABD askerlerinin Afganistan'da da birçok kadına tecavüz ettiği ve öldürdüğü bilinmektedir (Scanlon 2012).

1980 sonrası Türkiye'de ilk kitlesel kadın hareketi başlamıştır. Bu dönemde, kadına yönelik şiddete tepki çekmek için “Dayağa Karşı Yürüyüş” ve cinsel tacize karşı “Mor İğne” kampanyaları düzenlenmiştir (Kızıl 2021). Dünya kadınları 2017 yılında “#MeToo” etiketiyle cinsel taciz hikâyelerini twitter sosyal paylaşım sitesi üzerinden paylaşmıştır. #MeToo hareketinin amacı, cinsel şiddete maruz kalan kadınların yalnız olmadıklarını duyurmak ve erkek egemen düzenin kadınlar üzerindeki tehlikesine dikkat çekmektir (Kızıl 2021).

Ceza kanunu da cinsel tacizi suç saymakta ve düzenlemektedir. TCK'nın 102. maddesine göre “Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” (Erişim adresi: <https://www.asayis.pol.tr/cinsel-suclar#:~:text=TCK%20Madde%20102%3A%20Cinsel%20davran%C4%B1%C5%9Flarla,kadar%20hapis%20cezas%C4%B1%20ile%20cezaland%C4%B1r%C4%B1r>. Erişim tarihi: 30.10.2022). Bu yasal düzenlemelere rağmen 2017-2018 yılları arasında gerçekleşen kadına yönelik şiddet vakalarında artış olduğu gözlemlenmektedir (Çalışkan 2019). Genellikle suçla ilişkili olan cinsel şiddetin her

çeşidi, çok yönlü olarak ve multidisipliner yaklaşımla ele alınması gereken önemli bir sosyal sorundur.

2.1.2.5. Başlık parası

İngilizce “bride price” veya “bride wealth” ifadelerine karşılık gelen başlık parası, bazı kültürlerde evlilik için damadın ailesinin gelinin ailesine ödemesi gereken hediye mahiyetindeki bedeli açıklamak için kullanılmaktadır (Özcan ve Dalyan 2013). Başlık parası uygulaması tarih boyunca Babil, Hitit, Çin başta olmak üzere pek çok toplumda görülmekte olan bir gelenektir (Özcan ve Dalyan 2013). Damat adayı erkeğin evleneceği kızın ailesine mal veya para vermesini gerekli gören geleneği ortak şekilde Türk topluluklarında da görmek mümkündür. (Ünal 2021). Diğer Türk toplumlarının çoğunda “kalın” olarak adlandırılan başlık parası, yaygınlaşan karşıtlığa rağmen Türkiye’de de çeşitli isimler altında varlığını sürdürmektedir (Çaha ve Altınkoz 2021). Başlık parası bazı yörelerde “süt hakkı”, “analık hakkı”, “babalık hakkı”, “ağırlık”, “kalınlık” veya “ana topuğu” gibi ifadelerle adlandırılmaktadır (Çaha ve Altınkoz 2021, Ünal 2021).

Başlık parası, damat adayı tarafından evliliğin gerçekleşmesi amacıyla gelin adayı kızın temsilcisine (genellikle babasına), evliliğe rızasının karşılığı olarak, bazı inanışlarda kızın çeyizine yardım olarak, bazı inanışlarda kız evinden eksilecek iş gücünü karşılamak için verilen malı veya parayı ifade eder (Özcan ve Dalyan 2013, Büyüktanır ve Karaosmanoğlu 2017). Kadının bir iş gücü kaynağı olarak görülmesi, başlık parasının bazı toplumlarda “satın alma” olarak kabul edildiği düşüncesini güçlendirmektedir (Özcan ve Dalyan 2013). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir unsuru olarak başlık parası uygulaması, kadın bedeninin alınıp satılabilen bir nesne olduğu düşüncesini güçlendirmektedir.

Başlık parasının, ödeme imkânı mümkün olmayan durumlarda evlilik dışı birliktelik veya kaçma yolu ile evliliklere yol açtığı bilinmektedir. Başlık parasının yaygın olduğu toplumlarda berdel tarzı evlilikler de bu sebeple sıkça görülmektedir. İki aile, aralarında başlık parası ödememek için anlaşırılar. Berdel geleneğine göre bir ailenin erkek çocuğu diğer ailenin kız çocuğuyla evlendirilirken, ailenin kızı da, diğer ailenin

erkek çocuğuyla evlendirilir (Çaha ve Altınkoz 2021). Bu tür evliliklerde zorla evlendirmelerin görülme olasılığı yüksektir.

Başlık parası geleneğinin en önemli olumsuz sonuçlarından biri de çocuk evlilikleridir. Çocuklar, aileleri tarafından başlık parası karşılığında evlenmeye zorlanmaktadırlar. Gelenek haline gelen çocuk evlilikleri, bazı Afrika ve Asya ülkelerinde hala sık rastlanan bir durumdur. Ülkemizde sığınmacı olarak bulunan Suriyeli kişiler içerisinde de kadınların çocuk yaşta başlık parası karşılığında özellikle dini nikâhla evlendirilmesi, kadınların evliliklerinde şiddet görmeye açık hale gelmelerine neden olmaktadır (Doğan 2020).

2.1.2.6. Cinsiyet seçimi

Cinsiyet seçimi, doğacak bebeğin (fetüs) cinsiyetinin belirlenmesi ve tıbbi olmayan nedenler ile kullanılmasıdır (Koyun ve Büken 2013, Cangöl, Şahin ve Söğüt 2018). Cinsiyet seçimi, sağlıklı spermilerin ölü ya da sağlıklı spermilerden ayrılmasına yarayan sperm ayırma işlemi, preimplantasyon genetik tanı (PGT) ve gebeliğin sonlandırılması gibi bir dizi işlemi kapsar (Koyun ve Büken 2013).

Cinsiyet seçimi tıbbi ya da tıbbi olmayan nedenlerle uygulanabilmektedir. Tıbbi nedenler, X kromozomuna veya Y kromozomuna bağlı genetik hastalıkların önlenmesidir. Tıbbi olmayan nedenler ise ailelerin sahip olmadıkları bir cinsiyetten çocuğa sahip olmak istemesi veya başka bir sosyal nedenle cinsiyet (çoğunlukla erkek) belirlemek istemesidir (Koyun ve Büken 2013). Ancak cinsiyet seçimi teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak günümüzün bir sorunu değildir, yüzyıllardır cinsiyet seçimi yapmak adına çeşitli uygulamalar denenmiştir.

Cinsiyet seçimi, tarihi sürecine bakıldığında veliahtlık, miras gibi nedenlerle erkek lehine gerçekleştirilmiştir. Cinsel birleşme tarihinin ve pozisyonun belirlenmesi, özel beslenme, muska taşınması gibi çeşitli yöntemlerle antik çağlardan günümüze kadar cinsiyet seçimi denenmektedir. Bu yöntemlerin yanında ataerkil toplum yapısının sonucu olarak cinsiyet seçiminde doğum sonrası kendi bebeğini öldürme (infantisit) de kullanılmıştır (Koyun ve Büken 2013). Geçmişte Arap topluluklarında ve Çin’de kız çocuklarının öldürüldüğü bilinmektedir. Günümüzde Hindistan’ın bazı yerleşim bölgelerinde infantisit hala görülmektedir (Koyun ve Büken 2013). Teknolojideki

gelişmelerin sonucu olarak ultrasonografi ile anne karnındaki fetüsün cinsiyeti belirlenebilmekte ve dişi fetüs vajinal küretaj yöntemi ile öldürülebilmektedir (Atan 2016). Cinsiyet seçimine bağlı kürtaj, erkek egemenliğinin aracı ve sonucu olarak görülmeye devam etmektedir (Dickens 2002). Erkek lehine cinsiyet seçimi, kadınların insan haklarını açık bir şekilde ihlal eden sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönleri olan bir bulgudur (WHO 2012).

Cinsiyet seçimi uygulaması Amerika, Çin ve Hindistan'da yasal iken, Kanada, Almanya ve İngiltere'de yasal değildir (Koyun ve Büken 2013, Bal 2014). Ülkemizde cinsiyet seçimi yasaktır, sadece çiftlerde cinsiyetle geçen hemofili ya da bazı genetik kas hastalıkları mevcut ise cinsiyet seçimine izin verilmektedir (Bal 2014, Cangöl ve ark. 2018). Cinsiyet seçimi sonucunda gerçekleştirilen gebelik terminasyonuna Kore, Çin, Hindistan ve Tayvan gibi ülkelerde sıkça rastlanmaktadır (Bükecik ve Özkan 2018). Çin, Hindistan gibi cinsiyet seçiminin yasal olduğu ülkelerde cinsiyet oranlarının etkilendiği bilinmektedir (Koyun ve Büken 2013, Bal 2014, Bükecik ve Özkan 2018). Dünya çapında 126 milyondan fazla kız çocuğu prenatal cinsiyet seçimi nedeniyle kayıptır (UNESCO 2019).

Cinsiyet seçiminin etik, ekonomik, kültürel, sosyal ve yasal yönleri vardır. Cinsiyet seçimi erkek lehine kullanılması nedeniyle kadın nüfusunun azalmasına, kız çocuklarının değer kaybetmesine, kadının toplumsal statüsünün azalmasına neden olmaktadır (Dickens 2002, Koyun ve Büken 2013, Bükecik ve Özkan 2018). Toplumsal cinsiyet rollerinin ve kadın düşmanlığının bir ürünü olarak kullanıldığında cinsiyet seçimi kadına karşı bir şiddet örneğidir.

2.1.3. Mizojini Varlığını Etkileyen Faktörler

Kadın düşmanlığı yani mizojini yüzyıllardır dünya üzerindeki tüm coğrafyalarda varlığını sürdürmüştür ve genel bir ifadeyle kadınlara karşı her türlü nefret duygusunu barındıran tutum ve davranış olarak açıklanmaktadır. Varlığının ortaya çıkışında ve varlığını sürdürebilmesinde çeşitli etmenlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Mizojini alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde aile, din, felsefe, kültür, siyasi ideoloji, önyargı, sosyal çevre, okul ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi etmenlerin mizojininin nedenlerini oluşturduğu görülmektedir.

2.1.3.1. Aile

Aile, toplumun en küçük sosyal birimi ve yapı taşıdır. Ayrıca aile kurumu bireyin eğitim aldığı, toplumsal cinsiyet rollerine ait değerleri ve davranışsal kalıpları öğrendiği, düşünce yapısının şekillendiği ilk yerdir. Yaşamsal kodların bir önceki nesilden aileye, aileden bir sonraki nesile aktarılmasından dolayı, aile kültürün en önemli aktarıcısı rolündedir. Ailesi içinde öğrendiği her türlü bilgi ve edindiği her türlü davranış, bireyin hayatının çerçevesini belirleyecektir (Doğrucan ve Yıldırım 2020).

Modernizmin özel alan olarak tanımladığı aile, toplumsal cinsiyete ilişkin değerlerin kız ve erkek çocuklara aktarıldığı ilk kurum olması dolayısıyla erkeğin ayrıcalıklı olduğunun benimsendiği ilk toplumsal yapıdır (Öztürk 2014). Mavi ve pembe renkler erkek ve kadın cinsiyetini ayırmak için kullanılan ilk işaretlerdir. Yenidoğan kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi kıyafetler, battaniyeler ve emzikler alınması toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi açısından önemlidir (Yurtsever 2011).

Öğrenmeye açık olan çocuğun, ilk çevresi olan ailesinde tanıştığı iletişim modelinin olumsuz bir örnekten oluşması çocuğun edindiği iletişim becerilerinin de olumsuz olmasına neden olur. Ailesi içinde şiddete şahit olan çocuk, şiddet eylemi sırasında ya da sonrasında, şiddeti uygulayanın şiddete gerekçe yaratmasına ve şiddeti haklı çıkarma çabasına da şahitlik eder. Bu durum şiddeti meşrulaştırma eyleminin temelini oluşturur (Doğrucan ve Yıldırım 2020). Şiddet içeren beden dilinin, şiddet içeren söylemlerin, bağırmanın ya da yüksek sesle konuşmanın aile içinde normalleştirilmesi ve sonrasında çocuk tarafından şiddet uygulayanın rol model alınması, şiddetin bir kültür gereği gibi yayılmasına ve nesiller arası aktarılmasına neden olur. Başka bir ifade ile şiddet uygulama babadan oğula, şiddete maruz kalma da anneden kıza ve şiddet nesilden nesile geçer (Page ve İnce 2008). “Kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin.”, “Kocandır döver de sever de.”, “Kızını dövmeyen dizini döver.” gibi sözel kalıpların da aile içindeki şiddetin meşrulaştırmasında katkısı azımsanamaz (Doğrucan ve Yıldırım 2020).

Mizojini çocukluk döneminde içselleştirilebilir. Çocuğa karşı şiddet ya da ihmal içeren tüm davranışlar, çocuğun şiddet uygulamayı öğrenmesine ve şiddeti normalleştirilmesine neden olabilmektedir. Çocuk, şiddete maruz kaldığı dönemde güçsüz ve aciz hissetmesinin acısını yetişkinlik döneminde başkalarından

çıkarmaktadır. Şiddetin yanı sıra erkek çocuğa ayrıcalık tanımak, erkek çocuğu kayırmak ve kız çocuklarından üstün tutmak, erkeğin kendisini kadınlardan daha değerli ve üstün görmesine neden olabilmektedir (Öztürk 2014).

2.1.3.2. Okul ve sosyal çevre

Okul aileden sonra bir çocuğun kişiliğinin gelişmesine, sosyalleşmesine, insani ve toplumsal değerlerinin oluşmasına katkı sağlayan en önemli toplumsal yapılardan biridir (Öçal 2019). Okulun en önemli işlevlerinden biri de çocuğu toplumsallaştırmaktır. Bireysel toplumsallaşma ifadesi, bireyin ahlaki değerler kazanmasını ve kişiliğini oluşturmalarını içeren süreci tanımlamaktadır (Asan 2010). Okul çağındaki çocuklar arasında şiddet olaylarına en çok ergenlik dönemindeki gençler arasında rastlanmaktadır. Çocuk şiddete doğrudan kendisi maruz kalmasa bile, çevresinde şahit olduğu şiddet içeren davranışları öğrenecek, benzer durumlarda bu davranışları kendisi sergileyecektir.

Çocuk için akranları arasında kabul görmenin çok önemli olduğu bu dönemde ders kitaplarındaki cinsiyetçi ifadeler, cinsiyetlere yönelik yapılan şakalar, oyunların kız ve erkek oyunu şeklinde adlandırılması kadına yönelik düşmanca tutum ve davranışların öğrenilmesinde ve içselleştirilip sürdürülmesinde etkilidir (Öçal 2019).

Sosyal bir yapı olan okullarda, toplumsal cinsiyet rolleri açık veya örtülü biçimde sunulur ve güçlendirilir (Asan 2010, Rosen and Nofziger 2018). Kızlar sınavlardan yüksek notlar aldıklarında iyi çalışıyor, düşük notlar aldıklarında ise yetersiz zekâyâ sahip olarak görülür. Erkekler sınavlardan yüksek notlar aldıklarında zeki, düşük notlar aldıklarında ise tembel olarak görülür. İki cinsiyete gösterilen bu farklı tutum kızlar için dezavantaj iken, erkekler için avantajdır. Zekâyâ ilgili toplumsal cinsiyet yargıları, kız çocuklarının zeki çocuklar için olduğuna inanılan bilim gibi etkinliklerden uzak eğitilmesine neden olmaktadır (Donovan, Stuhlsatz, Edelson and Bracey 2019).

Öğretmenler, öğrencilerine cinsiyetine göre ayırım yapmadıklarını düşünseler bile farkında olmadan erkek ve kız öğrencilere cinsiyetlerine göre kategorize ederek farklı davranmaktadırlar (Yurtsever 2011). Öğretmenlerin öğrencilere bu cinsiyetçi yaklaşımına ders kitaplarındaki cinsiyetçi öğeler de eklenince erkek öğrenciler iş

hayatına hazırlanıp, daha girişken bireyler olmaları desteklenirken; kız öğrenciler daha çok ev içi işler ve çocuk bakımı gibi konularda iyi olmaya teşvik edilmektedir (Yurtsever 2011).

2.1.3.3. Din

Genelde toplumsallaşma süreci içinde din, bireyin toplumun inanç ve değer yargılarına katılmasında, onları öğrenmesi, içselleştirmesi, davranış kalıbı haline getirmesinde ve gelecek nesillere aktarmasında önemli ölçüde rol oynamakta ve bireylerin olaylara karşı nasıl bir tutum geliştireceklerini belirlemektedir (Gürhan 2010, Adaçay 2018, Öçal 2019). İnanılan dine ait emirlerin değişmez yani kutsal olarak kabul görmesi toplumsal cinsiyet rollerinin meşrulaşmasında etkili olmaktadır. Din, kadın ve erkek eşitsizliğine sebep olan toplumsal cinsiyetin kaynağı olabildiği gibi dinin bir emri gibi gösterilmesiyle de var olan toplumsal cinsiyeti meşrulaştırabilmektedir (Gürhan 2010). Dünyanın hem tek tanrılı hem de çok tanrılı büyük dinleri kadınların konumu ve rolü hakkında erkeği kayıran, kadını dışlayan tutumlarla şekillenmiş ve günümüze kadar gelmiştir (Öçal 2019).

Yahudilik inancı içinde yaratılış öyküsüne dair iki inanış barındırır. Bunlardan birinin ilk insanın tanrının suretinde ve kadın ile erkeğin aynı anda eşit biçimde yaratılmış olduğu inanışı olmasına rağmen ikinci bir inanış olan kadının erkek kaburga kemiğinden erkeğe yardım etmesi için yaratılmış olduğu inanışı daha baskındır (Şahin ve Toprak 2016, Adaçay 2018). Hâkim olan bu inanışta kadın (Havva) erkeğin (Âdem) en zayıf yeri olan kaburga kemiğinden yaratılmış olması dolayısıyla kadın erkeğin hem en zayıf noktası, hem de erkeğe göre daha zayıf bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahin ve Toprak 2016). Havva yasak meyvenin yenilmesini sağlayarak Âdem ile birlikte cennetten kovulmalarına ve insan türünün günahkâr olmasına neden olmuştur (Gürhan 2010, Muhammed 2015).

Tevrat'ta miras, evlilik ve boşanma ile ilgili tüm haklar erkeklere tanınmıştır (Gürhan 2010). Bununla birlikte Yahudi inancının hâkim olduğu ilk toplumlarda kadınların şahitlik yapmalarına izin verilmezdi. Günümüz İsrail'inde kadınlar hala hahamlarca yönetilen dini mahkemelerde şahitlik yapamazlar (Muhammed 2015). Din adamları tarafından geliştirilen Hahamlık Yahudiliği, kadının sosyal hayatta ikinci sınıf

vatandaş olarak kabul görmesi ve sosyal hayattan dışlanması yönünde bazı yargıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yahudi kutsal metinlerinin hahamlarca sonradan yazılmış olması ve o döneme Roma kültürünün hâkim olması nedeniyle kadının toplumsal konumuyla ilgili bu düşüncelerin sonradan yaratıldığı ve dönemin erkek egemen anlayışının din adına meşrulaştırıldığı kabul edilir (Kaval 2016).

Hristiyanlık inancı da, ataerkil toplum düzeninin yarattığı toplumsal cinsiyet algısının topluma yerleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Din ve erkek egemen toplum yapısı ortaklığının en önemli dayanağı Yahudi inancında olduğu gibi Hristiyan inancında da yaratılış öyküleridir. Cinsel arzularını, şehvetini gizlemek ve bu duygularını yok saymak toplumun ve kilisenin kadına dayattığı rollerdir (Kaplan 2020). Hristiyanlığa göre kadın şeytan tarafından baştan çıkarılabilen zayıf bir varlık aynı zamanda iradeli Âdem'i bile baştan çıkarabilecek sinsi bir düşmandır (Şahin 2021). Bu inanış dünyanın en eski önyargısını ortaya çıkarmaktadır (Kaplan 2020). Kadın düşmanlığı, Hristiyanlığın yayılması ile zaman içinde ilk günah öğretisinin ötesine geçip daha dramatik bir şekil almıştır. Hristiyanlık kadını ayıplı ve kabahatli olarak görmektedir bu nedenle papazlar evliliği kötülemişlerdir. Protestanlığın mimarı Martin Luther ise, kilise kurallarına karşı çıkarak evliliğin ihtiyaç olduğu gerekçesiyle rahiplerin ve rahibelerin evlenmesini savunmuştur (Gürhan 2010).

Bugün cinsiyet eşitliğini savunan mezhepler ve kuruluşlar kutsal metinlerin ataerkil yorumlardan kurtarılması ve kadının gerçek yerine kavuşması gerektiğini savunurlar. Kadının toplum içindeki konumunda meydana gelen değişimler ve feminist hareketler gibi faktörler nedeniyle kilise kadına karşı olan tutumunda düzeltme yapmaya mecbur kalmıştır. Kutsal metinlerdeki kadına dair olumlu ifadeleri öne çıkarma ve olumsuz ifadeleri bazı gerekçelerle açıklama yoluna gitmektedirler. Kadına dair anlayışın değişim gösterdiği bugünlerde bile Katolik kiliselerinde yapılan nikâh törenlerinde içinde “günahla düşmüşüm annemin karnına, günah işlemiş annem bana gebe kalırken” ifadesi geçen dua okunmaktadır (Gürhan 2010).

İslam dünyasında da kadınlar çeşitli düşmanca tutum ve davranışlara maruz kalmışlardır. Aslında İslamiyet'in cinsiyet ayrımcılığı ile ilgili sorunları çözdüğü, kadına ilişkin yargıları değiştirerek kadına haklarını kazandırdığı genellikle kabul gören bir yaklaşımdır. İslam, öncesinde sadece erkeğe tanınan yaşam hakkı, eşitlik ve

adalet hakkı, mülkiyet hakkı gibi temel insan haklarını kadına da tanımıştır (Gürhan 2010). İslamiyet'te kadın ikincil bir konumdan ziyade erkek tarafından korunup kollanan, bakımı ve ihtiyaçları üstlenilen bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır (Şahin ve Toprak 2016). İslam dini evlilik hakkında da kadının düşüncelerine ve isteklerine kıymet vermekte, kadının rızasını şart koşturmaktadır. Ayrıca kadın evliliği sırasında ortaya çıkan ve evliliği devam edilemez kılan gerekçelerle boşanma talebinde de bulunabilmektedir. Hz. Muhammed, bu gibi durumlarda kendi görüşleriyle uyuşmasa bile kadınların talebini kabul etmiştir (Gürhan 2010). Ancak Kuran'da erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesine izin verilmiştir. Bununla ilgili dönemin şartlarında çok kötü olan kadın imkânlarının iyileştirilmesinin ve kadın istismarının önlenilmesinin amaçlandığı düşünülmektedir (Şahin ve Toprak 2016). İslamiyet'te en belirgin cinsiyet eşitsizliği ceza kanunun da görülmektedir. Kanun, devleti hakem konumuna getirerek ceza davalarında devletin rolünü sınırlandırmaktadır. İslam hukukunda mahkûmiyet, şahitlerin ifadelerine dayanmaktadır. İslamiyet'e göre bir erkeğin şahitliği anca iki kadının şahitliğine eşittir. Bu kanunların uygulandığı toplumlarda bu kanunlar özellikle kadınları mağdur etmektedir. Bu kanunlar kadınların mevcut konumunu ikinci sınıf vatandaş olarak yasalaştırır (Adaçay 2018).

İslamiyet öncesi döneme kıyasla kadın cinsinin konumunu yükselten Kuran'da tanınan bazı haklar toplumsal gelenekler ve yargı kalıpları nedeniyle tam anlamıyla anlaşılamamış ve bu hakların kadınlarca kullanılmasına engel olunmuştur (Şahin ve Toprak 2016). İslam'ın kadına kazandırdığı bazı haklar eski geleneklerin veya dinlerin etkisiyle zamanla kadınlardan geri alınmıştır (Kaplan 2020). Kuran'ın yorumlanmasında özüyle örtüşmeyen kadın düşmanı görüşlerin varlığı dikkat çekmektedir. Bazı yorumlarda asıl görevi erkeğe itaat ve hizmet etmek olan bir köle konumuna getirilen kadının İslam felsefesinden uzak ötekileştirilmiş tanımına rastlanmaktadır. İmam Gazali kadını "Kendine ait özel bölmede kalmalı ve iğnin başından ayrılmamalıdır. Dama gereğinden fazla çıkmamalı ve buradan sağa sola bakmamalıdır. Ayrıca komşularıyla çok az konuşmalı ve onların evine gitmemelidir." şeklinde tanımlamaktadır. Ancak İslam'ın ilk dönemlerinde böyle bir uygulamaya yer olmamasına karşı daha sonra bu ve bunun gibi anlayışlar ortaya çıkmıştır (Gürhan 2010). Şüphesiz ki İslamiyet öncesi döneme ve o dönemin toplumlarına kıyasla İslam, kadına temel insan hakları adına birçok özgürlük ve hak tanımıştır. Ancak günümüz

feminizm hareketinin hak talebini karşılayacak ölçü de keskin bir cinsiyet eşitliğinden söz etmek mümkün değildir. Çocuğun velayeti, mirasta kadının pay oranı, erkeğin çok eşli evlilik yapabilmesi, kadının şahitliği gibi birçok konuda İslam'ın cinsiyetçi tutumuna dair tartışmalar devam etmektedir.

2.1.3.4. Felsefe

İnsan, varoluşu itibarıyla sosyal bir varlıktır. Doğaya dair, evrene dair, insanın varoluşuna dair düşünür, sorular sorar ve felsefe yapar (Şulul 2016). Antik dönemden günümüze kadar felsefe, genellikle insanı ve içinde var olduğu doğayı konu edinmiştir (Öztürk 2013). Felsefe, gelenek yaratma yeteneğinden dolayı da önemli bir anlam taşımaktadır. Kavramları ele almak ve bu kavramları ahlaki açıdan tartışmak felsefe geleneğinin temel yapı taşlarını oluşturur (Öztürk 2013). İnsani ve toplumsal değerlerin oluşmasına ve sürdürülmesine katkı sağlaması bakımından toplumsal cinsiyetin oluşmasında, kadının ötekileştirilmesinde felsefenin payı azımsanamaz.

Erkeğin kadına karşı üstün olduğu anlayışının temelleri Pisagorculara kadar dayanmaktadır. Düşüncelerini ortaya koyarken Pisagorcular, zıtlıklar kümesini kullanmışlardır. Bu kümelerin sisteminde taraflardan birinin karşısındakine üstünlüğü söz konusudur. Eril/dişil zıtlığında ise eril olanın üstünlüğü kabul edilmiştir (Özdemir ve Aydemir 2019).

Tarih boyunca mitlerde, destanlarda ve daha birçok yerde kadının doğaya olan benzerliği üzerine söylemler vardır. Kadının doğurganlığı, doğaya benzetilmesindeki en büyük sebeptir (Özdemir ve Aydemir 2019). Kadın doğayla, erkek ise akılla bütünleştirilmektedir. Akıl ile doğa arasındaki kontrol et ve yönet şeklindeki ilişki, aklın sahibi erkek ve doğurganlığı ile doğaya benzetilen kadın arasında devam etmektedir (Özdemir ve Aydemir 2019). Aristoteles'in ve Platon'un felsefesi; akıllı, doğaya göre daha üstün gören ve baskıya dayalı ilişkiler üreten bir yaşamı temellendirmektedir. Erkek ve akıl, yöneten olarak betimlenirken; kadın ve doğa, yönetilen yani daha aşağı konumda betimlenir. Bu ilişkide yönetilen (kadın), yönetenin (erkek) egemenliğini kabul etmek ve yönetene itaat etmek zorundadır (Özdemir ve Aydemir 2019).

Hristiyan felsefesinin etkin olduğu ortaçağ, kadınlara büyük baskı ve haksızlıkların yapıldığı bir dönemdir. Bu dönemde kilise, evliliği üreme ve cinsel sapkınlıkları önleme kurumu olarak görüyordu. Bu dönemde İslam felsefinde de kadına biçilen cinsiyet rollerine rastlamak mümkündür. İbni Sînâ'ya göre kadının ağır başlı olması, çalışıp gelir elde etmemesi, ihtiyaçlarının erkek tarafından karşılaması gerekmektedir. Ona göre kadınların en iyisi; akıllı, dindar, az konuşan, iffetli, sevecen, doğurgan, itaatkâr, güvenilir, boyu posu yerinde, kocasına iyi hizmet eden kadındır (Şulul 2016).

17. yüzyılın İngiliz feminist düşünürleri kadınların ev ve aile işlerine mahkûm edilmelerinin çarelerini aramışlardır. Bu yüzyıl aydın kadınların kültür ve felsefe dünyasında yer aldıkları bir dönem olmuştur. 19. yüzyılın idealist felsefesi ise kadının toplum içindeki konumunu ve evlilik haklarını ele alır.

2.1.3.5. Siyasi ideoloji

İdeoloji, siyasi iktidarın egemenliğini meşrulaştırmaya yarayan fikirler olarak tanımlanmaktadır (Akın ve Arslan 2014). İdeolojinin meşrulaştırma etkisi, özellikle egemen sınıf tarafından savunulurken daha fazla etkili olmaktadır. Baskıcı ve daha az özgürlükçü bir politik ideolojiye sahip yönetimlerin toplum üzerindeki etkisinin mizojininin gelişmesi ve sürdürülmesinde etkili olduğu belirtilmektedir (Öçal 2019).

Toplumsal cinsiyet rolleri ve mizojini ile ilgili araştırmalarda liberal (özgürlükçü) görüş ve muhafazakâr görüş karşılaştırılmış ve liberal görüşlülerin daha az gelenekselci olduğu ve feminist fikirleri daha fazla kabul ettikleri belirtilmiştir (Pair 1997, Öçal 2019). Araştırmalara göre liberal görüşe sahip öğrencilerin, daha gelenekçi ve dini değerler ile sıkı sıkıya bağlı muhafazakâr öğrencilere göre daha feminist tutumlar geliştirdiği bilinmektedir (Pair 1997). Siyasi ideolojiler toplum içinde her alanda kadının konumunu belirlediği gibi kadın sorunlarına getirdikleri çözümler noktasında da birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Liberalizm, insana önem veren temel ilkeleriyle feminizmi de önemli ölçüde etkileyen siyasi görüşlerden biri olmuştur. Liberal feminizm, ataerkil toplum yapısına değinmeden, kadın ve erkek arasındaki rekabette eşitliği amaçlamıştır (Aslan 2016). Gelişmiş toplumlardaki beyaz ve orta sınıf kadınların haklarına odaklanan Liberal Feminizm emekçi ya da siyahî kadınların sorunlarına uzak kalmıştır (Aslan 2016).

Kadının siyasi haklarını kazanımı kapitalizm ile eş zamanla olsa bile, sosyalist devrimlerle yaygınlık kazanmıştır (Menteşe 2014). Sosyalizm ayrılıkçı bir kadın hareketini desteklemeye ve işçi hareketi içinde var olmaya yönelmiştir (Aslan 2016). Sosyalist feministler kadınların üretim sürecine katılmasını ve erkek egemen üretici güce kadınların da ortak olmasını savunmuşlardır (Aslan 2016).

Erkek egemen anlayış, kadının temel hak ve özgürlükleri konusunda gösterdiği mizojinist tavrı kadının siyasi haklarını kullanabilmesi noktasında da göstermektedir. Kadının siyasi haklarını, kadına seçme ve seçilme hakkının tanınmış olması gibi sığ bir düzlemde değerlendirmek kadın sorunlarının çözümünde yetersiz kalır. Seçilme hakkı tanınmış kadın, parlamentolarda yeterince temsil edilme gücünü hala kazanamamıştır. Günümüzde siyasal yaşam erkekler tarafından belirlenmektedir (Menekşe 2014).

Demokratik ideoloji, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın kişilerin siyasi hayatta eşit şekilde temsil edilebilmelerini hedefler (Menteşe 2014). Siyasi partiler demokrasilerin temel taşıdır. Siyasi partilerin kadına karşı tutumları da kadının siyasi arenaya dâhil olmasını sınırlayan etmenlerden birisidir. Kişinin siyasi hayata dâhil olmasına siyasi partiler aracılık eder, aday belirleme süreci demokratik anlayıştan uzak şekilde parti yöneticilerinin tekelindedir (Demir 2015).

Türkiye’de kadını ilgilendiren konularda bazı yasakçı uygulamalar da kadınların siyasi hayata katılımını olumsuz yönde etkilemiştir. Kadınların eğitim kurumlarına başörtülü devam etmelerine ve kamuda istihdamına ilişkin yasaklar siyasi hayatta temsiline de etki etmiştir. Siyasi ideoloji sayılabilecek düzenlemelerle kadınların eğitim ve seçilme hakkına doğrudan ve dolaylı olarak engel olunması kadının kılık kıyafeti üzerinden mağdur edilmesine neden olmuştur (Demir 2015).

2.1.3.6. Popüler kültür

Toplumsal cinsiyet yargılarının katı olduğu kültürler, kadın düşmanı davranışları doğurmaktadır (Fleming et al 2017). Kültür; milletin asırlar boyunca sergilediği yaşam biçimi, inanç ve davranış bütünü olup, nesilden nesile toplumsal bir hafıza olarak aktarılmaktadır. Dil, semboller, gelenekler, yasalar, ahlak değerleri, bilim, felsefe ve sanat gibi yaşam tarzının yansıdığı alanlar kültürün birer parçasıdır (Göçer 2012).

Popüler kültür ise; gündelik yaşamının ürettiği, dayatılan, yaşanan anın kültürüdür (Adaçay 2018). TDK, popüler kültürü “belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü” olarak tanımlamaktadır (<https://sozluk.gov.tr/> erişim tarihi: 26.10.2022). Toplumsal değişimler ile şekillenen popüler kültür, sosyal yaşamda egemen medya ürünlerinin (dizi, film, müzik vb.) toplum tarafından sevilip desteklenmesi anlamında kullanılmaktadır (Kırlioğlu ve ark. 2016).

Kadının toplumsal cinsiyet rollerinde popüler kültürün de etkisiyle farklılaşmalar meydana gelmiştir (Öçal 2019). İçeriğinde mizojinist ifade ve davranış barındıran popüler kültür öğeleri, toplumun her kesimine kolayca ulaşabilme özelliğinden dolayı toplumu olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Öçal 2019). Televizyon, kitap, gazete, dergi, müzik, sinema, radyo, internet, video oyunları vb. ürünler popüler kültür unsurları olarak tanımlanmaktadır (Baydar 2013). Özellikle kitle iletişim araçları, farklı yöntemler ile kadının ikincil konumunu yeniden üretmektedir. Kitle iletişim araçları; açık veya örtülü mesajlarla toplumun bakış açısını, değer yargılarını etkileme gücüne sahiptir. Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet, sadece aile içi ilişkiler ile sınırlı kalmayıp olumsuz ifadeler ve davranışlar barındıran dizi, film ve şarkılarda da karşımıza çıkmaktadır. Popüler kültürün müzikleri, kadınların bilişsel özelliklerinden çok bedenleriyle ilgilenerek mizojiniye hizmet etmektedir (Baydar 2013, Kırlioğlu ve ark. 2016). Kadınların erkeklerden daha aşağı ve önemsiz olarak gösterildiği toplumsal cinsiyet rollerine, popüler müzikte sıklıkla rastlanmaktadır (Weitzer and Kubrin 2009).

Medya, kadını ataerkil kültüre benzer şekilde ihtiyaçlarına ve cinsel özellikleri ile erkeklerin arzularına hizmet eden varlıklar olarak seyirciye sunmaktadır (Baydar 2013). Popüler kültürün televizyon dizilerinde izlediğimiz kadınlar; genellikle ev hanımı rolünde, ev içi işleri yapan ve erkeğe hizmet eden karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Televizyon dizilerinde kadına şiddetin, geleneksel tutum ve rollere dayandırılarak meşru gösterilmesi, haber programlarında şiddete uğramış kadınların çaresizliğinin vurgulanması şiddetin normalleştirilmesi ve içselleştirilmesi sonucunu doğurmaktadır (Kırlioğlu ve ark. 2016). Dur (2018) tarafından “Paramparça” adlı yerli dizi üzerine yapılan araştırmada, mizojini barındıran tutum ve davranışların dizide bölüm başına ortalama 18 kez toplamda 448 kez yer aldığı tespit edilmiştir. Böylece

mizojinist tutum ve davranışlar, dizinin bölümleri aracılığı ile tüm izleyicilerin zihnine kazınmış ve dizi toplumdaki mizojinist yatkınlığa katkı sağlamıştır (Dur 2018).

Popüler kültür filmlerinde mizojinist tutum ve davranışlar normalleştirilmekte, özellikle korku tarzı filmlerde iffetsiz olarak karakterize edilen kadınların öldürüldüğü veya işkence edildiği bir kurgu yaratılmaktadır (Brewer 2009, Baydar 2013). İlan panoları, dergi kapakları gibi görsel sunumlarda kadınlara genellikle bedenleri teşhir edilmek üzere yer verilerek kadın bedeni nesnelleştirilmektedir (Kırlioğlu ve ark. 2016). İlan panolarına ve dergilere reklam veren firmalar, kadınları çekici ve tahrik edici özelliklerde göstererek ürünlerini pazarlamaya çalışırlar. Bu durum toplumun kadına bakışını etkilemekte ve toplumda kadınların sadece görüntüleri ile var olabildikleri algısı yaratılmaktadır (Baydar 2013). Kültürün, kadın düşmanlığının nedeni olamayacağı kabul edilmeli, özel ve kamusal alanlardaki her türlü şiddeti önlemeye yönelik tedbirler alınmalıdır (Ersöz 2011).

2.1.3.7. Toplumsal cinsiyet rolleri

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları toplumdaki sosyal statüsünü belirlemesi nedeniyle bireyin davranışlarını da belirlemektedir. Bu nedenle, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları arasındaki farkı tanımlamak oldukça önemlidir (Kalav 2012). Kadın ve erkek arasındaki farkı tanımlayan ve biyolojik bir terim olan cinsiyet (sex); genetik, fizyolojik ve anatomik özellikleri ve farkları ifade etmek için kullanılmaktadır (Öngen ve Aytaç 2013). Kadın ve erkeğin doğumu itibarıyla kromozomları, hormonları, üreme fizyolojileri gibi farklılıkları cinsiyetleri ile ifade edilmektedir. Her iki cinsiyete ait bireylerin yaşadıkları toplum içinde sosyal olarak belirlenmiş özelliklerini, ondan beklenen rol ve sorumluluklarını ifade etmek için toplumsal cinsiyet (gender) terimi kullanılır (Akın 2007, Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz 2017).

Giddens (2012: 505)'e göre toplumsal cinsiyet, toplum tarafından şekillendirilmiş erkeklik ve kadınlık rolleriyle ilişkilidir ve biyolojik cinsiyetin mutlak sonucu olmak zorunda değildir. Kadın ve erkek arasındaki fark ile kadınlık ve erkeklik arasındaki fark aynı şeyler değildir (Bingöl 2014). Kadın ve erkek, doğuştan getirdikleri farklı özellikleri ile doğal bir ayrışma yaşarken, kadınlık ve erkeklik toplumsallaşma ile birlikte gelen kültürel bir ayrışma yaşamaktadır (Hepşen 2010, Bingöl 2014).

Cinsiyete bağılı ayrımcılığın aslında toplumsal olduğunu ilk kez Amerikalı feministler ortaya atmıştır (Scott 2010). Zamanla değişebilir bir kavram olan toplumsal cinsiyet, toplumun kültüründen etkilenmekte ve toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir (Esen ve ark. 2017, Zuo, Lou, Gao, Lian and Shah 2018).

Toplum tarafından cinsiyetlere özgü olduğu varsayılan özellikler kadınsı (feminen) ve erkeksi (maskülen) özellikler diye ayrılmaktadır (Esen ve ark. 2017). Girişken, korkusuz, akılcı, soğukkanlı, güçlü gibi özellikler erkeksi özellikler; duygusal, kırılgan, şefkatli, korkak, pasif gibi özellikler kadınsı özellikler olarak tanımlanmaktadır (Esen ve ark. 2017, Jaehn et al 2020). Kadına yönelik toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar, kadına karşı düşmanca tutum ve davranışların ortaya çıkışında ve sürdürülmesinde etkili olduğu bilinmektedir (Öçal 2019).

Erkekler ve kadınlar genellikle farklı mesleklerde çalışma ve farklı bakım rolleri üstlenme eğilimindedir (Ellemers 2018). Kadının geleneksel rolleri genellikle ev içi işlerden sorumlu olma, erkeğin rolleri ise evin geçiminden sorumlu olma üzerine tasarlanmıştır (Esen ve ark. 2017). Bu taslak üzerine inşa edilen toplumların sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında kadın genelde ev içi rollerin devamı olarak görülen işlerde (öğretmenlik, hemşirelik vb.), erkekler ise daha saygın ve geliri daha yüksek işlerde (mühendis, doktor vb.) çalışmaktadır. Hemşire, doktor, hâkim gibi meslekleri icra etme becerisinde cinsiyetin ve toplumsal cinsiyet rollerinin bir payı yoktur. Ancak birçok meslek cinsiyetle işaretlenmiştir, bu nedenle istisnaları tanımlamak için özel olarak "kadın doktor", "erkek hemşire", "kadın şoför", "kadın subay" gibi nitelermeler kullanılmaktadır (Aydinoğlu 2015).

Günümüzde hala kadın, erkeğin egemenliğinden çıkıp ikincil konumunda değişiklik gerçekleştirememiştir (Bingöl 2014). Yüzyıllardır kanayan bir yara olarak toplumun kan kaybetmesine neden olan cinsiyet ayrımcılığını önleyebilmek en azından azaltabilmek adına "toplumsal cinsiyet eşitliği" ve "toplumsal cinsiyette hakkaniyet" ifadelerine yakından bakmak çalışmamız açısından faydalı olacaktır. Toplumsal cinsiyet eşitliği, fırsatları değerlendirmede, olanaklardan yararlanmada, kaynakların kullanımında, hizmetlere ulaşabilmede bireye cinsiyeti nedeniyle ayrımcılık yapılmaması olarak tanımlanır (Akın 2007, Beji ve Meram 2019: 10). Toplumsal cinsiyette hakkaniyet ise, cinsiyetler arasındaki sorumlulukların ve kazanımların adil

olması olarak tanımlanır (Akın 2007, Beji ve Meram 2019: 10). Bu ilkeye göre kadın ve erkeklerin farklı gereksinimlerinin olduğu kabul edilerek cinsiyetler arasındaki dengeyi sağlamak hedefiyle hareket edilmelidir (Akın 2007).

2.1.4. Mizojininin Sonuçları

Kadınların fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyen mizojini, eğitim ve iş hayatı dâhil olmak üzere pek çok alanda sonuçları olan yaygın bir sosyal sorundur (Cunningham, Miner and Benavides-Espinoza 2012). Eğitim ve istihdam alanındaki cinsiyet eşitsizliği toplumun gelişmişlik düzeyini ve kalkınmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Branisa, Klasen, Ziegler, Drechsler and Jütting 2014).

2.1.4.1. Mizojininin eğitim alanındaki sonuçları

Cinsiyet eşitsizliği, kadının eğitim hakkını kullanmasının önündeki en zorlu engellerden biridir (Yaşar 2018). Eğitim alanında cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyet temelli ayrımcılık her dönemde ve her toplumda var olmuş sosyal bir sorundur. Tüm dünyada cinsler arasında eğitim imkânlarına ulaşma ve bu imkânları kullanma konusunda kadınların aleyhine bir ayrımcılık söz konusudur (Kurttaş 2021). Yasalar önünde cinsiyet ayrımı olmaksızın herkes eşittir (Karatekin ve Elvan 2016). Ancak bir toplumda imkânlara ulaşmada ve imkânları kullanmada bir eşitsizlik varsa yasalarda belirtilen “eşitlik” ilkesinin sosyal hayatta bir karşılığı yok demektir (Kurttaş 2021).

Tarihsel sürece bakıldığında kadınlar lehine bazı kazanımlar elde edilmesine rağmen günümüzde tüm dünyada cinsiyet eşitsizliği eğitim alanında önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir (Kurttaş 2021). Birleşmiş Milletler (BM) Bilim, Eğitim ve Kültür Teşkilatı'nın (UNESCO) Genel Direktörü Audrey Azoulay'ın Uluslararası Okuryazarlık Günü vesilesiyle 8 Eylül 2021 tarihinde yayınladığı mesajda “*dünya genelinde okuma-yazma bilmeyen 773 milyon yetişkinin üçte ikisini kadınlar oluşturmaktadır*” ifadesine yer verilmiştir (UNESCO 2021). Cinsiyetler arası okula gitme oranındaki fark son yıllarda kapanmaya başlasa da dünya çapında yaklaşık 120 milyon kız çocuğu hala okula gidememektedir (UNESCO 2022).

Ülkemizde en az bir eğitim düzeyini bitirenlerin oranı 2020 yılında kadınlarda %87,7 iken erkeklerde %98,1'dir (TÜİK 2022b). 2020 yılında 25 yaş ve üzeri nüfusta okuryazar olmayan kadınların oranı %6,5 iken erkeklerin oranı %1, yüksekokul veya

fakülteden mezun olan kadınların oranı %17,3 iken erkeklerin oranı %21,1'dir (TÜİK 2022b). Ferreira ve Gignoux (2010)'un hazırladıkları “Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Türkiye Örneği” isimli rapora göre Doğu bölgesinde ve özellikle kırsal kesimlerinde kız çocuklarının okullaşma oranları diğer bölgelerdeki kız çocuklara ve genel olarak erkek çocuklara kıyasla daha düşüktür (Ferreira and Gignoux 2010: 9). Ülkemizde okula gitme oranları, geçmiş yıllara göre artış göstermektedir ancak cinsler arası eşitsizlik özellikle kırsal bölgelerde hala devam etmektedir (Özaydınlık 2014).

Türkiye cinsiyet eşitliğini tam olarak sağlayamayan ülkeler arasındadır (Özdemir 2021, Berber 2021). Ülkemizde “Haydi Kızlar Okula”, “Baba Beni Okula Gönder”, “Her Kızımız Bir Yıldız” ve “Kardelenler” gibi hayata geçirilen çeşitli sosyal sorumluluk projeleri kız çocuklarının okula başlamasına yönelik projelerdir. Ancak ülkemizde eğitim alanında cinsiyet eşitsizliği daha çok ilköğretim sonrası eğitim düzeylerinde görülmektedir (Kurttaş 2021).

Eğitim, kadınlara imkânlardan yararlanma, geleneksel rollerinin dışına çıkıp hayatlarını değiştirme şansı tanımaktadır. Eğitim, ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamanın yanında kadınların istihdamını ve istihdam niteliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Keskin 2018). Eğitim alanındaki cinsiyet eşitsizliği; istihdam, ekonomi, siyasi temsil gibi alanlarda da cinsiyet eşitsizliğinin temelini oluşturmaktadır.

2.1.4.2. Mizojininin istihdam alanındaki sonuçları

Günümüzde kadınların çalışma yaşamına girmesini kolaylaştıracak birçok gelişme olmasına rağmen kadın ve erkek istihdamı arasında hala farklılıklar görülmektedir. Kadınların; işe alım ve mesleğe yönlendirme süreçlerinde, yaptıkları iş karşılığında aldıkları ücretlerde, kariyer durumlarında, terfi etmelerinde ayrımcı tutumlarla karşılaşmaları, kadın istihdam oranlarının düşük olmasına neden olmaktadır (Özkan ve Özkan 2010, Tekcan 2021). Dünya çapında 2019 yılı için 15 yaş ve üzeri nüfusta erkek istihdam oranı %74,2 iken kadın istihdam oranı %47,2'dir (ILO 2021:10). Ülkemizde 2020 yılı için, 15 yaş ve üzeri nüfus içinde kadınların istihdam oranı %26,3 iken erkeklerin istihdam oranı %59,8'dir (TÜİK 2022b).

Kadınların iş gücüne katılım oranı son yıllarda artmış gözükse de erkeklerin iş dünyasında daha baskın ve ayrıcalıklı olduğunu söylemek mümkündür (Akbaş ve Korkmaz 2017, Koparan 2020). Türkiye İstatistik Kurumu'nun verileri de ülkemizdeki kadınların karşılaştıkları ayrımcılığı açık bir şekilde göstermektedir. Türkiye'nin kadın büyükelçi oranı 2021 yılında yüzde 26,5 iken erkek büyükelçi oranı yüzde 73,5'tir (TÜİK 2022b). Yükseköğretimde görevli profesörler içinde kadınların oranı 2020-2021 öğretim yılında yüzde 32,4, şirketlerde yönetici pozisyonundaki kadın oranı 2020 yılında yüzde 19,3'tür (TÜİK 2022b). Erkeklere atfedilen cesaretli olma, girişimcilik ve hırs gibi özellikler aynı zamanda yöneticilere de atfedildiği için günümüz dünyasında bile yöneticilik erkekleştirilmiştir (Basow 2013, Karaduman ve Ergun 2018).

Eğitim alabilen ve iş hayatına dâhil olabilen kadınlar, iş yaşamlarında ücret eşitsizliğinin yanında mobbing, cam tavan, cam uçurum gibi ayrımcılığın birçok farklı türüyle karşılaşmaktadırlar (Akbaş ve Korkmaz 2017, Kavas ve Develi 2020). Cam tavan kavramı, çalışma hayatında kadın çalışanların yönetici pozisyonlarına gelmeleri önündeki toplumsal kalıplar ve önyargılar tarafından inşa edilmiş yapay ve görünmez engeller olarak açıklanmaktadır (Karakuş 2014, Özkan 2020). Tavan, yükselmedeki engeli, cam ise bu engelin resmi olmadığını ama hissedilebildiğini temsil eder (Karakuş 2014). Cam tavan sendromunun temelinde kadınların karşılaştıkları bu engeller sonucunda kendilerini çaresiz ve zayıf hissettikleri, bu sebeple mücadele etmekten vazgeçtikleri gerçeği yatmaktadır (Li 2014, Karakuş 2014). Ağırlıklı olarak kadınların çalıştığı öğretmenlik mesleğinde dahi yöneticilerin çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır (Özkan 2020). Bunun temelinde kadınlık, annelik, ev içi işlerden sorumlu olma gibi farklı toplumsal rollere sahip kadınların evlendiklerinde veya anne olduklarında işten ayrılacağı ya da yeni sorumluluklarından dolayı iş hayatında yeterince verimli olamayacakları gibi önyargılar yatmaktadır (Karakuş 2014). Kadınların iş yaşamlarında mizojinist tutum ve davranışlara maruz kalmaları kaygı ve depresyon gibi birçok psikolojik sıkıntı yaşamalarına yol açar (Ahianté and Ndaguba 2022).

2.1.4.3. Mizojininin ekonomi alanındaki sonuçları

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ülke ekonomileri adına oldukça önemli bir sorundur (Aydoğmuş 2019). Kadına yönelik toplumsal ayrımcılık sosyal alanda eşitsizlik yaratarak ekonomik kalkınmaya engel olmaktadır. Ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınma adına kadınların ekonomik fırsatlara erkeklerle eşit düzeyde erişebilmesi gerekir (Şahin ve Bayhan 2020). Kadınların işgücüne katılma oranı yüksek olan ülkelerin ekonomik kalkınması da yüksektir (Aydoğmuş 2019). Cinsiyetler arası fırsat eşitliğinin sağlanması daha küresel ve daha rekabetçi hale gelen dünya ekonomisinde oldukça önemlidir (Özaydınlık 2014, Şahin ve Bayhan 2020).

Kadın, dünyanın neredeyse her yerinde her dönem erkek egemen toplum yapısının bir getirisi olarak daha çok ücretsiz ev içi emek üreten kişi olarak görülmüştür (Baş 2019). Yemek yapmak, çocuk bakmak, ailedeki yaşlı bireylerin bakımlarını sağlamak, temizlik yapmak gibi kullanım değeri olan ama ekonomide herhangi bir para ile karşılığı olmayan işleri kadınlar yapmaktadır (Baş 2019). Cinsiyetler arası ayrımcı uygulamalar sonucu kadınların iş hayatlarında yaşadıkları sorunlar ve dünya nüfusu içinde yoksul kişilerin çoğunlukla kadınlar olması 'yoksulluğun kadınlaşması' kavramını ortaya koymuştur (Ünlüer 2021). Kadınların, eğitime ve sonrasında iş yaşamına katılmaları toplumdaki statülerini iyileştirecek böylece yoksulluk çemberinin kırılmasına katkı sağlayacaktır (Todaro ve Smith 2009, Yaşar 2018).

Türkiye ekonomisinde de kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük olması, işgücü piyasasını zayıflatmakta ve ülke içi rekabet gücünü azaltmaktadır. Kadınların işgücüne katılımının yükselmesi ile işgücü piyasasında etkinlik ve ulusal rekabet gücünde bir artma sağlanabilir böylece ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınma pozitif yönde etkilenebilir (Aydoğmuş 2019). Eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği azaltıldığında ülke ekonomisine olumlu yönde etki edeceği düşünülmektedir (Yaşar 2018).

Kadın eğitiminin artması evlenme yaşını yükseltir, evlilik sonrasında doğurganlığı ve bebek ölümlerini azaltır, iyi beslenmiş ve daha sağlıklı çocuklar yetiştirilmesine sebep olur (Todaro ve Smith 2009, Yaşar 2018). Çocukların beslenme ve sağlık düzeylerinin iyileşmesi, ülkenin insan kaynağının kalitesini artıracak aynı zamanda öngörülen yaşam süresi de uzayacaktır (Todaro ve Smith 2009, Yaşar 2018). Bu durum, bağımlı

kişilerin sayısını azaltarak ekonomik büyüme lehine bir etki yaratmaktadır (Yaşar 2018).

2.1.4.4. Mizojininin siyaset alanındaki sonuçları

Dünya kadınları seçme ve seçilme haklarını uzun ve zorlu mücadeleler sonucunda tüm ülkelerde farklı zamanlarda elde etmişlerdir. Örneğin Finlandiya'da kadınların oy kullanma haklarının 1906'da kazanılmasına rağmen, birçok ülkede oy kullanma hakkının kadınlar tarafından kazanılması daha uzun yıllara dağılmıştır (Erzen 2019). Türkiye Cumhuriyeti'nde ise kadınlara 1930 yılında belediye seçimlerine, 1933 yılında muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine, 1934 yılında milletvekili seçimlerine katılma hakkı verilmiştir (Özer 2013, Erzen 2019).

Kadınların siyasette daha aktif olmaları ve parlamentolarda daha etkin şekilde temsil edilmeleri konusunda, siyaset alanında cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla devam eden tartışmalar ve kadınlar lehine gelişmeler söz konusudur (Arıkboğa 2019). Ancak günümüzde bile kadın, siyaset alanında erkek kadar eşit temsil edilememektedir. Dünya genelindeki parlamentolarda 2021 yılı için kadın milletvekili oranı %25,5 iken bakan pozisyonundaki kadınların oranı %21,9'dur (Mert ve Ünsal 2022).

Türkiye Cumhuriyeti 27. dönem milletvekili sandalye dağılımına baktığımızda toplam 581 milletvekilinin yalnızca 101'i kadındır. (<https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi> Erişim tarihi:09.10.2022). Ekim 2022 tarihindeki mevcut Cumhurbaşkanlığı kabinesi incelendiğinde 18 kişilik kabineden sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı kadındır (<https://www.tccb.gov.tr/kabine/> Erişim tarihi:09.10.2022). Geçmişte de bakanlık görevini üstlenen kadınların çoğunlukla aile, kadın, çocuk, sosyal işler ve çevre ile ilgili bakanlıklarda görevli olduğu görülmektedir (Öçal 2019). Bunun sebebi kadınların geçmişten bugüne ataerkil toplum yapısı içinde, ev işleri için yetiştirilmiş ve aile işçisi olarak kabul görmüş olmalarıdır (Oruç ve Bayrakçı 2018). Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki cumhurbaşkanlarına baktığımızda ise tümü erkektir (<https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/> Erişim tarihi:09.10.2022).

Ataerkil sistem, kadınların siyasette eksik temsil edilmesini ve temsilci olan kadınların siyasette var olma biçimlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Pınarcıoğlu 2017).

Kadınların siyasette eksik temsil edilmeleri mizojinist tutumlardan kaynaklanan sorunların gündeme getirilmesine ve kadın lehine kazanımların elde edilmesine engel olmakta ve kadınların uygulanan politikalardan olumsuz yönde etkilenmelerine neden olmaktadır (Arıkboğa 2019).

2.1.5. Mizojininin Önlenmesine Yönelik Uluslararası Girişimler

Dünya çapında varlığını sürdüren ve mücadele edilmesi gereken şiddet ve ayrımcılık kavramları, insanların hak ve özgürlüklerini ihlal eden turum ve davranışların başında gelmektedir. Şiddetin en sık rastlanan türü olan kadına karşı şiddet ise kadının yaşamını tehdit eden ve sosyal hayatta var olmasını engelleyen önemli bir sorundur (Bayraktar 2018). Kadının dünya genelinde uğradığı ayrımcılık ve şiddet uluslararası yasal uygulamalar ile engellenmeye çalışılmaktadır (Demirci 2019). Araştırmamızın bu kısmında kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın önlenmesine yönelik bazı uluslararası girişimlerden bahsedilmiştir.

2.1.5.1. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW); 1979 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen, 1981 yılında yürürlüğe giren uluslararası bir anlaşmadır (Galtry 2015). Bu anlaşmanın temel amacı, ayrımcılığın ne olduğunu tanımlamak ve sözleşmeye taraf olan ülkelerde kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek için gündem oluşturmaktır (Syahirah 2015). Sözleşme Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanmıştır ve ülkemizde 1986 yılında yürürlüğe girmiştir (Demirci 2019).

Birleşmiş Milletler (BM) düzeyindeki temel insan hakları sözleşmelerinden biri olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), özellikle kadınların insan haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini merkezine alan tek sözleşmedir. CEDAW, Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konulan insan hakları sözleşmeleri arasında Çocuk Hakları Sözleşmesi'nden sonra en çok kabul edilen sözleşmedir (Demirci 2019).

CEDAW, sözleşmeye taraf olan devletlerin kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemek ve toplumsal cinsiyete dayalı kalıp yargıları değiştirmek üzere taahhütlerde bulunmasını sağlamaktadır (United Nations 1990). Bunların yanı sıra sözleşmeye taraf

olan devletlerin belirli aralıklarla rapor hazırlayıp CEDAW Komitesi'ne sunması sözleşmenin yükümlülükleri arasındadır (Galtry 2015). Böylece CEDAW'ın ne derecede uygulandığı değerlendirilmektedir.

CEDAW yükümlülüklerinde kadına yönelik ayrımcı uygulamaların sadece fiziki boyutlarına veya sadece kamusal alandaki ayrımcılıklara yer verilmemektedir (Dunn, Lesyna and Zaret 2017, Demirci 2019). CEDAW, kadına yönelik ayrımcı tutum ve davranışların yer alabileceği tüm ortamların (özel alan dâhil) da kapsanması özelliği ile farklılık göstermektedir (Demirci 2019). Yükümlülüklerinin kadınların hamile olduğu dönemleri, emzirme ve doğum sonrası hizmetleri gibi birçok farklı konuyu kapsamaması nedeniyle CEDAW, cinsiyetler arası eşitsizliğin engellenmesi adına önemli bir rol oynamaktadır (Dunn et al 2017).

2.1.5.2. İstanbul Sözleşmesi

2011 yılında İstanbul'da imzaya açılan asıl adıyla “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi” kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi, 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Bayraktar 2018, Solak 2022). Kadına yönelik ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücüne sahip ilk Avrupa sözleşmesi olan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik ve aile içi şiddeti önlemek (prevention), mağdurları korumak (protection), failleri yargılamak (prosecution) ve yasal olarak bağlayıcı bütüncül politikalar geliştirmek (policy) şeklindeki dört ana madde ile devletlerin yükümlülüklerini belirlemektedir (Bayraktar 2018, Akçabay 2022).

Temel amacı kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınların güvenliğini sağlamak, fiziksel ve psikolojik sağlıklarını yeniden tesis etmek olan sözleşme aynı zamanda cinsiyetler arası eşitliği sağlayarak kadınların yaşamlarına dair kapsamlı bir çerçevenin belirlenmesini öngörmektedir (Bayraktar 2018, Solak 2022). Bütün kadınları şiddetten korumayı hedefleyen sözleşme, cinsel kimlik ve cinsel yönelim de dâhil hiçbir ayrımcılığın yapılmamasını öngörmektedir (Bayraktar 2018). Sözleşme, özellikle cinsel kimlik ve cinsel yönelim ayrımcılığını yasaklaması nedeniyle ülkemizde tartışma konusu haline gelmiştir.

Sözleşme karşıtları; bu sözleşmenin bizim kültürümüze ait olmayan kavramlarla yazıldığını ifade ederek, halkının çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkemizde cinsel tercihlerin güvence altına alınmasını eleştirmektedirler (Solak 2022). Bu durumun özellikle gençler ve çocuklar üzerinde olumsuz bir etkiye yol açacağı, LGBT propagandası yapılarak ailenin dinamiklerine zarar verileceği ve eşcinselliğin yaygınlık kazanacağı gibi endişeler sözleşme karşıtları tarafından dile getirilmektedir (Çokoğullar 2022, Solak 2022). Feminist aktivist ve akademisyenler ise sözleşmenin kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik kadın lehine bir kazanım olduğunu savunmaktadırlar.

Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Türkiye 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'ni feshettiğini duyurmuştur (Akçabay 2022, Çokoğullar 2022). Bu kararın kazanılmış kadın hak ve özgürlüklerini geriye döndüreceği düşüncesiyle toplumsal bir tepki oluşmuştur ve siyasal iktidar bu karardan ötürü bazı kesimlerce sert bir şekilde eleştirilmektedir (Akçabay 2022).

2.1.6. İçselleştirilmiş Mizojini

Kadına karşı mizojinist davranışlar neredeyse her alanda bir tür “erkek şiddeti” olarak tanımlanmaktadır. Kadına karşı şiddet, erkeklerde daha çok görülmesine rağmen kadınlarda da hem kendilerine hem de hemcinslerine karşı mizojinist davranışlar görülebilir (Sözbir, Vural and Toprak 2021). Bu durumun nedeni çoğu zaman içselleştirilmiş kadın düşmanlığıdır. İçselleştirilmiş kadın düşmanlığı, kadınlar tarafından kadınlara karşı güvensizlik ve önyargı gibi olumsuz duygu ve davranışların benimsenip sürdürülmesi olarak tanımlanır (Piggot 2004, Baydar 2013, McCullough, Wong and Stevenson 2019). Kadında görülen mizojini, ataerkil gücü ve toplumun onayını kazanmak amacıyla kadın kimliğinden vazgeçerek mizojinist tutum ve davranışların inkârı ya da pasif kabulü şeklinde de ortaya çıkmaktadır (Szymanski, Gupta, Carr and Stewart 2009, Bozkur ve ark. 2019). Kadına karşı şiddet tartışmalarını cinsiyet ekseninden çıkarıp, şiddeti tüm mekanizmalarıyla ele almak gerekmektedir (Atuk 2021).

Kadınlar çeşitli alanlarda bir yandan şiddete uğrayan “mağdur” iken, bir yandan kadına yönelik şiddetin sebebi olduğu düşünülen ataerkil toplum yapısının sürdürücüsü olarak “fail” konumundadırlar (Atuk 2021). Toplumsal cinsiyetin bir dayatması olarak çocuk

yetiştirme kadına atfedilen bir görevdir. Bu bağlamda toplum yapısının mimarı olarak gelecek nesillere yön vermede kadının rolü azımsanamaz. Kadın, her an başkaları tarafından maruz bırakıldığı cinsiyetçi tutumları içselleştirebilir (Dehlin 2018). Kadın, annesinden öğrendiği ve içselleştirdiği cinsiyet rollerini, oğlunu babası ve kocası gibi kızını da annesi ve kendisi gibi yetiştirerek çocuklarına aktarmaktadır ve dolayısıyla toplumsal cinsiyetin üreticisi durumuna gelmektedir (Atuk 2021). Ataerkil bir toplum içine doğup büyüyen kadın ataerkil normları sürdürme eğilimindedir (Bingöl 2014). Baydar ve arkadaşlarının (2019) yaptığı araştırmada kadın öğrencilerin kadın düşmanlığına ilişkin ortalama puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür (Baydar, Kılıç, Serpen ve Günay 2019).

Kadınların çeşitli alanlarda diğer kadınlar ile olan ilişkileri farklı türlerde şiddet içerebilmektedir. Çalışma hayatı kadınların birbirleri ile girdikleri rekabet nedeniyle içselleştirilmiş mizojinist tutum ve davranışlara sık rastlanılan bir alandır.

Kadınların kariyer yolculuğu, toplumsal cinsiyet yargıları nedeniyle erkeklerin karşılaşmadıkları zorluklarla dolu bir labirent olarak nitelendirilebilir (Ellemers 2014). Erkeklerin egemen olduğu çalışma hayatında kadınların yönetici pozisyonuna gelmeleri oldukça zordur. Erkek dünyası olarak tanımlanan iş hayatında cam tavan ve mobbing gibi olguların mağduru olan kadınlar bu zorlukları aşıp yükseldiklerinde genellikle diğer kadınlara destek olmak yerine onlardan biri değilmişçesine diğer kadınları yıldırma davranışlarında bulunurlar (Öztürk ve Cevher 2015, Özkan 2020). Karakuş (2014) çalışmasında kadın çalışanların diğer kadın çalışanlardan veya kadın yöneticilerden gördükleri mobbingi "pembe taciz" olarak tanımlamıştır.

Yönetici pozisyonundaki kadınların kariyer süreçlerine bakıldığında, geçmişte cinsiyetleri nedeniyle yaşadıkları haksızlıklara ve sıkıntılara rastlamak mümkündür (Baykal 2018). Cinsiyetleri nedeniyle uğramış oldukları ayrımcılık, kimi kadınların “Kraliçe Arı Sendromu” olarak adlandırılan bir davranış modeli geliştirmelerine neden olmaktadır (Özkan 2020). Kadın yöneticilerin bilinçaltındaki “Ben bu noktaya nasıl geldiysem, herkes aynı şekilde gelebilir” düşüncesi, başarıyı yüceltme ihtiyacı, kıskançlık, zirvedeki kadın olmanın ayrıcalık göstergesi olduğu inancı, kadın çalışanların çeşitli gerekçelerle tehdit nedeni olarak algılanması sendromun başlıca özellikleridir (Öztürk ve Cevher 2015). Bu sendromda kadın yöneticiler, erkek egemen

iş hayatı içinde kariyer hedeflerini kendilerini hemcinslerinden ayırarak ve toplumsal cinsiyet yargılarını benimseyip sürdürerek gerçekleştirmişlerdir (Derks, Ellemers, Van Laar and De Groot 2011). Kraliçe arı sendromu cinsiyet eşitsizliğinin kaynağı olmaktan çok kadınların çalışma hayatında yaşadıkları cinsiyet ayrımcılığının bir sonucu olarak düşünülmektedir. (Derks, Van Laar ve Ellemers 2016).

Yaygın inanışın aksine, “Kraliçe Arı”nın kendisi de korku, kaygı, düşük benlik saygısı gibi duygulardan muzdarip olabilir ve bu da onun duygusal dengesizlik yaşayıp saldırganlık göstermesine neden olabilir (Wuertele 2017). Bunun yanında sosyal bilimciler saldırganlığın öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve özellikle şiddet içeren durumlara şahit olarak büyüyen kadınların bu davranışları hayatları boyunca kullanacaklarını öne sürmektedirler (Wuertele 2017). Ayrıca yapılan araştırmalar kadınların daha çok kendilerinden düşük statülü kadınlara karşı saldırganlık eğiliminde olduklarını belirtmektedir (Terrell, Hill and Nagoshi 2008).

2.2. KİŞİLİK

Kişilik kelimesi Eski Roma’da tiyatro oyuncularının kullandıkları maskelerin adı olan latince “Persona” kelimesinden gelmektedir (Singh 2015). Tiyatro oyuncularının yüzlerine taktıkları bu maskeler, takanın kötü adam veya kahraman olduğunu belirtmeye veya karakterleri birbirinden ayırmaya yararmaktaydı (Ellis, Abrams and Abrams 2009, Singh 2015). Kişilik, bireyin yaşam biçimi ve tutarlı davranışlar örüntüsüdür (Mount, Barrick, Scullen and Rounds 2005). Kişilik, kişinin devamlılık gösteren özelliklerinin pekiştirilmesi sonucu ortaya çıkan davranışları ve kişilerin çevreye uyumudur (Burger 2006). Kişilik, kişilerin birbirinden farklı düşünme, davranma ve hissetme şeklidir (Mungure 2021). Kişilik, kişinin hareketli zihinsel yapısı, kişinin gösterdiği davranış özellikleri ve kişinin çeşitli durumlara verdiği tutarlı tepkilerdir (Konakay ve Çelik 2018). Farklı tanımlamaları olmasına rağmen genel bir ifade ile kişilik, kişiyi diğerlerinden ayıran, kişiye özgü, tutarlı ve yapılaşmış özellikler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Aytun 2019).

Kişiliğin psikolojik bir sistem olduğu birçok filozof, psikolog ve psikiyatristin ortak görüşüdür (Aytun 2019). Bu sistem; birbiri ile ilişki tamamlayıcı parçalardan meydana

gelir, bu parçalar gelişir ve değişir, kişilerin nasıl davranacağına etki eder (Aytun 2019). Bu psikolojik sistemin parçaları dışında kişiliğe etki eden pek çok etmen de bulunmaktadır (Ellis et al 2009).

Geçmişte yapılan araştırmalar sonucu kişiliğin dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengelilik, gelişime açıklık olmak üzere beş büyük temel özelliği olduğu kabul görmüştür (Yunus, Wahab, Ismail and Othman 2018, Uunk and Hoffmann 2022). Kişilik, kişilerin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlayabilme konusunda bilgi vermesi nedeniyle oldukça önemlidir (Yıldırım ve Üstüner 2021).

2.2.1. Kişilik Özellikleri

Kişilik özelliklerini belirlemede çoğunlukla kullanılan beş büyük kişilik boyutu, kişinin tutum ve davranışlarını açıklayabilmek adına oldukça önemlidir (Konakay ve Çelik 2018). Costa ve McCrae'nin kurucusu olduğu beş büyük kişilik boyutunu tanımlarken "OCEAN" kısaltması kullanılabilir (Mungure 2021). Bu kısaltma "Openness to experience", "Conscientiousness", "Extraversion", "Agreeableness" ve "Neuroticism" terimlerinin baş harflerinden oluşmaktadır.

2.2.1.1. Dışadönüklük (extraversion) - içedönüklük (introversion)

Dışa dönüklük boyutu katılımcı ve konuşkan olma, sosyallik, atılganlık, iyi ilişkiler kurma gibi özellikleri kapsar (Konakay ve Çelik 2018, Aytun 2019). Dışadönük bireyler enerjik, mutlu, özgüvenleri yüksek, iyimser, lider olmaya eğilimlidirler ve sosyal ortamlarda diğer bireylerle kolay iletişim kurarlar (Aytun 2019). Dışa dönük bireylerin çok sayıda arkadaşları vardır ve bu bireyler iş hayatlarında girişimci olmayı, sportif faaliyetlere katılmayı tercih ederler (Konakay ve Çelik 2018). Dışadönük kişiler, uyarıcı almadıklarında uyarıcı arayışında olurlar, bağımlı davranışa ve aşırı telefon kullanımına daha yatkın olurlar (Bianchi and Phillips 2005, Andreassen et al 2013).

İçedönüklük, dışadönük olmanın birebir zıttı değildir. İçedönük kişiler çekingen, utangaç, hayata uzak duran, fazla sessiz, ağır hareket eden, kalabalık yerleri tercih etmeyen ve bağımsız kişilerdir (Konakay ve Çelik 2018, Aytun 2019). Dışadönük kişiler psikolojik yardım almada daha az zorlanırlar, içedönük kişiler ise psikolojik yardım almada isteksizlerdir (Aytun 2019). Bal (2011) yaptığı araştırmada kişilerin içe

dönüklük özellikleri arttıkça psikolojik yakınmalarının arttığını belirtmiştir. Dışadönük kişilik özelliği stres ile negatif ilişkilidir (Korzynski, Rook, Treacy and Kets de Vries 2020).

2.2.1.2. Uyumluluk (agreeableness)

Uyumluluk; kişilerin şefkatli, empati kurabilme yeteneğine sahip, kibar, cömert, yardımsever, hoşgörülü ve dost canlısı olma gibi insancıl özelliklerini gösteren kişilik boyutudur (Dholariya 2019, Aytun 2019). Uyumlu kişilik özelliğine sahip kişiler rekabetten hoşlanmaz, işbirliği yapma istekleri yüksektir. Uyumlu kişilik özelliği doğru iletişimin güçlü ve hayati bir parçasıdır (Choi, Oh, and Colbert 2015).

Uyumluluğu düşük olan kişiler kaba, acımasız, cimri, geçimsiz ve çıkarıcı kişiler olabilirler (Aytun 2019). Uyumluluğu düşük olan kişiler, olaylara karşı daha şüpheli bakış açısına sahip kişilerdir (Konakay ve Çelik 2018). Heineck (2011) yaptığı araştırmada uyumlu kişilik özelliğine sahip kişilerin, uyumsuz kişilere kıyasla daha az ücret ve terfi aldıklarını belirtmiştir.

2.2.1.3. Sorumluluk (conscientiousness)

Sorumluluk; kendiliğinden olmaktan ziyade planlı şekilde çalışkan, dikkatli, özenli, gayretli olan kişileri tanımlamak için kullanılır (Aytun 2019, Korzynski et al 2020). Sorumluluk özelliği yüksek olan kişiler başarılı olmak için aşırı titiz ve dikkatli davranır, bu durum daha yavaş olmalarına neden olabilir (Burger 2006). Sorumlu kişilik özelliğine sahip kişiler geleceğe dönük planlar yaparlar, bu kişilerde sakinlik ve hayatı olduğu gibi kabullenme eğilimi vardır (Konakay ve Çelik 2018). Sorumluluk düzeyi yüksek olan kişiler, stresi önlemeye yönelik davranışlar geliştirirler (Korzynski et al 2020). İstikrarlı ve planlı olmaları, sorunları ele alış şekilleri dolayısıyla bu kişilerin sorumluluk düzeyleri ile stres düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Sorumluluk düzeyi yüksek kişilerin daha uzun yaşadıkları bilinmektedir (Aytun 2019). Sorumluluk düzeyi yüksek kişilerin daha düşük obezite riskine, daha iyi hastalık ve stres yönetimine, kısmen daha fazla fiziksel aktiviteye, daha yüksek sosyoekonomik düzeye ve dolayısıyla daha az ölüm riskine sahip oldukları düşünülmektedir (Stephan, Sutin, Luchetti and Terracciano 2019).

Sorumluluk düzeyleri düşük kişiler ise daha rahat, dürtüleriyle hareket eden, dikkatsiz, organize olamayan, plansız ve genellikle yapacaklarını erteleyen kişilerdir (Burger 2006). Uunnk ve Hoffmann (2022) yaptıkları çalışmada sorumluluk düzeyi düşük kişilerin, yüksek olan kişilere kıyasla boşanmanın olumsuz etkilerini daha az yaşadıklarını belirtmişlerdir.

2.2.1.4. Duygusal dengesizlik (neuroticism)

Duygusal denge düzeyi düşük ve nevrotik olarak sıfatlandırılan kişiler içine dönük, depresif, kararsız, kaygılı, güvensiz ve stresle baş etmede zorlanan kişilerken; duygusal denge düzeyi yüksek kişiler endişeli olmayan, kendinden emin, eleştiriye açık, sakin ve stresle baş edebilen kişilerdir (Konakay ve Çelik 2018, Aytun 2019).

Duygusal denge düzeyindeki düşüklük kişinin karşılaştığı olumsuz durumlardan etkilenme derecesini de belirlemektedir (Konakay ve Çelik 2018). Nevrotik kişiler karşılaştığı durumların olumlu yönleri yerine olumsuz yönlerine odaklanma eğilimindedirler (Grant and Wrzesniewski 2010).

Yapılan araştırmalarda kişinin duygusal denge düzeyi azaldıkça mutluluk düzeyinin azaldığı (Dayyan, Alningrat and Annisawati 2022), yalnızlık düzeyinin ve endişeye yatkınlığın arttığı belirtilmektedir (Schermer and Martin 2019). Henning ve arkadaşlarının (2021) yaptığı araştırmada yüksek nevrotikliğin ağırdaki artışın olumsuz etkilerini daha da kötüleştirebileceğine dair kanıtlar bulunmuştur (Henning et al 2021). Duygusal denge üzerine yapılan araştırmalarda her çeşit bağımlılık ile nevrotiklik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir.

2.2.1.5. Gelişime açıklık (openness to experience)

Gelişime açıklık düzeyi yüksek kişiler zeki, hoşgörülü, yeni fikirlere açık, meraklı, maceracı, duygu derinliği olan, kültürel ve sanatsal ilgileri olan, entelektüel, yaratıcı, eğitimsel olarak yetenekli, denemeye istekli ve hayal güçleri gelişmiş kişilerdir (Simonton 2018, Montag and Davis 2018, Mungure 2021). Zekâ ve bilişsel özellikler ile ilişkili bir kişilik boyutudur (Mungure 2021). Gelişime açık kişilerin yeni durumlara ve değişen koşullara uyum sağlama eğilimleri yüksektir (Weiss, Reitz and Stephan 2019). Gelişime açıklığı yüksek kişiler yeni şeyler öğrenmeyi ve denemeyi

seven insanlardır. Gelişime açıklığın liderlik ile güçlü bir ilişkisi olduğu bilinmektedir (Simonton 2018). Gelişime açıklık düzeyindeki yükseklik doğayı koruma ve düşünce özerkliği ile olumlu ilişkilidir (Hietalahti, Tolvanen, Pulkkinen and Kokko, 2018). Gelişime açıklık düzeyi düşük kişiler genellikle yaratıcılıkları düşük, geleneksel, gerçekçi, kurallara ve alışkanlıklara bağlı, muhafazakâr ve sıradanlığı seven kişilerdir (Hietalahti et al 2018, Mungure 2021).

2.2.2. Kişiliği Etkileyen Faktörler

Kalıtım, fiziksel görünüm, sinir sistemi, endokrin sistem gibi biyolojik etmenler; aile, okul, sosyal çevre, kültür gibi çevresel etmenler kişiliği etkilemektedir.

2.2.2.1. Kişiliği etkileyen biyolojik faktörler

İnsanın kişilik özelliklerinin kazanılmasında etkili olan temel faktörlerden ilki kişinin ebeveynlerinin gen yapısından kalıtım yoluyla edindiği beceri ve özelliklerdir (Singh 2015, Kılıç 2022). Kalıtım, ebeveynlerin sahip olduğu özelliklerin gen transferi yoluyla çocuklarına aktarılmasıdır (Singh 2015). Zekâ gibi bazı bilişsel özellikler de kalıtım yoluyla aktarılabilir ve kişinin kişilik özellikleri üzerinde etkili bir rol oynamaktadır (Aytun 2019). Kişilik özelliklerini birebir belirleyen genler yoktur, ancak bazı genler davranışı kontrol eden sinir sisteminin ve endokrin sistemin gelişimini etkiler (Singh 2015). Beş temel kişilik boyutunun da kalıtsal özellik gösterdiği bilinmektedir (Schermer and Martin 2019). Kalıtımın kişilik özellikleri üzerine olan etkisi %40 ile %55 arasında değişmektedir (Kılıç 2022).

Kalıtımın kişinin fiziksel görüntüsü üzerinde doğrudan etkisi vardır. İskelet yapısı, boy uzunluğu, kilo, ten rengi, göz rengi, burun şekli, saç şekli gibi özellikler kişinin fiziksel özellikleridir. Yapılan çalışmalarda fiziksel özelliklerin de kişilik özellikleri üzerine etkili olduğu görülmektedir (Singh 2015). Fiziksel özelliklerin kişiliği etkileme oranı kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Kılıç 2022). Dışadönüklük düzeyleri düşük olan kişilerin fiziksel görünümünden etkilendiği yaygın bir görüştür. Topumca kabul gören bir fiziksel güzelliğe sahip olan kişiler, diğer kişilerin ilgisini çekebilir ve bu durum kişinin özgüvenini olumlu yönde etkileyerek kişilik özelliklerini etkileyebilir (Aytun 2019).

Endokrin sistemi de kişilik özelliklerine dolayısıyla kişinin davranışlarına önemli ölçüde etki eden bir biyolojik faktördür. Tiroid bezi, hipofiz bezi, adrenal bezler gibi endokrin sistemin parçaları kişinin kişilik özelliklerini etkilemektedir (Singh 2015). Endokrin sistemimizdeki salgı bezlerinin çalışmasındaki değişiklikler kişilik özelliklerimizde değişim meydana getirebilir. Öfke, korku, heyecan gibi duygular ve atılganlık, depresyon, saldırganlık gibi ruhsal durumlar kişinin hormon düzeyleriyle doğrudan ilişkilidir.

Öğrenme, algılama, ilişkilendirme ve kavrayış gibi sinir sisteminin etkin olduğu zihinsel işlevlerin, kişiliğin gelişmesinde etkisi bulunmaktadır (Kılıç 2022). Sinir sistemi kişinin yeteneklerini ve iletişimini etkileyerek kişinin akademik ve kariyerindeki başarılarına dolayısıyla sosyal statüsüne etki etmektedir (Aytun 2019).

2.2.2.2. Kişiliği etkileyen çevresel faktörler

Biyolojik faktörler kişilik özelliklerinin iskeletini meydana getirirken kişiliği şekillendiren çevresel faktörlerdir. Kişi doğum anından itibaren kişiliğini çevresel faktörlere göre şekillendirir. Kişi önce içine doğduğu ailesinin yapısından, ebeveynlerinin tutum ve davranışlarından, sonrasında içinde yaşadığı toplumun kültüründen, dininden, mezhebinden, toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenecek kişilik özelliklerini şekillendirip sürdürmektedir.

Kişilik özelliklerinin şekillenmesinde etkili olan çevresel faktörlerin ilki ailedir (Singh 2015). Kişilik özelliklerinin oluşmasında ailenin yapısı, ebeveynlerin öğrenim durumları, eşler arası ilişki durumu, anne baba yokluğu, çocuğun doğum sırası, çocuğun yetiştirilme biçimleri (Kılıç 2022), ailenin sosyal ve ekonomik durumu (Singh 2015) etkili olmaktadır. Bu etkiler kişinin ileriki yaşamında sosyal etkileşimleri açısından önemli faktörler haline gelmektedir. Çocuğun kardeşler arasındaki doğum sıralaması veya ihtiyaçlarının karşılanma düzeyi bile kişilik özelliklerinin oluşumunu etkilemektedir (Koç ve Bayraktar 2019). Çocuğun ilk toplumsallaşma alanı olan ailede çocuklar, aile bireylerini rol model olarak almaktadır. Aile ortamının sağlanması, anne ve baba davranışlarının destekleyici, güven verici, hoşgörülü ve tutarlı olması kişilik gelişiminde etkili olan olumlu unsurlardır (Kılıç 2022). Demokratik, koruyucu veya otoriter gibi ailenin çocuk yetiştirme şekilleri, aile içinde cinsiyete bağlı rollerin

benimsenmesi çocuğun kişilik gelişimini etkilemektedir (Aytun 2019). Tatlılıoğlu (2014) tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin nevrozizm düzeyleri erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu bulgu ülkemizde geleneklere bağlı olarak erkek çocukların kız çocuklarına oranla daha serbest yetiştirildiğini doğrulamaktadır. Yine aynı çalışmada aile geliri düşük olan öğrencilerin aile geliri yüksek olanlara göre sorumluluk düzeyinin yüksek olduğu ve anne-baba tutumu demokratik olan öğrencilerin anne-baba tutumu otoriter ve baskıcı olan öğrencilere göre dışadönüklük ve gelişime açıklık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur (Tatlılıoğlu 2014).

Çocukluk döneminde kişilik gelişimini etkileyen bir sonraki etken okuldur. Çocuğun kişilik özelliklerini öğretmenin kişiliği, çocuğa karşı tutum ve davranışları, diğer öğrencilerin çocuğa karşı tutum ve davranışları, okul atmosferi ve disiplini etkilemektedir (Singh 2015).

İnsanın içinde yaşadığı toplum da kişilik özelliklerini önemli ölçüde etkilemektedir. Toplumun yapısını etkileyen kültür, din, coğrafya, kitle iletişim araçları gibi faktörler kişinin kişilik özellikleri üzerinde de etkilidir. Bölgesel fiziki şartlar, iklim, tabiat gibi coğrafi koşulların kişilik üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur. Kişilik özellikleri üzerine coğrafyanın dolaylı etkisi vardır. Kişinin sosyal yaşamında etkili olan ekonomi; yer üstü ve yer altı kaynakları, jeopolitik konum, iklim koşulları gibi coğrafi etmenlerden etkilenmektedir.

Bireyin içerisinde yaşadığı toplum, sosyal yapısı ve kültürel dokusu sayesinde de kişiliği şekillendirmektedir. Belirli bir toplumda kabul gören gelenekler, değerler kültürel faktörler olarak kişinin kişilik özelliklerini etkilemektedir (Singh 2015). Kültür, milletin asırlar boyunca sergilediği yaşam biçimi, inanç ve davranış bütünü olup nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu nedenle de kişilerin kişilik özellikleri yetiştikleri topluma göre farklılık gösterebilmektedir.

Kişinin ait olduğu sosyal sınıf da yaşam biçimini, eğilimlerini, tüketim alışkanlıklarını ve kişilik özelliklerini etkilemektedir (Kılıç 2022). İnsanlar genelde bir sosyal sınıfa ait olma ihtiyacı duyarlar. Belli bir sosyal sınıfa dâhil olan kişiler eşlerini, çalıştıkları ve yaşadıkları ortamları dâhil oldukları sosyal sınıfın özelliklerine göre belirleyebilmektedir (Kılıç 2022).

Aile, kültür, coğrafya, sosyal sınıf gibi faktörlerin dışında televizyon, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçları da bireylerin kişilik özelliklerinin oluşmasında oldukça etkilidir (Koç ve Bayraktar 2019). Özellikle sosyal medya, televizyon gibi görsel araçlar insanların hem işitsel hem görsel duyularına hitap ederek davranış şekillerini etkilemekte ve kişilik özelliklerinin gelişiminde etkin bir rol oynamaktadır (Koç ve Bayraktar 2019).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

H1.a: Kadınların sosyo-demografik özellikleri, kişilik özelliklerini etkiler.

H1.b: Kadınların sosyo-demografik özellikleri, içselleştirilmiş kadın düşmanlıklarını etkiler.

H1.c: Kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlıkları arasında ilişki vardır.

3.2. ARAŞTIRMANIN TİPİ, YERİ VE ZAMANI

Araştırmanın verileri Şubat 2022 ile Ağustos 2022 tarihleri arasında Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde toplanmıştır. Araştırma tanımlayıcı tipte olup, araştırmada nicel araştırma yönteminden anket tekniği kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde temel amaç, olabildiğince yanlılıktan uzak, nesnel, neden-sonuç ilişkisini açıklayan ve örneklemden evrene genellenebilir bilgi elde etmektir (Gall, Borg and Gall 1996).

3.3. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışmakta olan 740 kadın oluşturmaktadır. Örneklem sayısı, $n = N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / d^2 (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q$ formülü temel alınarak hesaplandığında ($N=740$, $p=0,50$, $q=0,50$, $t=\alpha=0,05$ için $1,96$, $d=\%95$ 'lik güven aralığı için $0,05$) $n=740 \cdot (1,96)^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50 / (0,05)^2 \cdot (740-1) + (1,96)^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50 = 253$ olarak bulunmuştur. $\%95$ güven ve $0,05$ hata payı ile Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışmakta olan 253 kadın örnekleme alınacak minimum kadın sayısını belirtmektedir.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışıyor olmak, kadın olmak, iletişime engel durumunun olmaması ve araştırmaya katılmayı kabul etmiş olmak araştırmaya dâhil edilme kriterlerini oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışmakta olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 300 kadına ulaşılmıştır. Katılımcılar tarafından doldurulup araştırmacıya teslim edilen 45 adet anket formunda cevap verilmemiş sorular ve/veya aynı soruya ait verilmiş iki farklı cevaplar mevcuttu. Bu nedenle katılımcıların doldurduğu anketlerden 255 adeti araştırmamızın verilerini oluşturmaktadır.

N: Kitledeki birey sayısı

n: Örneklem alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmemesi sıklığı (olasılığı)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer

d: Olayın görülme sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma

α : Saptanan yanılma düzeyi

3.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Yapılan anket çalışması Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nde çalışmakta olan 255 kadınla sınırlıdır. Araştırmanın yalnızca bir kurumda yapılmış olması nedeniyle sonuçlar genellenemez. Araştırma evreninin tamamına ulaşmanın imkansız olması, zaman ve mekan kısıtı araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın amacına yönelik olarak elde edilmek istenen verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Anket uygulaması aşamasında Sakarya Büyükşehir

Belediyesi’nde çalışmakta olan kadınlara anket formu uygulanmıştır. İlgili anket formunda yer alan ölçüm araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda açıklanmaktadır.

3.5.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanmış; araştırmaya katılan kadın çalışanların yaşı, medeni durumu, çocuk sayısı, aile tipi, öğrenim durumu, görevi, kurumdaki çalışma yılı, aylık geliri ve yaşadığı yer olmak üzere toplam dokuz sorudan oluşan bir formdur (Ek-1).

3.5.2. Cervantes Kişilik Ölçeği (CKÖ)

“Cervantes Kişilik Ölçeği”, Castelo-Branco ve arkadaşları tarafından 2008 yılında kadınların kişilik özelliklerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (Castelo-Branco et al 2008). Bal ve Şahin tarafından 2011 yılında geçerlik ve güvenirliği yapılan ölçek 20 maddeden oluşan altılı likert tipi bir ölçektir (Bal 2011). Ölçekteki her soru bireyin kendi deneyimlerine göre maddenin kendisini ne kadar tarif ettiği göz önünde bulundurularak cevaplanmaktadır (Bal 2011). Ölçekteki her bir madde 0’dan 5’e kadar puanlanmış olup verilen yanıtlara göre değerlendirme yapılmaktadır (Ek-2). Ölçekte her alt grupta bireyin verdiği puan arttıkça içedönük olma, duygusal dengesizlik (nörotizm) ve tutarsızlık özelliği artmaktadır. Benzer şekilde her alt grupta bireyin verdiği puan azaldıkça dışa dönük olma, duygusal dengeli olma ve tutarlılık özelliği artmaktadır. Türkçe geçerlik ve güvenirliğinin yapıldığı çalışmada Cronbach alfa değerlerinin dışa/içe dönük olma boyutu için 0,97; duygusal denge/nörotizm boyutu için 0,81 ve tutarlı/tutarsız olma boyutu için 0,71 olarak bulunmuştur (Bal 2011). Bu çalışmada ise Cronbach alfa değerleri dışa/içe dönük olma boyutu için 0,723; duygusal denge/nörotizm boyutu için 0,701 ve tutarlı/tutarsız olma boyutu için 0,74 olarak bulunmuştur.

3.5.3. İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği

“İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği” Piggott tarafından 2004 yılında kadınlarda hemcinslerine karşı duyulan içselleştirilmiş kin ve nefret duygularını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (Piggott 2004). Ölçeğin geçerlik-güvenirlik çalışması Sözbir ve arkadaşları tarafından 2020 yılında üniversite öğrencisi kadınlarla yapılmıştır (Sözbir et al 2020). Ölçek “Kadını Değersizleştirme”, “Kadına Güvenmeme” ve

“Erkeklerle Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme” olmak üzere üç alt ölçekten ve toplam 17 sorudan oluşmaktadır (Ek-3). Tüm sorular yedili likert tipindedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekteki her bir madde 1’den 7’e kadar puanlanmış olup, verilen yanıtlara göre değerlendirme yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 17-119 arasında değişmekte ve alınan puan arttıkça içselleştirilmiş kadın düşmanlığı artmaktadır. Geçerlik ve güvenirliğinin yapıldığı çalışmada Cronbach alfa değeri, kadını değersizleştirme boyutu için 0,71; kadına güvenmeme boyutu için 0,51 ve erkeklerle kadınlardan daha fazla değer verme boyutu için 0.80 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alfa değerleri kadını değersizleştirme boyutu için 0,805; kadına güvenmeme boyutu için 0,772 ve erkeklerle kadınlardan daha fazla değer verme boyutu için 0,801 olarak bulunmuştur.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

İstatistiksel analizler için SPSS 24.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (Ortalama, Standart Sapma, Medyan, Frekans, Oran, Minimum, Maksimum) yanı sıra niceliksel verilerin normal dağılıma uygunlukları basıklık ve çarpıklık değerlerinin kesme noktaları (sınırları) çarpıklık (Skewness) değerleri ile sınandı. Normal dağılım gösteren parametrelerin iki grup karşılaştırmalarında Independent Sample T Test, üç ve üzeri grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova testi kullanıldı. Ölçeklerin birbiri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Correlation analizi kullanıldı.

3.7. ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırmanın etik onayı Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan alınmıştır (Ek-4). Anket uygulaması sırasında araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılara anket formuyla birlikte bilgilendirilmiş gönüllü onam formu da verilmiştir (Ek-5). Ayrıca kullanılan ölçeklerin ülkemizde geçerlilik ve güvenirliğini yapan kişilerden yazılı izinler alınmıştır (Ek-6, Ek-7).

4. BULGULAR

4.1. KATILIMCILARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 1: Sosyodemografik Özelliklere Göre Dağılım

SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER		Sayı (n)	%
YAŞ	18-25	38	14,9
	26-35	97	38,0
	36-45	78	30,6
	46 yaş ve üzeri	42	16,5
MEDENİ DURUM	Evli	163	63,9
	Bekâr	92	36,1
ÇOCUK SAYISI	Çocuk yok	104	40,8
	1 Çocuk	59	23,1
	2 Çocuk	66	25,9
	3 Çocuk ve üzeri	26	10,2
AİLE YAPISI	Çekirdek	208	81,6
	Geniş	31	12,2
	Parçalanmış	16	6,3
ÖĞRENİM DURUMU	Ortaokul ve altı	20	7,8
	Lise	86	33,7
	Ön lisans	47	18,4
	Lisans	85	33,3
	Lisansüstü	17	6,7
KURUMDAKİ GÖREVİ	Memur	46	18,0
	İşçi	184	72,2
	Diğer	25	9,8
KURUMDAKİ ÇALIŞMA YILI	0-5 yıl	122	47,8
	6-10 yıl	61	23,9
	11-15 yıl	29	11,4
	16 yıl ve üzeri	43	16,9
AYLIK GELİR	4250-5999 TL	155	60,8
	6000-7999 TL	44	17,3
	8000-9999 TL	26	10,2
	10000 TL ve üzeri	30	11,8
YAŞADIĞI YER	Köy	23	9,0
	İlçe	59	23,1
	Merkez	173	67,8

Örneklem grubunun sosyodemografik özelliklere göre dağılımı Tablo 1’de incelenmiştir. Katılımcıların, %14,9’u (n=38) 18-25 yaş arasında, %38,0’i (n=97) 26-35 yaş arasında, %30,6’sı (n=78) 36-45 yaş arasında, %16,5’i (n=42) 46 yaş ve üzeridir. Katılımcıların, %63,9’u (n=163) evli, %36,1’i (n=127) bekârdır. Katılımcıların, %40,8’inin (n=104) çocuğu yok iken, %23,1’inin (n=59) 1 çocuğu, %25,9’unun (n=66) 2 çocuğu ve %10,2’sinin (n=26) 3 ve üzeri çocuğu vardır. Katılımcıların, %81,6’sının (n=208) çekirdek aile yapısı, %12,2’sinin (n=31) geniş aile yapısı, %6,3’ünün (n=16) parçalanmış aile yapısı vardır. Katılımcıların, %7,8’si (n=20) ortaokul ve altı, %33,7’si (n=86) lise, %18,4’ü (n=47) ön lisans, %33,3’ü (n=85) lisans, %6,7’si (n=17) lisansüstü öğrenim durumuna sahiptir. Katılımcıların, %18,0’i (n=46) memur olarak, %72,2’si (n=184) işçi olarak, %9,8’i (n=25) diğer görevlerde çalışmaktadır. Katılımcıların, %47,8’i (n=122) 0-5 yıl arasında, %23,9’u (n=61) 6-10 yıl arasında, %11,4’ü (n=29) 11-15 yıl arasında, %16,9’u (n=43) 16 ve üzeri yıldır çalışmaktadır. Katılımcıların, %60,8’i (n=155) 4250-5999 TL, %17,3’ü (n=44) 6000-7999 TL, %10,2’si (n=26) 8000-9999 TL, %11,8’i (n=30) 10000 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Katılımcıların, %9,0’u (n=23) köyde, %23,1’i (n=59) ilçede, %67,8’i (n=173) ise merkezde yaşamaktadır.

4.2. ÖLÇEKLERE İLİŞKİN BULGULAR

4.2.1. Cervantes Kişilik Ölçeğine İlişkin Bulgular

Tablo 2: Cervantes Kişilik Ölçeğine İlişkin Soruların Dağılımı

	Hiç Doğru Değil		1		2		3		4		Çok doğru	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Konuşkan bir insan olduğumu düşünüyorum.	10	3,9	9	3,5	25	9,8	52	20,4	56	22,0	103	40,4
Zaman zaman kendimi çok kötü/mutsuz hissediyorum	26	10,2	32	12,5	55	21,6	60	23,5	44	17,3	38	14,9
Bazen bana ait olmayan eşyaları kaybederim veya bozarım	117	45,9	58	22,7	30	11,8	30	11,8	11	4,3	9	3,5
Birçok arkadaşım var.	14	5,5	20	7,8	42	16,5	79	31,0	60	23,5	40	15,7
Söylememem ve yapmam gereken şeyler sürekli olarak zihnimi meşgul eder	37	14,5	18	7,1	34	13,3	48	18,8	54	21,2	64	25,1
Bazen diğer insanlara imrenirim	67	26,3	42	16,5	52	20,4	38	14,9	40	15,7	16	6,3
Hiç kimseyi tanımadığım bir sosyal toplantıda/ partide bile iyi zaman geçirebilirim	35	13,7	25	9,8	32	12,5	49	19,2	66	25,9	48	18,8
Duygusal dalgalanma yaşarım.	20	7,8	21	8,2	37	14,5	75	29,4	47	18,4	55	21,6
Bazen benim hatam olduğunu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine göz yumarım	180	70,6	37	14,5	14	5,5	14	5,5	4	1,6	6	2,4
Birisiyle dışarı çıkmaya her zaman hazırım	43	16,9	36	14,1	41	16,1	59	23,1	27	10,6	49	19,2
Kendimi hoşnut/iyi hissetmek için diğer insanların onayına gereksinim duyarım	84	32,9	44	17,3	35	13,7	51	20,0	32	12,5	9	3,5
Her zaman başkalarıyla dışarıya çıkmak yerine evde vakit geçirmeyi tercih ederim	29	11,4	44	17,3	40	15,7	69	27,1	49	19,2	24	9,4
Ne kadar plan yaparsam yapayım işlerim her zaman ters gider	16	6,3	27	10,6	58	22,7	81	31,8	46	18,0	27	10,6
Bazen biraz dedikodu yaparım	39	15,3	54	21,2	47	18,4	48	18,8	32	12,5	35	13,7
Bir toplantı ortamında konuşmaya katılmayı severim	6	2,4	7	2,7	17	6,7	32	12,5	70	27,5	123	48,2
Bazen öylesine gergin/ sinirli olurum ki işime devam edemem	42	16,5	45	17,6	57	22,4	57	22,4	30	11,8	24	9,4
Bazen diğer insanların konuşmalarına kulak misafiri olurum	75	29,4	48	18,8	39	15,3	42	16,5	30	11,8	21	8,2
Yeni tanıştığım biriyle konuşmayı başlatmakta zorlanırım	65	25,5	58	22,7	34	13,3	54	21,2	23	9,0	21	8,2
Kendimi bomboş hissediyorum	121	47,5	53	20,8	17	6,7	36	14,1	15	5,9	13	5,1
Bazen işlerimi bir sonraki güne ertelerim	35	13,7	29	11,4	43	16,9	52	20,4	52	20,4	44	17,3

Cervantes Kişilik Ölçeği'ne ilişkin cevapların dağılımına (Tablo 2) bakıldığında sorulara en yoğun verilen cevaplar;

- “Benim hatam olduğunu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine izin veririm” seçeneğine verilen “hiç doğru değil” cevabı %70,6 oranı ile en yoğun cevap olmuştur.
- “Kendimi bomboş hissediyorum” seçeneğine verilen “hiç doğru değil” cevabı %47,5 oranı ile en yoğun 2. cevap olmuştur.
- “Bazen bana ait olmayan bir şeyi kaybederim veya bozarım” seçeneğine verilen “hiç doğru değil” cevabı %45,9 oranı ile en yoğun 3. cevap olmuştur.

Tablo 3: KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.758
Chi-Square	1244,166
Df	190
Sig.	<0.000

Faktör Analizinin uygulanabilirliğinin ölçümü için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) yeterlilik ölçümüne ve Bartlett's Küresellik testine bakılmıştır. KMO ölçümü 1'e ne kadar yakın ise eldeki veri grubuna faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu kabul edilmektedir (Živadinović 2004). Bizim çalışma 0,758 olarak hesaplanmış olup, veri gruba analiz yapılması uygun görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 4: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör Yükü	Eigen Values	Her bir Faktörün Açıkladığı Varyans
Dışa/İçe Dönük Olma			
Konuşkan bir insan olduğumu düşünüyorum.	0,524	4,378	21,892
Birçok arkadaşım var.	0,598		
Hiç kimseyi tanımadığım bir sosyal toplantıda/partide bile iyi zaman geçirebilirim.	0,665		
Birisiyle dışarıya çıkmaya her zaman hazırım	0,571		
Her zaman başkalarıyla dışarı çıkmak yerine evde vakit geçirmeyi tercih ederim.	0,544		
Bir toplantı ortamında konuşmalara katılmayı severim.	0,556		
Yeni tanıştırıldığım biriyle konuşmayı başlatmakta zorlanırım.	0,423		
Duygusal Denge/Nörotizm			
Zaman zaman kendimi çok kötü/mutsuz hissediyorum	0,562	2,366	11,678
Söylememe ve yapmamam gereken şeyler sürekli olarak zihnimi meşgul eder.	0,589		
Duygusal dalgalanma yaşıyorum.	0,570		
Kendimi hoşnut/iyi hissetmek için diğer insanların onayına gereksinim duyarım.	0,509		
Ne kadar plan yaparsam yapayım işlerim her zaman ters gider.	0,697		
Bazen öylesine gergin/sinirli olurum ki işime devam edemem.	0,484		
Kendimi bomboş hissediyorum	0,583		
Tutarlı/ Tutarsız Olma			
Bazen bana ait olmayan eşyaları kaybederim veya bozarım.	0,558	1,608	8,040
Bazen diğer insanlara imrenirim	0,662		
Bazen benim hatam olduğunu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine göz yumarım.	0,747		
Bazen biraz dedikodu yaparım.	0,590		
Bazen diğer insanların konuşmalarına kulak misafiri olurum.	0,633		
Bazen işlerimi bir sonraki güne ertelerim.	0,540		

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin maddeleri üç alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam varyans açıklama oranı ise %41,609 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4). Analiz sonucunda elde edilen varyans oranları ne kadar büyükse faktör yapısının o kadar güçlü olduğu ve sosyal alanlarda bu değerin %40 ile %60 olmasının yeterli bulunduğu kabul edilmektedir (Karagöz 2017). Bir maddenin bir yapıyı ya da

faktörü iyi ölçtüğünü söyleyebilmek için bu faktör yükünün değerinin 0,30 ya da bu değer üstünde bir değer olması beklenmektedir (Stevens 2002). Araştırma sonuçları bu bulguları destekler nitelikte olup tüm maddelerin faktör yükleri 0,30 ve üzeri bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 5: Ölçek Puan Ortalamaları

		<i>Ort±SS</i>	<i>Min-Max (Medyan)</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>	<i>Cronbach's Alpha</i>
Dışa/İçe Olma	Dönük	13,75±5,38	1-29 (13)	0,563	-0,203	0,723
Duygusal Nörotizm	Denge/	16,75±6,42	1-35 (17)	-0,023	-0,211	0,701
Tutarlı/ Olma	Tutarsız	19,33±6,03	5-30 (19)	-0,213	-0,521	0,740
Total		16,61±2,82	9,33-27,33 (16,33)	0,279	0,646	0,749

Ölçeğin Cronbach Alpha değerlerinin 0,70 ile 0,99 olması güvenilir olduğunu göstermektedir (Tavakol and Dennick 2011). Çalışmamızda kullanılan ölçek güvenilir bulunmuştur. Bir dağılımın normal bir dağılım gösterip göstermediğine karar vermek için çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınır. Bu noktada basıklık ve çarpıklık değerlerinin kesme noktaları (sınırları) çarpıklık (Skewness) için mutlak değer olarak 3 ve basıklık (Kurtosis) için mutlak değer olarak 10'un üzerinde olmamalıdır (Kline 2011). Çalışmamızda ölçeklerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır.

4.2.2. İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeğine İlişkin Bulgular

Tablo 6: İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeğine İlişkin Soruların Dağılımı

	1		2		3		4		5		6		7	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Kadınlar işyerinde yaşadıkları sorunları abartırlar.	39	15,3	59	23,1	21	8,2	16	6,3	51	20,0	58	22,7	11	4,3
Kadınlar çok kolay kırılırlar.	15	5,9	34	13,3	24	9,4	6	2,4	53	20,8	87	34,1	36	14,1
Kadınlar erkekleri kontrol altına alarak güç kazanmaya çalışırlar.	48	18,8	61	23,9	28	11,0	35	13,7	38	14,9	32	12,5	13	5,1
Kadınlar erkeklerle adil bir rekabeti kaybettiklerinde, genellikle ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırırlar.	40	15,7	53	20,8	29	11,4	38	14,9	40	15,7	42	16,5	13	5,1
Kadınlara çok fazla güvenmemek genellikle daha iyidir.	80	31,4	70	27,5	18	7,1	35	13,7	22	8,6	23	9,0	7	2,7
Konu yalancılık olduğunda, birçok kadın yalancıdır.	84	32,9	68	26,7	25	9,8	35	13,7	24	9,4	12	4,7	7	2,7
Çoğu kadının öne çıkabilmek için yalan söyleyebileceğini düşünüyorum.	51	20,0	55	21,6	31	12,2	39	15,3	35	13,7	29	11,4	15	5,9
Hayatımdaki diğer kadınlardan haksız muamele gördüğümünden eminim.	47	18,4	70	27,5	27	10,6	28	11,0	46	18,0	23	9,0	14	5,5
Bazen diğer kadınların sadece etrafımda olması bile beni rahatsız eder.	92	36,1	67	26,3	17	6,7	27	10,6	25	9,8	19	7,5	8	3,1
Çoğu kadının gerçeği söylediğine inanıyorum.	11	4,3	33	12,9	27	10,6	52	20,4	51	20,0	64	25,1	17	6,7
Eşit sayıda kadın ve erkeğin olduğu bir grupta, konuşmada bir kadın baskın olduğunda kendimi rahatsız hissederim.	89	34,9	74	29,0	23	9,0	22	8,6	23	9,0	20	7,8	4	1,6
At yarışı ve futbol gibi erkek egemen konularda söz sahibi olarak bir kadının konuşmasını duyduğumda rahatsız olurum.	87	34,1	73	28,6	12	4,7	22	8,6	26	10,2	26	10,2	9	3,5
Kadınlardan daha çok erkek radyo spikerlerini dinlemeyi tercih ederim.	81	31,8	68	26,7	20	7,8	34	13,3	25	9,8	21	8,2	6	2,4
Bir toplumun entelektüel liderliği büyük ölçüde erkeklerin elinde olmalıdır.	120	47,1	77	30,2	16	6,3	15	5,9	14	5,5	8	3,1	5	2,0
Erkek bir patronla çalışmayı tercih ederim.	33	12,9	57	22,4	22	8,6	49	19,2	28	11,0	36	14,1	30	11,8
İş için başka bir kadını yenmem gerekseydi, bir erkeği yenmekten daha fazla memnuniyet duyardım.	79	31,0	72	28,2	28	11,0	27	10,6	21	8,2	23	9,0	5	2,0
Genellikle erkeklerle çalışmayı tercih ederim.	46	18,0	63	24,7	20	7,8	46	18,0	32	12,5	25	9,8	23	9,0

İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği'ne ilişkin cevapların dağılımına (Tablo 6) bakıldığında sorulara en yoğun verilen cevaplar;

- “Bir toplumun entelektüel liderliği büyük ölçüde erkeklerin elinde olmalıdır.” seçeneğine verilen “hiç katılmıyorum” cevabı %47,1 oranı ile en yoğun cevap olmuştur.
- “Bazen diğer kadınların sadece etrafımda olması bile beni rahatsız eder.” seçeneğine verilen “hiç katılmıyorum” cevabı %36,1 oranı ile en yoğun 2. cevap olmuştur.

- “Eşit sayıda kadın ve erkeğin olduğu bir grupta, konuşmada bir kadın baskın olduğunda kendimi rahatsız hissederim.” seçeneğine verilen hiç katılmıyorum cevabı %34,9 oranı ile en yoğun 3. cevap olmuştur.

Tablo 7: KMO ve Bartlett’s Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	0.885
Chi-Square	1766,409
Df	136
Sig.	<0.000

Faktör Analizinin uygulanabilirliğinin ölçümü için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) yeterlilik ölçümüne ve Bartlett’s Küresellik testine bakılmıştır. (KMO) ölçümü 1’e ne kadar yakın ise eldeki veri grubuna faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu kabul edilmektedir (Živadinović 2004). Bizim çalışma 0,885 olarak hesaplanmış olup, veri gruba analiz yapılması uygun görülmüştür (Tablo 7).

Tablo 8: Faktör Analizi Sonuçları

	Faktör Yüğü	Eigen Values	Her bir Faktörün Açıkladığı Varyans
Kadını Değersizleştirme			
Kadınlar işyerinde yaşadıkları sorunları abartırlar.	0,674		
Kadınlar çok kolay kırılırlar.	0,636		
Kadınlar erkekleri kontrol altına alarak güç kazanmaya çalışırlar.	0,781	6,469	38,056
Kadınlar erkeklerle adil bir rekabeti kaybettiklerinde, genellikle ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırırlar.	0,771		
Kadına Güvenmeme			
Kadınlara çok fazla güvenmemek genellikle daha iyidir.	0,614		
Konu yalancılık olduğunda, birçok kadın yalancıdır.	0,579		
Çoğu kadının öne çıkabilmek için yalan söyleyebileceğini düşünüyorum.	0,516	1,425	8,381
Hayatımdaki diğer kadınlardan haksız muamele gördüğümünden eminim.	0,391		
Bazen diğer kadınların sadece etrafımda olması bile beni rahatsız eder.	0,446		
Çoğu kadının gerçeği söylediğine inanıyorum.	0,332		
Erkeklerle Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme			
Eşit sayıda kadın ve erkeğin olduğu bir grupta, konuşmada bir kadın baskın olduğunda kendimi rahatsız hissederim.	0,661		
At yarışı ve futbol gibi erkek egemen konularda söz sahibi olarak bir kadının konuşmasını duyduğumda rahatsız olurum.	0,727		
Kadınlardan daha çok erkek radyo spikerlerini dinlemeyi tercih ederim.	0,631		
Bir toplumun entelektüel liderliği büyük ölçüde erkeklerin elinde olmalıdır.	0,750	1,236	7,272
Erkek bir patronla çalışmayı tercih ederim.	0,832		
İş için başka bir kadını yenmem gerekseydi, bir erkeği yenmekten daha fazla memnuniyet duyardım.	0,523		
Genellikle erkeklerle çalışmayı tercih ederim.	0,854		

Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin maddeleri üç alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam varyans açıklama oranı ise %53,709 olarak hesaplanmıştır (Tablo 8). Analiz sonucunda elde edilen varyans oranları ne kadar büyükse faktör yapısının o kadar güçlü olduğu ve sosyal alanlarda bu değerin %40 ile %60 olmasının yeterli bulunduğu kabul edilmektedir (Karagöz 2017). Bir maddenin bir yapıyı ya da faktörü iyi ölçtüğünü söyleyebilmek için bu faktör yükünün değerinin 0,30 ya da bu değerin üstünde bir değer olması beklenmektedir (Stevens 2002). Araştırma sonuçları bu bulguları destekler nitelikte olup tüm maddelerin faktör yükleri 0,30 ve üzeri bulunmuştur (Tablo 8).

Tablo 9: Ölçek Puan Ortalamaları

	<i>Ort±SS</i>	<i>Min-Max (Medyan)</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>	<i>Cronbach's Alpha</i>
Kadını Değersizleştirme	15,6±6,01	4-28 (16)	-0,081	-0,995	0,805
Kadına Güvenmeme	19,22±6,58	6-37 (18)	0,484	-0,347	0,772
Erkeklerle Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme	20,23±8,48	7-43 (19)	0,502	-0,419	0,801
Total Puan	55,05±17,93	22-102 (54)	0,406	-0,482	0,878

Ölçeğin Cronbach Alpha değerlerinin 0,70 ile 0,99 olması güvenilir olduğunu göstermektedir (Tavakol and Dennick 2011). Çalışmamızda kullanılan ölçekler güvenilir bulunmuştur. Bir dağılımın normal bir dağılım gösterip göstermediğine karar vermek için çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınır. Bu noktada basıklık ve çarpıklık değerlerinin kesme noktaları (sınırları) çarpıklık (Skewness) için mutlak değer olarak 3 ve basıklık (Kurtosis) için mutlak değer olarak 10'un üzerinde olmamalıdır (Kline 2011). Çalışmamızda ölçeklerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır.

4.3. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Tablo 10: Yaşa Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Yaş				Test değeri ^a p
	18-25	26-35	36-45	46 yaş ve üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean ±SD	Mean ±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,00±4,64	13,90±5,90	14,23±5,39	13,19±4,75	0,626/0,599
Duygusal Denge/ Nörotizm	16,53±5,83	17,18±6,88	16,50±6,13	16,45±6,52	0,225/0,879
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,16±5,61	18,68±6,00	20,21±5,56	19,36±7,24	0,932/0,426
Total	16,23±2,52	16,58±3,07	16,98±2,73	16,33±2,62	0,815/0,487

^aOne-Way Anova Testi

Yaşa göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Yaşa göre; gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11: Medeni Duruma Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Medeni Durum		Test değeri ^b p
	Evli	Bekâr	
	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,47±5,46	14,24±5,23	-1,093/0,275
Duygusal Denge/ Nörotizm	16,38±6,56	17,41±6,14	-1,235/0,218
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,64±6,28	18,78±5,56	1,088/0,278
Total	16,50±2,83	16,81±2,80	-0,857/0,392

^bIndependent Sample T Testi

Medeni duruma göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Medeni duruma göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden; dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12: Çocuk Sayısına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Çocuk Sayısı				Test değeri ^a p
	Çocuk Yok	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk ve üzeri	
	Mean ±SD	Mean ±SD	Mean ±SD	Mean ±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	14,49±5,29	12,34±5,25	13,44±5,20	14,77±6,03	2,434/0,065
Duygusal Denge/ Nörotizm	17,56±6,58	16,61±6,35	16,14±6,34	15,42±6,04	1,132/0,337
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,12±5,92	19,14±6,04	19,56±6,10	20,04±6,55	0,214/0,887
Total	17,05±2,95	16,03±2,50	16,38±2,82	16,74±2,78	1,891/0,132

^aOne-Way Anova Testi

Çocuk sayısına göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Çocuk sayısına göre; gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13: Aile Yapısına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Aile Yapısı		Test değeri ^b p
	Çekirdek	Geniş & Parçalanmış	
	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,40±5,33	15,30±5,38	-2,201/ 0,029*
Duygusal Denge/ Nörotizm	16,48±6,31	17,96±6,83	-1,427/0,155
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,67±5,89	17,83±6,48	1,896/ 0,049*
Total	16,52±2,79	17,03±2,90	-1,127/0,261

^bIndependent Sample T Testi

Aile yapısına göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Aile yapısına göre, Cervantes kişilik özelliklerinden duygusal denge/nörotizm boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Aile yapısına göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,029$; $p<0,05$). Geniş & parçalanmış aile yapısında dışa/içe dönük olma boyutu daha yüksek

bulunmuştur. Aile yapısına göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden tutarlı/ tutarsız olma boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,049$; $p<0,05$). Çekirdek aile yapısında tutarlı/ tutarsız olma boyutu daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 14: Öğrenim Durumuna Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Öğrenim Durumu				Test değeri ^a p
	Ortaokul ve altı	Lise	Ön lisans	Lisans ve üstü	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	16,05±5,99	13,47±6,02	13,96±4,80	13,44±4,88	1,441/0,231
Duygusal Denge/ Nörotizm	15,80±6,44	17,59±7,00	18,45±6,20	15,45±5,77	3,210/ 0,024*
Tutarlı/ Tutarsız Olma	21,00±7,20	18,42±6,17	18,28±6,32	20,25±5,38	2,484/0,061
Total	17,62±2,42	16,49±3,19	16,89±3,09	16,38±2,37	1,288/0,279

^aOne-Way Anova Testi * $p<0,05$

Öğrenim durumuna göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Öğrenim durumuna göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Öğrenim durumuna göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden duygusal denge/nörotizm boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,049$; $p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre ortaokul ve altı öğrenim duruma sahip kişilerin, ön lisansa göre duygusal denge/nörotizm boyutunun düşük olması anlamlı bulunmuştur ($p=0,039$; $p<0,05$).

Tablo 15: Kurumdaki Görevine Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Kurumdaki Görevi			Test değeri ^a p
	Memur	İşçi	Diğer	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,02±5,07	13,92±5,55	13,80±4,71	0,517/0,597
Duygusal Denge/ Nörotizm	16,65±6,04	16,54±6,59	18,48±5,71	1,009/0,366
Tutarlı/ Tutarsız Olma	18,89±5,60	19,60±6,27	18,16±4,90	0,772/0,463
Total	16,19±2,49	16,69±2,95	16,81±2,29	0,651/0,523

^aOne-Way Anova Testi

Kurumdaki görevine göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kurumdaki görevine göre; gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 16: Kurumdaki Çalışma Yılına Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Kurumdaki Çalışma Yılı				Test değeri ^a p
	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	14,14±5,55	13,38±5,58	12,72±4,91	13,86±4,94	0,665/0,574
Duygusal Denge/ Nörotizm	16,50±6,31	16,85±6,63	16,76±6,08	17,33±6,80	0,180/0,910
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,34±5,99	20,07±6,08	19,14±5,88	18,40±6,26	0,653/0,582
Total	16,66±2,82	16,77±3,14	16,21±2,38	16,53±2,65	0,282/0,838

^aOne-Way Anova Testi

Kurumdaki çalışma yılına göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 16). Kurumdaki çalışma yılına göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 16).

Tablo 17: Aylık Gelir Durumuna Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Aylık Gelir Durumu				Test değeri ^a p
	4250-5999	6000-7999	8000-9999	10000 TL ve	
	TL	TL	TL	üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,86±5,48	13,43±5,13	14,62±5,64	12,90±5,14	0,543/0,653
Duygusal Denge/ Nörotizm	15,95±6,45	18,20±5,96	17,12±5,37	18,47±7,23	2,339/0,074
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,79±5,94	19,25±6,11	17,31±6,30	18,83±6,06	1,346/0,260
Total	16,53±2,98	16,96±2,54	16,35±2,87	16,73±2,27	0,362/0,780

^aOne-Way Anova Testi

Aylık gelir durumuna göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Aylık gelir durumuna göre; gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma, duygusal denge/nörotizm ve tutarlı/ tutarsız olma boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 18: Yaşadığı Yere Göre Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

	Yaşadığı Yere			Test değeri ^a p
	Köy	İlçe	Merkez	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Dışa/İçe Dönük Olma	13,61±6,07	14,37±5,08	13,55±5,40	0,515/0,598
Duygusal Denge/ Nörotizm	15,70±3,91	18,24±5,75	16,39±6,83	2,191/0,114
Tutarlı/ Tutarsız Olma	19,91±5,70	17,34±6,73	19,93±5,71	4,285/0,015*
Total	16,41±2,80	16,65±2,57	16,62±2,91	0,068/0,934

^aOne-Way Anova Testi * $p<0,05$

Yaşadığı yere göre, gruplararası Cervantes kişilik özellikleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Yaşadığı yere göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma ve duygusal denge/nörotizm boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Yaşadığı yere göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden tutarlı/ tutarsız olma boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,015$;

$p<0,05$). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre ilçede yaşayanların tutarlı/ tutarsız olma boyutunun, köy ve merkezde yaşayanlara göre düşük olması anlamlı bulunmuştur ($p=0,028$; $p<0,05$).

4.4. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Tablo 19: Yaşa Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Yaş				Test değeri/ ^a p
	18-25	26-35	36-45	46 ve üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	13,37±6,13	15,89±6,01	15,71±5,99	16,74±5,61	2,369/0,071
<i>Kadına Güvenmeme</i>	17,18±5,91	19,56±6,44	19,27±6,46	20,19±7,48	1,617/0,186
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	18,47±8,17	20,18±8,09	20,69±8,01	21,10±10,35	0,766/0,514
<i>Total Puan</i>	49,03±17,74	55,62±17,63	55,67±16,37	58,02±20,8	1,897/0,131

^aOne-Way Anova Testi

Yaşa göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Yaşa göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 20: Medeni Duruma Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Medeni Durum		Test değeri ^b p
	Evli	Bekâr	
	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	16,14±5,89	14,63±6,13	1,939/0,046*
<i>Kadına Güvenmeme</i>	19,39±6,68	18,92±6,42	0,539/0,591
<i>Erkeklerle Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	20,75±8,58	19,30±8,26	1,314/0,190
<i>Total Puan</i>	56,28±18,03	52,86±17,64	1,467/0,144

^bIndependent Sample T Testi *p<0,05

Medeni duruma göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Medeni duruma göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05).

Medeni duruma göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,046; p<0,05). Evlilerde kadını değersizleştirme boyutu, bekârlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 21: Çocuk Sayısına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Çocuk Sayısı				Test değeri ^a p
	Çocuk Yok	1 Çocuk	2 Çocuk	3 Çocuk ve üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	14,47±6,21	16,44±5,82	16,92±5,87	14,81±5,21	2,892/0,036*
<i>Kadına Güvenmeme</i>	18,88±6,58	19,17±6,83	20,06±6,98	18,58 ±4,81	0536/0,658
<i>Erkeklerle Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	19,35±8,30	21,14±8,43	20,53±9,29	20,96±7,12	0,691/0,558
<i>Total Puan</i>	52,69±18,13	56,75±17,55	57,52±19,37	54,35±13,29	1,207/0,308

^aOne-Way Anova Testi *p<0,05

Çocuk sayısına göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 21). Çocuk sayısına göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$; Tablo 21).

Çocuk sayısına göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,049$; $p<0,05$; Tablo 21). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre çocuğu olmayan kadınların kadını değersizleştirme boyutunun, 1 çocuk ($p=0,045$) ve 2 çocuk ($p=0,039$) sahibi olan kadınlara göre daha düşük olması anlamlı bulunmuştur (Tablo 21).

Tablo 22: Aile Yapısına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Aile Yapısı		Test değeri ^b p
	Çekirdek	Geniş & Parçalanmış	
	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	15,73±5,99	15,02±6,12	0,726/0,469
<i>Kadına Güvenmeme</i>	19,06±6,64	19,91±6,32	-0,802/0,423
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	20,09±8,66	20,85±7,65	-0,554/0,580
<i>Total Puan</i>	54,88±18,03	55,79±17,67	-0,313/0,755

^bIndependent Sample T Testi

Aile yapısına göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Aile yapısına göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 23: Öğrenim Durumuna Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Öğrenim Durumu				Test değeri/ ^a p
	Ortaokul ve altı	Lise	Ön lisans	Lisans ve üstü	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	14,85±5,52	16,78±5,92	16,23±6,16	14,45±5,95	2,678/ 0,048*
<i>Kadına Güvenmeme</i>	20,60±8,26	20,59±7,08	19,23±6,19	17,78±5,68	3,248/ 0,023*
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	25,00±9,15	21,23±8,07	20,51±8,38	18,32±8,31	4,420/ 0,005**
<i>Total Puan</i>	60,45±19,36	58,60±17,94	55,98±17,16	50,56±17,20	4,046/ 0,008**

^aOne-Way Anova Testi **p<0,01 *p<0,05

Öğrenim durumuna göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,008; p<0,01). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre ortaokul ve altı öğrenim duruma sahip kadınların içselleştirilmiş kadın düşmanlığı, ön lisans (p=0,002) ve lisans ve üstü (p=0,010) öğrenim duruma sahip kadınlara göre daha yüksek olması anlamlı bulunmuştur.

Öğrenim durumuna göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,048; p<0,05). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre lisans ve üstü öğrenim duruma sahip kadınların kadını değersizleştirme boyutunun, lise (p=0,041) ve ön lisans (p=0,045) öğrenim duruma sahip kadınlara göre düşük olması anlamlı bulunmuştur.

Öğrenim durumuna göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadına güvenmeme boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,023; p<0,05). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre lisans ve üstü öğrenim duruma sahip kadınların kadına güvenmeme boyutunun, ön lisans (p=0,016) ve ortaokul ve altı (p=0,014) öğrenim duruma sahip kadınlara göre düşük olması anlamlı bulunmuştur.

Öğrenim durumuna göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p=0,005; p<0,01). Yapılan ikili

karşılaştırmalara göre lisans ve üstü öğrenim duruma sahip kadınların erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutunun, ortaokul ve altı ($p=0,002$) ve lise ($p=0,010$) öğrenim duruma sahip kadınlara göre düşük olması anlamlı bulunmuştur.

Tablo 24: Kurumdaki Görevine Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Kurumdaki Görevi			Test değeri ^a p
	Memur	İşçi	Diğer	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	15,24±5,36	15,81±6,20	14,68±5,78	0,486/0,615
<i>Kadına Güvenmeme</i>	17,72±5,35	19,81±6,72	17,64±7,05	2,698/0,069
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	19,61±9,26	20,76±8,31	17,48±7,86	1,811/0,166
<i>Total Puan</i>	52,57±16,69	56,38±18,18	49,80±17,48	2,036/0,133

^aOne-Way Anova Testi

Kurumdaki görevine göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kurumdaki görevine göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 25: Kurumdaki Çalışma Yılına Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Kurumdaki Çalışma Yılı				Test değeri ^a p
	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 yıl ve üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	14,99±6,14	15,15±5,49	16,59±6,26	17,28±5,97	1,933/0,125
<i>Kadına Güvenmeme</i>	18,25±6,37	19,48±6,42	20,59±7,64	20,67±6,38	2,052/0,107
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	19,46±8,32	21,16±8,14	21,90±10,00	19,98±8,29	0,969/0,408
<i>Total Puan</i>	52,70±18,12	55,79±16,22	59,07 ±20,49	57,93±17,52	1,596/0,191

^aOne-Way Anova Testi

Kurumdaki çalışma yılına göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kurumdaki

çalışma yılına göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 26: Aylık Gelir Durumuna Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Aylık Gelir Durumu				Test değeri ^a p
	4250-5999	6000-7999	8000-9999	10000 TL ve	
	TL	TL	TL	üzeri	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
Kadını Değersizleştirme	15,75±6,15	15,45±6,16	14,15±5,85	16,27±5,20	0,663/0,576
Kadına Güvenmeme	19,60±6,76	19,05±7,23	18,23±4,64	18,37±6,11	0,544/0,652
Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme	20,65±8,43	19,66±9,15	20,35±7,48	18,83±8,75	0,461/0,710
Total Puan	55,99±18,02	54,16±20,21	52,73±14,88	53,47±16,8	0,399/0,754

^aOne-Way Anova Testi

Aylık gelir durumuna göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Aylık gelir durumuna göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 27: Yaşadığı Yere Göre İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Düzeylerinin Değerlendirilmesi

	Yaşadığı Yer			Test değeri ^a p
	Köy	İlçe	Merkez	
	Mean±SD	Mean±SD	Mean±SD	
<i>Kadını Değersizleştirme</i>	14,48±5,80	17,07±5,93	15,24±6,01	2,497/0,084
<i>Kadına Güvenmeme</i>	17,65±6,67	20,49±5,89	18,99±6,75	1,871/0,156
<i>Erkeklere Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	22,52±8,46	21,00±7,98	19,66±8,62	1,474/0,231
<i>Total Puan</i>	54,65±16,16	58,56±17,41	53,90±18,27	1,496/0,226

^aOne-Way Anova Testi

Yaşadığı yere göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Yaşadığı yere göre; gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeylerinden kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.5. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Tablo 28: Cervantes Kişilik Özellikleri ile İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Arasındaki İlişki

		Cervantes Kişilik Özellikleri
<i>İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı</i>	r	0,038
	p	0,545

r=Pearson Correlation

İçselleştirilmiş kadın düşmanlığı ile Cervantes kişilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 29: Cervantes Kişilik Ölçeği ile İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki İlişki

		<i>Dışa/İçe Olma</i>	<i>Dönük</i>	<i>Duygusal Denge/ Nörotizm</i>	<i>Tutarlı/ Tutarsız Olma</i>
<i>Kadını</i>	r	-0,022		0.220**	-0.276**
<i>Değersizleştirme</i>	p	0,731		0,001	0,001
<i>Kadına Güvenmeme</i>	r	0,104		0.189**	-0.260**
	p	0,097		0,002	0,001
<i>Erkeklerle</i>	r	0.155*		0.180**	-0.200**
<i>Kadınlardan Daha Fazla Değer Verme</i>	p	0,013		0,004	0,001

r=Pearson Correlation

İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadını değersizleştirme alt boyutu ile Cervantes Kişilik Ölçeği dışa/içe dönük olma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadını değersizleştirme alt boyutu ile Cervantes Kişilik Ölçeği duygusal denge/ nörotizm alt boyutu arasında pozitif yönlü ($r=0,220$; $p=0,001$; $p<0,01$) ve Cervantes Kişilik Ölçeği tutarlı/ tutarsız olma alt boyutu arasında negatif yönlü ($r=-0,276$; $p=0,001$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadına güvenmeme alt boyutu ile Cervantes Kişilik Ölçeği dışa/içe dönük olma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$). Ancak İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadına güvenmeme alt boyutu ile Cervantes Kişilik Ölçeği duygusal denge/ nörotizm alt boyutu arasında pozitif yönlü ($r=0,189$; $p=0,002$; $p<0,01$) ve Cervantes Kişilik Ölçeği tutarlı/ tutarsız olma alt boyutu arasında negatif yönlü ($r=-0,260$; $p=0,001$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği erkeklerle kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutu ile Cervantes Kişilik Ölçeği dışa/içe dönük olma alt boyutu arasında pozitif yönlü ($r=0,155$; $p=0,013$; $p<0,05$), Cervantes Kişilik Ölçeği duygusal denge/ nörotizm alt boyutu arasında pozitif yönlü ($r=0,180$; $p=0,004$; $p<0,01$) ve Cervantes Kişilik Ölçeği tutarlı/ tutarsız olma alt boyutu arasında negatif yönlü ($r=-0,200$; $p=0,001$; $p<0,01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı, bir kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Ayrıca kadınların sosyo-demografik özelliklerinin, kişilik özellikleri ve içselleştirilmiş kadın düşmanlıkları üzerine etkisini belirlemek de araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde ölçeklerden alınan puan ortalamaları yorumlandıktan sonra, araştırmanın amaçlarına yönelik bulgular üç başlık altında tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan kadın çalışanların Cervantes Kişilik Ölçeği puan ortalaması incelendiğinde; dışa/içe dönük olma alt boyutu ortalaması $13,75 \pm 5,38$; duygusal denge/nörotizm alt boyutu ortalaması $16,75 \pm 6,42$; tutarlı/tutarsız olma alt boyutu ortalaması $19,33 \pm 6,03$ olarak bulunmuştur (Tablo 5). Cervantes Kişilik Ölçeği dışa/içe dönük olma alt boyutundan alınabilecek puanlar 0-35 aralığında değişmekte olup; yüksek puanlar daha içe dönük bir kişilik özelliğini, düşük puanlar ise daha dışa dönük bir kişilik özelliğini ifade etmektedir. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların ortalamanın altında içe dönük kişilik özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Cervantes Kişilik Ölçeği duygusal denge/nörotizm alt boyutundan alınabilecek puanlar 0-35 aralığında değişmekte olup; yüksek puanlar daha nevroitik bir kişilik özelliğini ifade etmektedir. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların ortalama düzeyde nevroitik kişilik özelliğine sahip olduğu görülmektedir. Cervantes Kişilik Ölçeği tutarlı/tutarsız olma alt boyutundan alınabilecek puanlar 0-30 aralığında olup; yüksek puanlar daha fazla tutarsızlığı, düşük puanlar ise daha fazla tutarlılığı ifade etmektedir. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların tutarsızlık eğiliminde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadın çalışanların İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği toplam puan ortalaması $55,05 \pm 17,93$ olarak bulunmuştur (Tablo 9). Ölçekten alınabilecek toplam puan 17-119 arasında değişmekte olup, alınan puan arttıkça içselleştirilmiş kadın düşmanlığı artmaktadır. Araştırmaya ait bulgular

değerlendirildiğinde, katılımcıların ortalamanın altında içselleştirilmiş kadın düşmanlığına sahip olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın çalışanların İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği puan ortalaması incelendiğinde, kadını değersizleştirme alt boyutu ortalaması $15,6 \pm 6,01$; kadına güvenmeme alt boyutu ortalaması $19,22 \pm 6,5$; erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutu ortalaması $20,23 \pm 8,48$ olarak bulunmuştur (Tablo 9). İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadını değersizleştirme alt boyutundan alınabilecek puanlar 4-28 aralığında değişmekte olup; araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların kadını değersizleştirme düzeylerinin ortalama düzeyde olduğu görülmektedir. İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadına güvenmeme alt boyutundan alınabilecek puanlar 6-42 aralığında değişmekte olup; araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların kadına güvenmeme eğiliminin ortalamanın altında olduğu görülmektedir. Kadın Düşmanlığı Ölçeği erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutundan alınabilecek puanlar 7-49 aralığında değişmekte olup; araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme eğiliminin ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

5.1. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE ETKİSİNE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde yaş değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Tablo 10). Kişilik ile ilgili yapılan araştırmalarda yaş değişkenine ilişkin birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Doğan (2013), Erdoğan (2020) ve Çıtak (2020) tarafından yapılan araştırmalarda kişilik özellikleri ile yaş değişkeni arasında ilişki bulunamamıştır. Bu sonuçlar kişilik özelliklerinin genellikle erken yaşlarda tamamlanmış olduğu savını desteklemektedir. Çelebi (2021) yaptığı araştırmada yaş değişkeninin kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük/içedönüklük boyutunda anlamlı bir fark oluşturmadığını bulmuştur. Bu sonuç da çalışmamızın sonucu ile uyumludur. Ancak Çelebi (2021) yaptığı çalışmada yaş değişkenine göre, gruplararasıda denge/nörotizm ve tutarlılık/ tutarsızlık alt boyutları yönünden anlamlı

farklılıklar bulmuştur. Beyaz (2020) yaptığı araştırmada benzer şekilde yaş değişkeni ile duygusal denge/nörotizm alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Araştırma sonuçlarının birbirinden farklı olmasının nedeni araştırma örneklemelerinin farklı katılımcılardan meydana gelmiş olması olabilir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde medeni durum değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 11). Erdoğan (2020) yaptığı araştırmada kişilik özelliklerinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bal ve Şahin (2011) yaptıkları araştırmada medeni durum değişkenine göre Cervantes Kişilik Özellikleri alt boyutların da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çelebi (2021) yaptığı araştırmada medeni durum değişkeninin kişilik özellikleri alt boyutlarından dışadönüklük/içedönüklük boyutunda anlamlı bir fark oluşturmadığını bulmuştur. Bu sonuçlar araştırmamızın bulguları ile uyumludur. Çelebi (2021) yaptığı aynı araştırmada evli kadınların denge/nörotizm alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının bekâr kadınlardan daha düşük olduğunu ve evli kadınların tutarlılık/tutarsızlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının, bekâr kadınlara kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Benzer olarak Çıtak (2020) yaptığı araştırmada evli olan kadınların tutarlılık/tutarsızlık alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının, bekâr olanlara kıyasla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Araştırma sonuçlarının birbirinden farklı olmasının nedeni araştırma örneklemelerinin farklı katılımcılardan meydana gelmiş olması olabilir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde çocuk sayısı değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 12). Erdoğan (2020) yaptığı araştırmada çalışanların kişilik özelliklerinin çocuk sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaşlı ve Seymen (2010) tarafından yapılan araştırmada çocuk sayısı değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özellikleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar araştırmamızın sonuçları ile uyumludur. Literatür incelendiğinde sahip olunan çocuk sayısı değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çocuk sayısı değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.

Kişilik ile ilgili yapılan araştırmalarda aile yapısı değişkenine ilişkin birbirinden farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde aile yapısına göre Cervantes kişilik özelliklerinden; duygusal denge/nörotizm alt boyutunun istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 13). Çalışmamızda aile yapısı değişkenine göre Cervantes kişilik özelliklerinden; dışa/içe dönük olma boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 13). Geniş ve parçalanmış aile yapısında içe dönük olma çekirdek aile yapısından daha yüksek bulunmuştur. Çalışmamızda aile yapısına göre Cervantes kişilik özelliklerinden; tutarlı/ tutarsız olma boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 13). Çekirdek aile yapısına sahip katılımcıların tutarsız olma özelliği daha yüksek bulunmuştur. Tatlılıoğlu (2014) yaptığı araştırmada dışadönüklük alt boyutunda aile yapısı değişkenine göre geniş aile lehine anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulmuştur. Bu sonuç araştırma sonucumuz ile zıtlık göstermektedir. Aynı çalışmada aile tipi değişkenine göre duygusal dengesizlik/nevrotizm puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bu sonuç ile araştırma sonucumuz uyumludur. Bal (2011) ve Çıtak (2020) yaptıkları araştırmalarda aile tipi değişkenine göre kişilik özellikleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Araştırma sonuçlarının birbirinden farklı olmasının nedeni, araştırmaların örneklemelerinin birbirinden farklı olması olabilir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde öğrenim durumu değişkenine göre, gruplararası Cervantes kişilik özelliklerinden; dışa/içe dönük olma ve tutarlı/ tutarsız olma alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 14). Araştırmamızda öğrenim durumuna göre, Cervantes kişilik özelliklerinden duygusal denge/nörotizm alt boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 14). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre ön lisans öğrenim düzeyine sahip kişilerin, ortaokul ve altı öğrenim durumuna sahip kişilere göre daha nevrotik kişilik özelliğine sahip olduğu bulunmuştur. Erdoğan (2020) yaptığı araştırmada kişilik özelliklerinin öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat literatürdeki araştırmalar genellikle kişilik özelliklerinin öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiğini desteklemektedir. Çıtak (2020), Bal (2011) ve Doğan (2013) yaptıkları araştırmalarda öğrenim durumu değişkeni ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki

saptamışlardır. Benzer şekilde Baştarcan ve Oskay (2022) yaptıkları araştırmada eğitim durumu değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özellikleri alt boyutundan nevrotizm bakımından önemli bir farklılık bulmuşlardır. Kaşlı ve Seymen (2010) tarafından yapılan araştırmada eğitim ve dışadönüklük arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Çalışmamızın genel bilgiler kısmında bahsedildiği üzere, kişilik çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Okul bu çevresel faktörlerden biridir. Dolayısıyla öğrenim durumunun kişilik özellikleri üzerine etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırma bulgumuzun beklenilenden farklı çıkması, araştırmanın sınırlılıklarından kaynaklanmış olabilir. Öğrenim durumu değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde kişinin kurumdaki görevi değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 15). Literatür incelendiğinde kişinin kurum içi görevi değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmalarda daha çok meslek değişkeni ve çalışıp çalışmama durumu ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çıtak (2020) yaptığı araştırmada kişilerin meslekleri ile kişilik özellikleri arasında anlamlı ilişki saptamıştır. Bal ve Şahin (2011) kişilerin çalışıp çalışmama durumuna göre kişilik özelliklerinde anlamlı fark bulmuştur. Bal ve Şahin (2011)'in araştırmasından farklı olarak Baştarcan ve Oskay (2022)'in yaptığı araştırmada kişilerin çalışıp çalışmama durumuna göre kişilik özelliklerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde kurumdaki çalışma yılı değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 16). Benzer şekilde Erdoğan (2020) tarafından yapılan araştırmada kişilik özelliklerinin meslekte çalışma yılına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Doğan (2013) yaptığı araştırmada mesleki kıdem ve son işte çalışma süresi ile kişilik arasında ilişki bulamamıştır. Araştırmamızın sonucu literatürle uyumaktadır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde aylık gelir durumu değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği

bulunmuştur (Tablo 17). Çıtak (2020), Erdoğan (2020), Bal ve Şahin (2011) yaptıkları araştırmalarda kişilik özelliklerinin aylık gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmamızın sonucu literatürle uyumludur. Tatlılıoğlu (2014) yaptığı araştırmada aylık gelir durumu değişkenine göre, gruplararasıda kişilik özelliklerinden sorumluluk alt boyutu bakımından anlamlı düzeyde farklılaşma saptamıştır. Ailesinin geliri düşük olan öğrencilerin sorumluluk puan ortalamaları daha yüksek geliri olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Düşük gelire sahip ailelerde yetişen kişilerin, yüksek gelire sahip ailelerde yetişen kişilere göre sorumluluk puanlarının yüksek olması yaşam koşulları ile açıklanabilir. Araştırmamızda kullanılan CKÖ'de sorumluluk alt boyutu olmaması, Tatlılıoğlu (2014)'nın araştırmasını üniversite öğrencileri üzerinde yapması ve aylık gelir olarak kişinin ailesinin gelirini ele alması nedeniyle araştırmamızın sonuçları ile Tatlılıoğlu (2014)'nın araştırmasının sonuçları arasında zıtlık olduğu söylenemez.

Literatür incelendiğinde yaşadığı yer değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde yaşadığı yer değişkenine göre, gruplararasıda Cervantes kişilik özelliklerinden; duygusal denge/nörotizm ve dışa/içe dönük olma alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 18). Fakat yaşadığı yer değişkenine göre, gruplararasıda Cervantes kişilik özelliklerinden tutarlı/ tutarsız olma boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 18). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre köy ve merkezde yaşayan kişilerin, ilçede yaşayan kişilere kıyasla daha tutarsız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızın genel bilgiler kısmında bahsedildiği üzere kişilik özellikleri çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Yaşadığı yer merkez olan kişilerin sosyal etkinliklere daha kolay ulaşması ve daha fazla katılması nedeniyle daha dışa dönük kişiler olması beklenmektedir. Ancak araştırmamızda yaşadığı yer değişkenine göre kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma alt boyutunun farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırma bulgumuzun beklenilenden farklı çıkması, araştırmanın sınırlılıklarından kaynaklanmış olabilir. Tatlılıoğlu (2014) yaptığı araştırmada öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkeni açısından kişilik özelliği dışadönüklük alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma saptamıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre yaşamlarını il ve büyükşehirde geçiren öğrencilerin dışadönüklük puan

ortalamaları yaşamlarını köy-kasaba da geçirenlerden anlamlı düzeyde yüksektir. Bu sonuç literatür bilgisiyle uyumaktadır. Yaşadığı yer değişkenine göre kişilik özelliklerinin ele alındığı araştırmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.

5.2. SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÜZERİNE ETKİSİNE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI

Literatür incelendiğinde demografik özelliklerin içselleştirilmiş mizojini üzerine etkisini ele alan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Araştırmamızın genel bilgiler kısmında sıkça söz edildiği gibi toplumsal cinsiyet rolleri, mizojini varlığını etkileyen başlıca faktörlerden biridir. Baydar ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan araştırmada; toplumsal cinsiyet algısının mizojini üzerine etkili olduğu bildirilmiştir. Bu sonuçtan da yola çıkarak; araştırmamızın bu kısmında sosyodemografik değişkenlerin, içselleştirilmiş mizojini üzerine etkisi tartışılırken toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde de durulmuştur.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde yaş değişkenine göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 19). Fakat araştırmamızın sonucunda yaşı daha yüksek kadınların içselleştirilmiş kadın düşmanlığının daha yüksek olmasını bekliyorduk. Çünkü literatür incelendiğinde kadınların yaşları arttıkça kadınlara karşı her türlü düşmanca tutum ve davranışı daha fazla içselleştirdikleri görülmektedir. McCullough ve arkadaşları (2019) yaptıkları araştırmada yaş değişkeni ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı arasında pozitif bir ilişkili bulmuştur. Fazeli ve arkadaşları (2015)'nin yaptıkları araştırmada yaşlı kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının diğer kadınlara göre daha az eşitlikçi olduğu saptanmıştır. Ülkemizde yapılan benzer araştırmalarda da, yaşı artması ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların daha gelenekçi olduğu bulunmuştur (Kiraz ve Çoştı 2021, Yılmaz ve Çiçek 2021). Yaş arttıkça kadınların toplumsal cinsiyet rollerini, kadın düşmanlığını ve kadına karşı şiddeti içselleştirmeleri tecrübeleriyle ilişkilendirilebilir. Kadınlar maruz kaldıkları bu olumsuz durumları artan yaşları ile birlikte daha fazla yaşadıkları için zamanla kabullenip normalleştiriyor olabilir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde medeni durum değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 20). Medeni durum değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadını değersizleştirme alt boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 20). Evli kadınların kadını değersizleştirme boyutu bekâr kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Evli kadınlar evliliklerini devam ettirebilmek adına evlilikleri içinde maruz kaldıkları değersizleştirilmeyi normalleştirmiş olabilirler. Çiçek ve Çopur (2018) ve Dinç (2018) yaptıkları araştırmalarda da evlilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının bekârlara göre daha az eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumumuzda evliliği bitirmek başarısızlık, evliliği devam ettirmek ise başarı olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında boşanmanın olumsuz sonuçlarını en çok kadınların yaşadığını söylemek de mümkündür. Çünkü toplumumuzun boşanmış kadına bakış açısı erkeğe kıyasla daha olumsuzdur. Bu durum kadınlar üzerinde baskı yaratmakta ve kadın evliliğini devam ettirme kaygısı yaşamaktadır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde çocuk sayısı değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 21). Ancak çocuk sayısı değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kadını değersizleştirme alt boyutu istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (Tablo 21). Yapılan ikili karşılaştırmalara göre çocuğu olmayan kadınların kadını değersizleştirme boyutu, 1 çocuk ve 2 çocuk sahibi olan kadınlara göre daha düşük bulunmuştur. Literatür incelendiğinde sahip olunan çocuk sayısı değişkenine göre içselleştirilmiş kadın düşmanlığının ele alındığı bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Dinç (2018) yaptığı araştırmada çocuğu olmayan ile bir çocuğu olan katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının, üç ve üzeri sayıda çocuğu olan katılımcılara göre daha eşitlikçi olduğunu belirtmiştir. Çocuk sayısı ile mizojini ve/veya toplumsal cinsiyet arasındaki ilişki geleneksel aile yapısı ile açıklanabilir. Geleneksel aile yapısı, daha fazla sayıda çocuk sahibi olmaya, daha olumsuz toplumsal cinsiyet algısına ve daha fazla mizojinist tutuma neden olmaktadır. Aynı zamanda çocuk sahibi olan kadınlar, biten evliliğin

çocuklarını olumsuz etkileyeceği düşüncesi ile evliliği devam ettirme gayreti içindedir. Evliliği bitirme, çocukların bakımını tek başına üstlenme, damgalanma endişesi kadınların maruz kaldıkları mizojiniyi içselleştirmelerine neden olmaktadır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde aile tipi değişkenine göre, gruplararasıda içselleştirilmiş kadın düşmanlığının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 22). Güzel (2016) ve Seven (2019)'in yaptıkları araştırmalarda aile tipi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Geniş aile tipi çekirdek aile tipine göre daha geleneksel yapıda olduğu için çekirdek ailede yaşayanların daha eşitlikçi tutuma sahip olması öngörülmektedir. Yılmaz ve Çiçek (2021)'in yaptıkları araştırmada çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının geniş ailede yaşayan öğrencilere göre daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde öğrenim durumu değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutunun (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) da istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur (Tablo 23). Öğrenim durumu daha yüksek olan kadınların daha düşük öğrenim durumuna sahip olanlara göre içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Çiçek ve Çopur (2018)'un yaptıkları araştırma sonucunda; lisansüstü mezunu olanların ortaokul, lise, ön lisans ve lisans mezunu olanlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu, ilkökul mezunu olan bireylerin ise kadının çalışmasıyla ilgili olumsuz tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet tutumları üzerine yapılan birçok araştırmada öğretim düzeyi yükseldikçe eşitlikçi tutumun arttığı saptanmıştır (Fazeli et al 2015, Dinç 2018, Akkaş 2020, Kiraz ve Coştu 2021). Bu sonuçlar eğitim-öğretimin toplumsal cinsiyet rollerine dair eşitlikçi tutumların yaygınlaşmasında ve her türlü mizojinist tutum ve davranışın önlenmesinde önemli bir faktör olduğunun göstergesidir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde kişinin kurumdaki görevi değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutunun (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo

24). Literatür incelendiğinde kişinin çalıştığı kurumdaki görevi veya mesleği ile içselleştirilmiş mizojini arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırma bulgularımızla benzer şekilde Özden ve Gölbaşı (2018)'nin yaptığı araştırmada sağlık çalışanlarının mesleğine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların kişinin meslek seçimini etkilediği bilinmektedir. Ancak bu araştırma sonuçlarında, seçilen mesleğin ya da kişinin görevinin cinsiyet rollerine ilişkin tutumları etkilemediği görülmektedir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde kişinin kurumdaki çalışma yılı değişkenine göre, gruplararası İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutunun (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 25). Özden ve Gölbaşı (2018)'nin yaptığı araştırmada 11 ve üzeri çalışma yılına sahip olan katılımcıların, 10 yıl ve altı çalışma süresine sahip olanlara göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Literatür incelendiğinde kişinin çalışma yılı ile içselleştirilmiş mizojini arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca kurumdaki çalışma yılı ile toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların da sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Kurumdaki çalışma yılı değişkenine göre içselleştirilmiş mizojininin ele alındığı araştırmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde aylık gelir durumu değişkenine göre, gruplararası İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutunun (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 26). Yapılan bazı araştırmalarda da gelir durumu değişkeni ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Fazeli et al 2015, Akkaş 2020). Çiçek ve Çopur (2018)'un yaptığı araştırmada geliri düşük olan kişilerin, yüksek geliri olan kişilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Yılmaz ve Çiçek (2021)'in üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmada gelir algısı yüksek olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutum içerisinde olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçların

birbirinden farklı olmasının nedeni araştırma örneklemlerinin farklı sosyo-ekonomik özelliklere ve kültürel geçmişe sahip katılımcılardan meydana gelmiş olması olabilir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde yaşadığı yer değişkenine göre, gruplararasıda İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutunun (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) da istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 27). Köyde yaşayan kadınların geleneksel tutumları daha fazla benimsemelerini ve dolayısıyla ataerkil düzenin inşa ettiği mizojiniyi daha fazla içselleştirmelerini beklemekteydik. Öngörümüzün aksine Baydar ve arkadaşları (2019)'nın yaptıkları araştırmada kadın düşmanlığı puan ortalamasının, köyde yaşayan öğrenciler arasında düşük ve ilçede yaşayanlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Farklı bir sonuç olarak Yılmaz ve Çiçek (2021)'in yaptıkları araştırmada yaşamının çoğunluğunu kırsal kesimde geçiren öğrencilerin cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip olduğu belirtilmiştir. Çiçek ve Çopur (2018)'un yaptıkları araştırmada büyükşehirde yaşayan kişilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının diğer yerlerde yaşayanlara göre daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Bu iki araştırmanın sonucu öngörümüz ile uyumludur. Kişinin yaşadığı yer değişkenine göre içselleştirilmiş mizojininin ele alındığı araştırmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.

5.3. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULARIN TARTIŞILMASI

Literatür incelendiğinde kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş mizojini arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmamızın bu kısmında kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş mizojini ilişkisinin yanı sıra toplumsal cinsiyet rolleri ile olan ilişkisi de tartışılacaktır.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde Cervantes kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı alt boyutlarından kadını değersizleştirme ve kadına güvenmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Tablo 29). Kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma ile

içselleştirilmiş kadın düşmanlığı boyutlarından erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 29). Bu bulguya göre içe dönük kişilik özelliğine sahip kadınların erkeklere kadınlardan daha fazla değer verdiği söylenebilir. İçedönük kişiler çekingen, utangaç, sosyal hayata uzak duran, fazla sessiz, kalabalık yerleri tercih etmeyen kişilerdir (Konakay ve Çelik 2018, Aytun 2019). Sessiz ve çekingen yapıları nedeniyle içe dönük kadınlar, ataerkil sistemin inşa ettiği ikincil konumlarını kabullenip erkeklerin daha değerli ve üstün oldukları düşüncesini benimsemiş olabilirler. Kardaş (2021)'ın yaptığı araştırmada dışa dönük bireylerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur. Grunau (2020)'n yaptığı araştırmada mizojinist tutum ve davranışların daha düşük dışadönüklük ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar ele alındığında araştırma sonucumuzun literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde Cervantes kişilik özelliklerinden duygusal denge/ nörotizm ile İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği üç alt boyutu (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme, erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 29). Bu bulguya göre nevrotik kişilik özelliğine sahip kadınların kadınları değersizleştirdiği, kadınlara güvenmediği ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verdiği söylenebilir. Duygusal denge düzeyi düşük ve nevrotik olarak sıfatlandırılan kişiler içine dönük, depresif, kararsız, kaygılı ve güvensiz kişilerdir (Konakay ve Çelik 2018, Aytun 2019). Grunau (2020)'n yaptığı araştırmada mizojinist tutum ve davranışların daha yüksek nevrotiklik ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Kardaş (2021)'ın yaptığı araştırmada nevrotik kişilerin toplumsal cinsiyete ilişkin algı düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar ele alındığında araştırma sonucumuzun literatür ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde Cervantes kişilik özelliklerinden tutarlı/tutarsız olma ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı üç alt boyutu (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme, erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur (Tablo 29). Bu bulguya göre tutarlılık özelliğine sahip kadınların kadınları değersizleştirdiği, kadınlara güvenmediği ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verdiği söylenebilir. Bir kişilik özelliği olarak kabul edilmemesine rağmen tutarlı/tutarsız olma alt boyutu,

duygusal denge/nörotizm ve dışa/içe dönük olma alt boyutunun sağlamasını yapabilmek için CKÖ'ne eklenmiştir (Çıtak 2020, Şener ve Taşhan 2021). Tutarlılık bir durumun veya tutumun çelişki olmadan sürekli şekilde devam etmesi olarak tanımlanmaktadır (Şener ve Taşhan 2021). Literatür incelendiğinde tutarlı/tutarsız olma özelliği ile içselleştirilmiş mizojini veya toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiyi ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel bir ifadeyle kadınlara karşı her türlü nefret duygusunu barındıran tutum ve davranış olarak açıklanan mizojini yüzyıllardır dünya üzerindeki tüm coğrafyalarda varlığını sürdürmüştür. Mizojini alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde aile, din, felsefe, kültür, siyasi ideoloji, sosyal çevre ve okul gibi faktörlerin kadın düşmanlığının ortaya çıkışında ve sürdürülmesinde etkili olduğu görülmektedir. Benzer şekilde aile, okul, sosyal çevre, kültür gibi faktörlerin kişiliği de etkilediği bilinmektedir. Aynı zamanda kişilik, kişilerin duyguları, düşünceleri ve davranışları hakkında bilgi vermektedir. Bu nedenlerden dolayı bu araştırma, bir kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma kapsamında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir;

- Araştırmada sosyodemografik özelliklerden aile yapısı değişkeninin dışa/içe dönük olma ve tutarlı/ tutarsız olma kişilik özelliği üzerine, öğrenim durumu değişkeninin duygusal denge/nörotizm kişilik özelliği üzerine, yaşadığı yer değişkeninin ise tutarlı/ tutarsız olma kişilik özelliği üzerine etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmada sosyodemografik özelliklerden medeni durum ve çocuk sayısı değişkeninin içselleştirilmiş kadın düşmanlığı boyutlarından kadını değersizleştirme alt boyutu üzerine, öğrenim durumu değişkeninin ise kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme alt boyutları üzerine etkili olduğu bulunmuştur. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde evli kadınların bekâr kadınlara göre, sahip olunan çocuk sayısı fazla olan kadınların daha az olan kadınlara göre mizojinist tutum ve davranışları daha fazla içselleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya ait bulgular değerlendirildiğinde öğrenim durumu daha yüksek olan kadın çalışanların daha düşük öğrenim durumuna sahip olanlara göre içselleştirilmiş kadın düşmanlığı düzeyleri daha düşük bulunmuştur.

- Araştırmamızda içselleştirilmiş kadın düşmanlığı alt boyutlarından erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme ile kişilik özelliklerinden dışa/içe dönük olma arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre içe dönük kişilik özelliğine sahip kadınların erkeklere kadınlardan daha fazla değer verdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmamızda Cervantes kişilik özelliklerinden duygusal denge/ nörotizm ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı üç alt boyutu (kadını değersizleştirme, kadına güvenmeme, erkeklere kadınlardan daha fazla değer verme) arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre nevrotik kişilik özelliğine sahip kadınların kadınları değersizleştirdiği, kadınlara güvenmediği ve erkeklere kadınlardan daha fazla değer verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur;

- Literatür incelendiğinde özellikle çocuk sayısı, kurumdaki çalışma yılı ve kurumdaki görevi değişkenlerinin kişilik özellikleri üzerine etkisini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sosyodemografik değişkenlerin kişilik özellikleri üzerine etkisinin ele alındığı araştırmaların sayısının artması ve gelecekte yapılacak araştırmalarda özellikle bu üç değişkenin ele alınması alana katkı sağlayacağı için önerilmektedir.
- Evliliği bitirme, çocukların bakımını tek başına üstlenme, damgalanma endişesi kadınların maruz kaldıkları mizojiniyi içselleştirmelerine neden olmaktadır. Bu endişelerin ortadan kaldırılabilmesi için çok yönlü politikalar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.
- Boşanmış kadınların özgürlüklerini kısıtlayan, onları damgalayan “dul kadın” ifadesini toplum dilinden çıkarmak ve toplumsal bilinci yükseltmek için eğitim programları hazırlanmalı, özellikle kitle iletişim araçları eril dil yönünden denetlenmelidir.
- Çocuklarının velayetini alan kadınlar, maddi ve manevi zorluklar yaşamaktadırlar. Boşanmış kadınlara yönelik maddi devlet desteği sağlanmalı, kurumlarda kadın çalışanların çocukları için kreş hizmeti verilmeli ve boşanmış kadınlar için daha nitelikli sosyal politikalar geliştirilmelidir.

- Eğitimin, ataerkil toplum düzeninin inşa ettiği kadın düşmanlığını azalttığı bir gerçektir. Okulöncesinden itibaren tüm eğitim aşamalarında cinsiyet eşitliğinin sağlanması, tüm eğitim aşamalarında kadın düşmanlığının önlenmesine yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ve mizojininin ders olarak müfredata dâhil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Eğitim kavramı farklı boyutlarıyla ele alındığında kurum içi eğitimler de mizojinist tutum ve davranışların azaltılıp önlenmesine katkı sağlayacaktır. Kurum çalışanlarına zorunlu tutulan eğitimler arasında mizojini farkındalık eğitimlerinin de yer alması, bu eğitimlerin düzenli olarak tekrarlanması önerilmektedir.
- Kurumlara alınacak yeni personellere kişilik testleri yapılabilir. Bu testler aracılığı ile nevrotik ve içe dönük bireyler tespit edilebilir. İçe dönük bireylere ekip çalışması gerektiren görevler verilerek diğer çalışanlarla olan iletişimleri güçlendirilebilir. Daha önce bahsedildiği üzere çalışanlara yönelik kurum içi mizojinist tutum ve davranışlar hakkında bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması nevrotik ve içe dönük kişilik özelliğine sahip çalışanların tutum ve davranışları üzerine olumlu etki sağlayabilir. Kurumlar toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun şekilde bir kurum kültürü geliştirmeli, kadın dostu politikalar oluşturmalıdır.
- Kadın sağlığı hemşireleri ve ebeler, kadınlara intrauterin dönemden başlayarak yaşamları boyunca bakım ve hizmet sunan sağlık profesyonelleridir. Bu nedenle, kadının cinsiyeti nedeniyle yaşadığı sorunların azaltılması ve önlenmesinde hemşire ve ebelerin mesleki eğitim müfredatı içinde, toplumsal cinsiyet konusu ile birlikte mizojini ve içselleştirilmiş kadın düşmanlığı konularının ele alınması önerilmektedir.
- Yerli literatür incelendiğinde Sözbir ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan içselleştirilmiş kadın düşmanlığı ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması dışında içselleştirilmiş kadın düşmanlığını ele alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Kadınların mizojinist tutum ve davranışlarının ölçülmesi içselleştirilmiş mizojiniyi görünür kılması açısından önemlidir. Gelecekte de içselleştirilmiş mizojiniyi ele alan araştırmaların sayısının artması, hem alana hem de kadın sağlığının korunup geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Kültür, hem kişiliği hem de mizojiniyi etkileyen faktörlerden biridir. Bu nedenle araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların ortak bir kültürel özelliğe sahip olması sonuçları etkilemiş olabilir. Bu bağlamda farklı kültürel özelliğe sahip toplumlarda benzer çalışmaların yapılması, farklı sonuçlar elde edilebileceği için önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adaçay FR. (2018). Toplumsal cinsiyetin yaratılması ve sürdürülmesinde temel kurumların rolü. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(2):345-363.
- Ahiant J, Ndaguba E. (2022). Misogynistic influences of female managers in local governments: A social construction or lived experience. *Social Sciences*, 11:533-543.
- Akalın B. (2020). Türkiye’deki Somalili gençlerin gözünden kadın genital mutilasyonu bir insan hakları ihlali midir? *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 47:183-197.
- Akbaş G, Korkmaz L. (2017). Kadın yöneticiler: Görünmez engellerin gölgesinde yükselme çabası. *İş ve İnsan Dergisi*, 4(2):73-86.
- Akçabay FC. (2022). İstanbul Sözleşmesi’nin ardından: Kadına yönelik şiddetle mücadelede IV. Ulusal Eylem Planı’na dair bir inceleme. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, (43):161-174.
- Akın A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2):1-9.
- Akın U, Arslan G. (2014). İdeoloji ve eğitim: Devlet-eğitim ilişkisine farklı bir bakış. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1):81-90.
- Akkaş İ. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir değerlendirme: Erzincan örneği. *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi*, (1):55-72.
- Akmeşe ZB, Bilge A. (2014). Kadın sünnetinin kadının ruhsal durumuna etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 30(1):101-110.
- Aksakal H. (2018). Yargıtay kararlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Erkekler lehine işleyen haksız tahrik kurumu. *Suç ve Ceza*, (1):25-47.
- Aksoy A, Yılmaz DV. (2019). Bir insan hakları ihlali: Namus cinayetleri. *Researcher: Social Science Studies*, 7(1):1-19.
- Altun E. (2019). Türk milliyetçi-muhafazakârlığında mizojini: Peyami Safa’nın romanlarını okumak. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Doç. Dr. Metin Yüksel).

- Andreassen CS, Griffiths MD, Gjertsen SR, Krossbakken E, Kvam S, Pallesen S. (2013). The relationships between behavioral addictions and the five-factor model of personality. *Journal of Behavioral Addictions*, 2(2):90-99.
- Arar MA, Yıldırım F, Şahin E. (2021). Kadına yönelik şiddetin can alan yanı: Töre ve namus cinayetleri. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1):23-32.
- Arıkboğa E. (2019). Belediye meclislerinde kadın üyeler: 2014 yerel seçimlerinde yükselişin ve değişimin izini sürmek. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1):21-34.
- Arsawati NNJ, Bunga D. (2022). Misogyny as violence in gender perspective. *International Journal of Business, Economics, and Social Development*, 3(1):19-27.
- Arslan Y. (2016). Militarist şiddetin mağduru olan kadınlar: 1938 Dersim olayları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(4):719-742.
- Asan HT. (2010). Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması. *Fe Dergi*, 2(2):65-74.
- Aslan Y. (2016). Türkiye'de feminizm düşüncesinin imkânı. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, (Danışman: Doç. Dr. Sema Önal).
- Atan ŞÜ. (2016). Töre ve namus cinayetleri. *Türkiye Klinikleri Obstetric-Women's Health and Diseases Nursing-Special Topics*, 2(2):67-73.
- Atman ÜC. (2003). Kadına yönelik şiddet; Cinsel taciz/İrza geçme. *Sted Dergisi*, 12(9):333-335.
- Atuk FG. (2021). Kadın, şiddet, medya ve temsil ilişkisini yeniden düşünmek: Medyada ve medya aracılığı ile kadına karşı kadın şiddeti. *Aksaray İletişim Dergisi*, 3(2):258-285.
- Aydinoğlu N. (2015). Kadın ve Dil. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1):217-230.
- Aydoğmuş R. (2019). Türkiye'de kadın istihdamı ve ekonomik büyüme ilişkisi: Bir zaman serisi analizi. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, (Danışman: Prof. Dr. Murat Çetin).

- Aytun ÖA. (2019). Kendine zarar verme davranışı: Özellikleri, işlevleri ve travmatik yaşantılar, çocukluk örselenmeleri, kişilik özellikleri ve baş etme tutumlarının rolü. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Belma Gölge).
- Bal MD. (2011). Kadınların kişilik özelliklerinin menopozal yakınma ve yaşam kalitesine etkisi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Nevin Hotun Şahin).
- Bal MD. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1):15-28.
- Bal MD, Sahin NH. (2011). The effects of personality traits on quality of life. *The Journal of The North American Menopause Society*, 18(12):1309-1316.
- Basow SA. (2013). Women in management: Does manager equal male?. In: *Women and Management: Global Issues and Promising Solutions*, Paludi MA. (Ed.), Praeger Publishing, California, p.3-17.
- Baş Ş. (2019). Toplumsal cinsiyet ve roller çerçevesinde Türkiye’de özçekim (selfie) kültürü. Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Özlem Alikılıç).
- Başar F. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Kadın sağlığına etkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3):131-137.
- Baştarcan Ç, Oskay Ü. (2022). The relationship of personality traits on the levels of anxiety and depression during pregnancy. *Black Sea Journal of Health Science*, 5(2):180-187.
- Baydar V. (2013). Popüler kültürde mizojini. *Turkish Studies*, 8(12):151-165.
- Baydar V, Kılıç C, Serpen AS, Günay G. (2019). Kadın Düşmanlığı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Fe Dergi*, 11(2):65-77.
- Baykal E. (2018). Sosyal kimlik teorisi perspektifiyle kraliçe arı sendromu. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16):159-175.
- Bayraktar T. (2018). İstanbul Sözleşmesi ve 2017 Türkiye Gölge Raporuna ilişkin bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3):87-111.
- Beji NK, Meram HE. (2019). Kadın sağlığına genel bakış. İçinde: *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları*, Beji NK. (Ed.), Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, s.5-68.

- Berber ZB. (2021). Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme yolları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3):1215-1223.
- Beyaz R. (2020). Z kuşağı tüketicilerin kişilik özellikleri ve bilinçli tüketim eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(22):51-75.
- Bianchi A, Phillips JG. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyberpsychology & Behavior*, 8(1):39-51.
- Bilgili N, Vural G. (2011). Kadına yönelik şiddetin en ağır biçimi: Namus cinayetleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(1):66-72.
- Bingöl O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1):108-114.
- Bozkur B, Gündoğdu M, Uzun B. (2019). Mizojini Ölçeği’nin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *EJERCongress 2019 Bildiri Kitabı*, s.184-191.
- Branisa B, Klasen S, Ziegler M, Drechsler D, Jütting J. (2014). The institutional basis of gender inequality: The social institutions and gender index (SIGI). *Feminist Economics*, 20(2):29-64.
- Brewer C. (2009). The stereotypic portrayal of women in slasher films: Then versus now. Louisiana State University, Master’s Theses, Shreveport.
- Burger JM. (2006). Kişilik. 1st ed, Çeviren: Sarıoğlu İDE, Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Bükecik E, Özkan B. (2018). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2):33-37.
- Büyüktanır BGÖ, Karaosmanoğlu DO. (2017). Evlenmeye zorlamak için öngörülen cayma tazminatı ya da cezai şart dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1):215-232.
- Cangöl E, Şahin, NH, Söğüt S. (2018). Gebelik öncesi ve gebelikte bebeğin cinsiyet seçimine yönelik uygulamalara ilişkin kadınların görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(59):627-631.
- Castelo-Branco C, Palacios S, Ferrer-Barriendos J, Parrilla JJ, Manubens M, Alberich X, Marti A. (2008). Understanding how personality factors may influence quality of life: Development and validation of the cervantes personality scale. *Menopause*, 15(5):914-918.

- Choi D, Oh IS, Colbert AE. (2015). Understanding organizational commitment: A meta-analytic examination of the roles of the five-factor model of personality and culture. *Journal of Applied Psychology*, 100(5):1542- 1567.
- Cihan EZ. (2018). Modernleşme ve kadın. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1):269-280.
- Cunningham GB, Miner K, Benavides-Espinoza C. (2012). Emotional reactions to observing misogyny: Examining the roles of gender, forecasting, political orientation, and religiosity. *Sex Roles*, 67(1):58-68.
- Çaha Ö, Altınkoz O. (2021). Roman toplumlarında evlilik pratikleri. *Yıldız Social Science Review*, 7(1):58-74.
- Çalışkan M. (2019). İstanbul’da “kadına şiddet” ve “kadın cinayeti” vakalarına yönelik, nicel-nitel bir inceleme. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1):221-241.
- Çelebi GY. (2021). Kadınların kişilik özellikleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mavi Atlas*, 9(1):132-146.
- Çetiner ŞG. (2006). Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. Engin Turan).
- Çıtak T. (2020). Kadınların kişilik özelliklerinin premenstrual sendroma etkisi. Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ordu, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ebru Şahin).
- Çiçek AC, Aydın S, Yağci B. (2015). Modernleşme sürecinde kadın: Osmanlı dönemi üzerine bir inceleme. *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(9):269-284.
- Çiçek B, Çopur Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 3(4):1-21.
- Çokoğullar E. (2022). Marjinalite ve mazuriyet arasında Türkiye’de kadınlık. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1):139-164.
- Dağcı S, Ören B. (2019). Cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet ve sağlık çalışanlarının yaklaşımı. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 50(4):236-240.

- Dayyan IR, Alningrat ND, Annisawati E. (2022). Extraversion and neuroticism in big five personality with happiness to students. *European Journal of Psychological Research*, 9(2):1-9.
- Dehlin A. (2018). Young women's sexist beliefs and internalized misogyny: Links with psychosocial and relational functioning and sociopolitical behavior. Utah State University, Undergraduate Honors Capstone Projects, Utah.
- Demir Z. (2015). Kadınların siyasete katılımı ve katılımı artırmaya yönelik stratejiler. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2):35-47.
- Demirci S. (2019). CEDAW kriterleri üstünden Türkiye'deki cinsiyet rejimi: 2010 sonrası Türkiye analizi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Semiha Ümit Arat).
- Derks B, Ellemers N, Van Laar C, De Groot K. (2011). Do sexist organizational cultures create the queen bee?. *British Journal of Social Psychology*, 50(3):519-535.
- Derks B, Van Laar C, Ellemers N. (2016). The queen bee phenomenon: Why women leaders distance themselves from junior women. *The Leadership Quarterly*, 27(3):456-469.
- Dholariya P. (2019). Social well-being with respect to agreeableness in banking professionals. *The International Journal of Indian Psychology*, 7(1):515-518.
- Dickens BM. (2002). Can sex selection be ethically tolerated?. *Journal of Medical Ethics*, 28(6):335-336.
- Dinç EYD. (2018). İstanbul'da bir ilçede toplumsal cinsiyet algısının araştırılması. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Ayşe Emel Önal).
- Doğan M. (2020). Göçün toplumsal cinsiyeti: Suriyeli kadın mülteciler örneği. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, (Danışman: Prof. Dr. Ayşe Tekdal Fildiş).
- Doğar N. (2013). Kişilik, örgütsel bağlılık ve iş tatmini arasındaki ilişkilerin incelenmesi: İstanbul'da faaliyet gösteren iki ticarî bankada bir araştırma. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, (Danışman: Prof. Dr. Azmi Yalçın).

- Doğrucan A, Yıldırım Z. (2020). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Üzerine Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2):122-138.
- Donovan BM, Stuhlsatz MAM, Edelson DC, Bracey ZEB. (2019). Gendered genetics: How reading about the genetic basis of sex differences in biology textbooks could affect beliefs associated with science gender disparities. *Science Education*, 103(4):719–749.
- Dunn JT, Lesyna K, Zaret A. (2017). The role of human rights litigation in improving access to reproductive health care and achieving reductions in maternal mortality. *BMC pregnancy and childbirth*, 17(2):71-83.
- Dur GT. (2018). Popüler kültürde mizojini: Bir yerli dizide mizojini etkilerinin incelenmesi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Antalya, (Danışman: Prof. Dr. Fulya Sarvan).
- Ecevit Y. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları. CEİD Yayınları, Ankara. Erişim adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1417/Y%C4%B1d%C4%B1z%20Ecevit%20Temel%20Kavramlar.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
Erişim tarihi: 30.10.2022
- EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü). Erişim adresi: <https://www.asayis.pol.tr/cinsel-sucular#:~:text=TCK%20Madde%20102%3A%20Cinsel%20davran%C4%B1%20ile%20cezaland%C4%B1r%C4%B1r>. Erişim tarihi: 30.10.2022
- Ekinci A. (2020). Kızlık zarı dikiminin tıp hukuku bakımından değerlendirilmesi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Hacı Kara).
- Ellemers N. (2014). Women at work: How organizational features impact career development. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 1(1):46-54.
- Ellemers N. (2018). Gender stereotypes. *Annual Review of Psychology*, (69):275-298.
- Ellis A, Abrams LD, Abrams M. (2009). Personality theories: Critical perspectives. SAGE Publications, Los Angeles.

- Erdoğan Y. (2020). Sakarya ilindeki fitnes antrenörlerinin kişilik özellikleri ile iş doyum düzeyleri arasındaki ilişki. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, , Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, (Danışman: Doç. Dr. Fehmi Çalık).
- Ersöz A. (2011). Türkiye'de boşanma olgusu ve kadına yönelik aile içi şiddet ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (43):249-264.
- Erzen MÜ. (2019). Siyasette cinsiyet eşitsizliği. *Asya Studies-Akademik Sosyal Araştırmalar*, 2(8):21-32.
- Esen E, Soylu Y, Siyez DM, Demirgürz G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1):46-63.
- Fazeli E, Golmakani N, Taghipour A, Shakeri MT. (2015). The relationship between demographic factors and gender role attitudes in women referring to Mashhad health care centers in 2014. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 3(1):276-284.
- Ferreira FHG, Gignoux J. (2010). Eğitimde fırsat eşitsizliği: Türkiye örneği. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı ve Dünya Bankası Refah ve Sosyal Politika Analitik Çalışma Programı Çalışma Raporu, Sayı: 4. Erişim adresi: <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/egitim/006.pdf> Erişim tarihi: 04.11.2022
- Fleming PJ, Patterson TL, Chavarin CV, Semple SJ, Magis-Rodriguez C, Pitpitan EV. (2017). Are men's misogynistic attitudes associated with poor mental health and substance use behaviors? An exploratory study of men in Tijuana, Mexico. *Psychology of Men & Masculinity*, 19(2):314-318.
- Gall MD, Borg WR, Gall JP. (1996). Educational research: An introduction. Longman Publishing, London.
- Galtry J. (2015). Strengthening the human rights framework to protect breastfeeding: a focus on CEDAW. *International Breastfeeding Journal*, 10(1):1-10.
- Giddens A. (2012). Sosyoloji. Çeviren: Güzel C, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Göçer A. (2012). Dil-kültür ilişkisi ve etkileşimi üzerine. *Türk Dili*, 729(1):50-57.

- Gögen S. (2011). Bir savaş silahı olarak kadına yönelik cinsel şiddetin sağlık üzerine etkileri: Bosna Savaşı örneği. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(1):119-126.
- Grant AM, Wrzesniewski A. (2010). I won't let you down... or will I? Core self-evaluations, other-orientation, anticipated guilt and gratitude and job performance. *Journal of Applied Psychology*, 95(1):108-121.
- Grunau K. (2020). Involuntary celibacy: Personality traits amongst misogynistic online communities. Management and Social Sciences At the University of Twente, Bachelors Thesis, Enschede, (Supervisor: Dr. Pelin Gül).
- Günaydın S, Dinç H. (2015). Bir kadın sağlığı sorunu: Genital mutilasyon. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(3):363-371.
- Gürhan N. (2010). Toplumsal cinsiyet ve din. *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, (4):58-80.
- Gürhan N, Erdoğan G, Seyran F. (2020). Cinsel Şiddet. *Meyad Akademi*, 1(1):59-65.
- Güzel A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4):1-11.
- Heineck G. (2011). Does it pay to be nice? Personality and earnings in the United Kingdom. *ILR Review*, 64(5):1020–1038.
- Henning G, Berg AI, Cengia A, Hansson I, Spuling SM, Wettstein M. (2021). Do neuroticism and conscientiousness interact with health conditions in predicting 4-year changes in self-rated health among swedish older adults?. *Psychology and Aging*, 36(6):730-743.
- Hepşen Ö. (2010). Tevrat, İncil ve Kuran-I Kerim'de kadın bedeni. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. Nahide Bozkurt).
- Hietalahti M, Tolvanen A, Pulkkinen L, Kokko K. (2018). Relationships between personality traits and values in middle aged men and women. *Journal of Happiness and Well-Being*, 6(1):18-32.
- Holland J. (2016). Mizojini dünyanın en eski önyargısı kadından nefretin evrensel tarihi. Çeviren: Okyay E, İmge Kitabevi, Ankara.

- ILO (International Labour Organization). (2019). Çalışma Yaşamında Kadınlara Yönelik Şiddet ve Tacizle Mücadele El Kitabı. Erişim adresi: https://www.ilo.org/ankara/publications/WCMS_731371/lang--tr/index.htm Erişim tarihi: 30.10.2022
- ILO (International Labour Organization). (2021). Kadınlar İçin Daha Çok ve Daha İyi İşler Programı: Dünya’da ve Türkiye’de Çalışma Yaşamında Kadın. Erişim adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/bitstream/handle/1/1913/ILO-Kitap.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Erişim tarihi: 05.11.2022
- Işık MF. (2022). Felsefe tarihinde mizojini sorunu. *Politik Ekonomik Kuram*, 6(1):59-72.
- Jaehn P, Bobrova N, Saburova L, Kudryavtsev AV, Malyutina S, Cook S. (2020). The relation of gender role attitudes with depression and generalised anxiety disorder in two Russian cities. *Journal of Affective Disorders*, 264:348-357.
- Kalav A. (2012). Namus ve toplumsal cinsiyet. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2(2):151-163.
- Kaplan Ö. (2020). Kadına yönelik şiddetin altında yatan dini, mistik ve felsefi düşünce. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7(2):21-28.
- Karaçam Z, Çakaloz DK, Güneş G, Çoban A. (2016). Kadın genital mutilasyonu ve ebe/hemşirenin sorumlulukları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 32(2):119-131.
- Karaduman CG, Ergun A. (2018). Erkek egemen iş ortamlarında kadın yöneticilerin deneyimleri ve stratejileri. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(2):114-143.
- Karagöz Y. (2017). SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Karakuş H. (2014). Kraliçe Arı Sendromu - Pembe Taciz. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1):334-356.
- Karatekin K, Elvan Ö. (2016). 8. sınıf öğrencilerinin demokrasi kavramına ilişkin bilişsel yapıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2):1405-1431.

- Kardaş AN. (2021). Kişilik özellikleri ile toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasındaki ilişki: Orta kademe yöneticiler örneği. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, (Danışman: Prof. Dr. Tuncay Yılmaz).
- Kaşlı M, Seymen OA. (2010). Kişilik özellikleri, lider-üye etkileşimi ve tükenmişlik ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (27):109-122.
- Kaval M. (2016). İlahi dinlerde kadın'ın kıymet problemi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (55):306-324.
- Kavas BN, Develi A. (2020). Çalışma yaşamındaki sorunlar bağlamında covid-19 pandemisinin kadın sağlık çalışanları üzerindeki etkisi. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2):84-112.
- Keskin S. (2018). Türkiye'de eğitim düzeyine göre kadınların iş hayatındaki yeri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (17):1-30.
- Kılıç B. (2022). Beş faktör kişilik kuramının marka bağlılığı ve markayı terk etme davranışı üzerindeki etkisi: Karabük örneği. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Karabük, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hasan Terzi).
- Kırlioğlu HİK, Kırlioğlu M, Akpınar B, Şenel D, Demirel R. (2016). Şarkılarda kadına yönelik şiddetin izleri: Niteliksel bir çalışma. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8):6-30.
- Kızıl A. (2021). Dördüncü dalga feminist yankı alanları: Dijital araç ve uygulamalar. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Şeyma Esin Erben).
- Kiraz NK, Çoştı Y. (2021). Din görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları: Çorum örneği. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2):457-489.
- Kline RB. (2011). Principles and Practice of Structural Equation Modelling. 3rd.Ed, Guilford Press, New York.
- Koç FP, Bayraktar O. (2019). Üretkenlik karşıtı iş davranışları üzerinde kişilik özelliklerinin etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35):19-39.

- Konakay G, Çelik F. (2018). Kişilik kuramları ve psikolojik sözleşme etkileşiminin işletmelere yansımaları. *Journal of Human Sciences*, 15(2):697-706.
- Konan B. (2011). Türk kadınının siyasi hakları kazanma süreci. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60(1):157-174.
- Koparan E. (2020). Bir kamusal alan olan iş dünyasında toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kadının varlık sorunsalı. *Global Journal of Economics and Business Studies*, 9(17):55-62.
- Korzynski P, Rook C, Treacy EF, Kets de Vries M. (2020). The impact of self-esteem, conscientiousness and pseudo-personality on technostress. *Internet Research*. Erişim adresi: https://centaur.reading.ac.uk/76595/1/PDF_Proof.PDF Erişim tarihi: 08.11.2022
- Koyun A, Büken NÖ. (2013). Bir eşitlik ve yaşama hakkı ihlali: Cinsiyet seçimi. *International Journal of Human Sciences*, 10(1):34-46.
- Kurtdaş EM. (2021). Eğitimde cinsiyet temelli fırsat eşitsizliği. *Sosyolojik Düşün*, 6(2):112-144.
- Li P. (2014). Recent developments: Hitting the ceiling: An examination of barriers to success for Asian American women. *Berkeley Journal Of Gender, Law & Justice*, 29(1):140-167.
- McCullough KM, Wong YJ, Stevenson NJ. (2019). Female video game players and the protective effect of feminist identity against internalized misogyny. *Sex Roles*, 82(5):266-276.
- Menteşe S. (2014). Siyasette kadının yeri ve önemine ilişkin bir araştırma: Tunceli il örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1):83-113.
- Mert MK, Ünsal ZE. (2022). Siyasi temsil ve kadınlar: Yeni Zelanda örneği. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 8(1):35-45.
- Montag C, Davis KL. (2018). Affective neuroscience theory and personality: An update. *Personality Neuroscience*, 1(12):1-12.
- Mount MK, Barrick MR, Scullen SM, Rounds J. (2005). Higher-order dimensions of the big five personality traits and the big six vocational interest types. *Personal Psychology*, (58):447-478.

- Muhammed ŞA. (2015). İslam, Hristiyanlık ve Yahudilik'te kadın. *İslami Düşünce ve Araştırma Dergisi (Misbah)*, 4(10):195-228.
- Mungure DM. (2021). Major personality traits that relates to the life outcomes of an individual in the big five theory of personality: A review of literature. *ENSEMBLE*, 3(1):62-68.
- Oruç T, Bayrakçı E. (2018). Yerel siyasette temsil ve katılım: Kadın aktörler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2):463-480.
- Öçal SE. (2019). Üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilen kadına karşı her türlü düşmanca tutuma (mizojini) karşı eğitim programının etkinliğinin değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülten Koç).
- Öngen B, Aytaç S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (48):1-18.
- Özaydınlık K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye'de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33):93-112.
- Özcan U, Dalyan MG. (2013). XIX. Yüzyıl Osmanlı Devletinde Nasturi, Ermeni, Yezidi ve Çerkez topluluklarında başlık parası uygulamaları. *Milli Folklor*, 25(98):147-164.
- Özdemir H, Aydemir D. (2019). Ekolojik yaklaşımlı feminizm/ekofeminizm üzerine genel bir değerlendirme: Kavramsal analizi, tarihi süreci ve türleri. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 2(2):261-278.
- Özdemir Ö. (2021). Kadınlarda eğitimin küresel cinsiyet eşitliği endeksi üzerindeki etkisi: Türkiye için bir uygulama. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 7(2):31-43.
- Özden S, Gölbaşı Z. (2018). Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3):95-100.
- Özer S. (2013). Kadına seçme ve seçilme hakkı verilmesinin Türk kamuoyundaki yankıları. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29(85):131-168.
- Özkan E. (2020). Cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık: Cam tavan ve Kraliçe Arı Sendromu. *Sosyolojik Düşün*, 5(2):127-138.

- Özkan GS, Özkan B. (2010). Kadın çalışanlara yönelik ücret ayrımcılığı ve kadın ücretlerinin belirleyicilerine yönelik bir araştırma. *Çalışma ve Toplum*, 1(24):91-104.
- Öztaş N. (2018). Kültürel farklılık bağlamında namus ve bekâret algısı “Uluslararası ve Türkiyeli öğrenciler karşılaştırması. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Müşerref Yardım).
- Öztürk A. (2013). Bir kadın felsefecinin gözünden Aristoteles ve feminizm. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(12):241-247.
- Öztürk AB. (2014). Erkeklik ve kadına yönelik aile içi şiddet: Eşine şiddet uygulayan erkekler. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. Kasım Karataş).
- Öztürk UC, Cevher E. (2015). İşyerinde tacizin pembe hali: Kadınların kadınlara uyguladığı mobbing. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(1):151-174.
- Page AZ, İnce M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22):81-94.
- Pair BS. (1997). Prediction of gender identity, gender roles, and sexism/misogyny in undergraduate students. Texas Tech University, PhD Thesis, Lubbock.
- Pınarcıoğlu NŞ. (2017). Eril siyasette kadın temsili (Mi?). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1/1):12-24.
- Piggot M. (2004). Double jeopardy: Lesbians and the legacy of multiple stigmatized identities. Psychology Strand at Swinburne University of Technology, Bachelor Thesis, Australia.
- Rosen NL, Nofziger S. (2019). Boys, bullying, and gender roles: How hegemonic masculinity shapes bullying behavior. *Gender Issues*, 36(3):295-318.
- Scanlon W. (2012). Murder and rape rampant in Afghanistan. Erişim adresi: <http://www.rawa.org/temp/runews/2012/08/28/murder-and-rape-rampant-in-afghanistan.html> Erişim tarihi: 30.10.2022
- Schermer JA, Martin NG. (2019). A behavior genetic analysis of personality and loneliness. *Journal of Research in Personality*, (78):133-137.

- Scott JW. (2010). Toplumsal cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi. Çeviren Demirler D, Dinçer, F. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, (12):112-138.
- Seven N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2):134-149.
- Simonton DK. (2018). Intellectual brilliance and presidential performance: Why pure intelligence (or openness) doesn't suffice. *Journal of Intelligence*, 6(2):1-11.
- Singh A. (2015). Psychological factors affecting personality development. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 1(3):78-80.
- Solak HD. (2022). Muhafazakâr kadınların İstanbul Sözleşmesi bağlamında cinsiyet eğilimleri. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (28):125-152.
- Sözbir ŞY, Vural G, Toprak FÜ. (2021). A study for testing the validity and reliability of the Turkish version of the internalized misogyny scale. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(5):1705-1715.
- Srivastava K, Chaudhury S, Bhat PS, Sahu S. (2017). Misogyny, feminism, and sexual harassment. *Industrial Psychiatry Journal*, 26(2):111-113.
- Stephan Y, Sutin AR, Luchetti M, Terracciano A. (2019). Facets of conscientiousness and longevity: Findings from the health and retirement study. *Journal of psychosomatic research*, (116):1-5.
- Stevens JP. (2002). Applied multivariate statistics for the social sciences. 4th ed, Lawrence Erlbaum Association, New Jersey.
- Syahirah S. (2015). Regional-global governance Network on women's rights: CEDAW and its implementation in ASEAN countries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (172):519-524.
- Szymanski DM, Gupta A, Carr ER, Stewart D. (2009). Internalized misogyny as a moderator of the link between sexist events and women's psychological distress. *Sex Roles*, 61(1):101-109.
- Şahin B. (2021). Ortaçağ yazınsal ürünlerinde toplumsal cinsiyetin izleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tarih Dergisi*, 4(1):1-18.
- Şahin K, Toprak S. (2016). Kültürel ve dinsel perspektifte kadın kimliği. *Electronic Turkish Studies*, 11(18):203-214.

- Şahin S, Bayhan AC. (2020). Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ekonomik boyutu. *Lectio Socialis*, 4(1):59-74.
- Şener N, Taşhan ST. (2021). Üniversite öğrencilerinde premenstrual sendrom ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2):464-471.
- Şulul C. (2016). İbn Sina'nın Siyaset Felsefesi. *İslâmî Araştırmalar*, 27(2):111-121.
- Taş G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: Kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(5):163-175.
- Tatlıhoğlu K. (2014). Üniversite öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17):939-971.
- Tavakol M, Dennick R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*, (2):53-55.
- TBMM. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/sandalyedagilimi> Erişim tarihi:09.10.2022
- TCCB. Erişim adresi: <https://www.tccb.gov.tr/kabine/> Erişim tarihi:09.10.2022
- TCCB. Erişim adresi: <https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/> Erişim tarihi:09.10.2022
- TDK. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 08.10.2022
- TDK. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 26.10.2022
- Tekcan B. (2021). Kadın avukatların cinsiyet ayrımcılığına yönelik algıları: Lüleburgaz örneği. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne, (Danışman: PROF. DR. M. Engin Sanal).
- Terrell HK, Hill ED, Nagoshi CT. (2008). Gender differences in aggression: The role of status and personality in competitive interactions. *Sex Roles*, (59):814-826.
- Todaro MP, Smith SC. (2009). Economic Development. 10th Ed., Addison-Wesley Publishing, New York.
- Toprak FÜ, Turan Z. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının değerlendirilmesi: Nitel çalışma. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 9(3):938-953.

- TÜİK, (2022a). Ulusal eğitim istatistikleri veritabanı. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=okuryazarl%C4%B1k> Erişim tarihi: 09.10.2022
- TÜİK, (2022b). İstatistiklerle kadın, 2021. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635> Erişim tarihi: 04.11.2022
- UNESCO, (2019). Reporting on violence against women and girls. Erişim adresi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371524?posInSet=2&queryId=0aa5f3c9-c383-4cf1-bdf2-3247a85d2931> Erişim tarihi: 04.11.2022
- UNESCO, (2021). Message from Ms. Audrey Azoulay, Director-General of UNESCO, on the occasion of International Literacy Day, 8 September 2021. Erişim adresi: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378829_eng Erişim tarihi: 08.10.2022
- UNESCO, (2022). Gender equality and education. Erişim adresi: <https://www.unesco.org/en/gender-equality/education> (Erişim tarihi: 04.11.2022)
- UNICEF, (2013). Female genital mutilation/cutting: A statistical overview and exploration of the dynamics of change. Erişim adresi: <https://data.unicef.org/resources/fgm-statistical-overview-and-dynamics-of-change/> Erişim tarihi: 29.10.2022
- United Nations, (1990). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Erişim adresi: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201249/v1249.pdf> Erişim tarihi: 06.11.2022
- Uunk W, Hoffmann P. (2022). Do personality traits moderate the effects of cohabitation, separation, and widowhood on life satisfaction? A longitudinal test for Germany. *Journal of Happiness Studies*, 1-17. Erişim adresi: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10902-022-00573-8.pdf> Erişim tarihi: 05.11.2022
- Ünal A. (2021). Kırgız toplumunda geçmişten günümüze kalın (başlık parası) geleneği. *Milli Folklor*, 33(131):47-61.

- Ünlüer KB. (2021). Toplumsal rollerin ve sosyal yapının oluşturduğu ekonomik sorun: Yoksulluk. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, 4(6):47-61.
- Yaşar N. (2018). Eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin okullaşma oranına etkisi: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler karşılaştırması. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(17):55-69.
- Yıldırım M, Üstüner M. (2021). Öğretmenlerinin kişilik özellikleri ile önyargıları arasındaki ilişki. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 11(1):106-125.
- Yılmaz N, Çiçek B. (2021). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 16(1):437-452.
- Yunus MRBM, Wahab NBA, Ismail MS, Othman MS. (2018). The importance role of personality trait. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(7):1028–1036.
- Yurtsever K. (2011). İlköğretim II. kademe öğretmenlerinin öğrencilere yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Eskicumalı).
- Yüksel AB. (2016). Kadına yönelik şiddet ve töre cinayetleri. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, (Danışman: Doç. Dr. Suat Uğur).
- Zuo X, Lou C, Gao E, Lian Q, Shah IH. (2018). Gender role attitudes, awareness and experiences of non-consensual sex among university students in Shanghai, China. *Reproductive Health*, 15(1): 1-10.
- Živadinović KN. (2004). Utvrđivanje osnovnih karakteristika proizvoda primjenom faktorske analize [Defining the basic product attributes using the factor analysis]. *Ekonomski pregled*, 55(11-12):952–966.
- Watts C, Zimmerman C. (2002). Violence against women: Global scope and magnitude. *The lancet*, 359(6):1232-1237.

- Weiss D, Reitz AK, Stephan Y. (2019). Is age more than a number? The role of openness and (non) essentialist beliefs about aging for how young or old people feel. *Psychology and Aging*, 34(5):729-737.
- Weitzer R, Kubrin CE. (2009). Misogyny in rap music: A content analysis of prevalence and meanings. *Men and Masculinities*, 12(1):3-29.
- World Health Organization, (2012). Preventing gender-biased sex selection: An interagency statement. Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241501460> Erişim tarihi: 30.10.2022
- World Health Organization, (2016). WHO Guidelines on the Management of Health Complications From Female Genital Mutilation. Erişim adresi: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-RHR-16.03> Erişim tarihi: 29.10.2022
- World Health Organization, (2022). Erişim adresi: [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation#:~:text=Female%20genital%20mutilation%20\(FGM\)%20involves,benefits%20for%20girls%20and%20women](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation#:~:text=Female%20genital%20mutilation%20(FGM)%20involves,benefits%20for%20girls%20and%20women). Erişim tarihi: 29.10.2022
- Wuertele R. (2017). The influence of the Queen Bee Syndrome on the attitudes, behaviors, and emerging leadership styles of the millennials. Linnaeus University, Master's thesis, Kalmar.

EKLER

EK 1- SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Tarih:

1. Yaşınız:

1. 18-25 2. 26-35 3. 36-45 4. 46-55 5. 56 ve üzeri

2. Medeni Durum:

1. Evli 2. Bekâr

3.Çocuk Sayınız:

1. 0 2. 1 3. 2 4. 3 5. 4 ve 4ten fazla

4. Aile Tipiniz:

1. Çekirdek 2. Geniş 3. Parçalanmış

5. Öğrenim Durumu:

1. İlkokul 2. Ortaokul 3.Lise 4.Önlisans 5.Lisans
6.Lisansüstü

6. Kurumdaki göreviniz:

1. Memur 2. İşçi 3. Şef/Yetkili 4. Şube Müdürü 5. Daire Başkanı 6. Diğer

7. Kaç Yıldır Kurumda Çalışıyorsunuz:

1. 0-5 yıl 2. 6-10 yıl 3. 11-15 yıl 4. 16-20 yıl 5. 21 yıl ve üzeri

8. Aylık Geliriniz:

1. 4250-5999 TL 2. 6000-7999 TL 3. 8000-9999 TL 4. 10000 TL ve üzeri

9. Yaşadığınız Yer:

1. Köy 2. İlçe 3. Merkez

EK 2- CERVANTES KİŞİLİK ÖLÇEĞİ (CKÖ)

1. Konuşkan bir insan olduğumu düşünüyorum.	Hiç değilim 0 1 2 3 4 5 Kesinlikle öyleyim
2. Zaman zaman kendimi çok kötü/mutsuz hissediyorum	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
3. Bazen bana ait olmayan eşyaları kaybederim veya bozarım	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
4. Birçok arkadaşım var.	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
5. Söylememem ve yapmam gereken şeyler sürekli olarak zihnimi meşgul eder	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
6. Bazen diğer insanlara imrenirim	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
7. Hiç kimseyi tanımadığım bir sosyal toplantıda/ partide bile iyi zaman geçirebilirim	Asla 0 1 2 3 4 5 Daima
8. Duygusal dalgalanma yaşıyorum.	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
9. Bazen benim hatam olduğunu bile bile başka birisinin benim suçumu üstlenmesine göz yumarım	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
10. Birisiyle dışarıya çıkmaya her zaman hazırım	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
11. Kendimi hoşnut/iyi hissetmek için diğer insanların onayına gereksinim duyarım	Asla 0 1 2 3 4 5 Daima
12. Her zaman başkalarıyla dışarıya çıkmak yerine evde vakit geçirmeyi tercih ederim	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
13. Ne kadar plan yaparsam yapayım işlerim her zaman ters gider	Asla 0 1 2 3 4 5 Daima
14. Bazen biraz dedikodu yaparım	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
15. Bir toplantı ortamında konuşmaya katılmayı severim	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
16. Bazen öylesine gergin/sinirli olurum ki işime devam edemem	Asla 0 1 2 3 4 5 Sürekli
17. Bazen diğer insanların konuşmalarına kulak misafiri olurum	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
18. Yeni tanıştırıldığım biriyle konuşmayı başlatmakta zorlanırım	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru
19. Kendimi bomboş hissediyorum	Asla 0 1 2 3 4 5 Daima
20. Bazen işlerimi bir sonraki güne ertelerim	Hiç doğru değil 0 1 2 3 4 5 Çok doğru

EK 3- İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÖLÇEĞİ

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kadınlar işyerinde yaşadıkları sorunları abartırlar.							
2	Kadınlar çok kolay kırılırlar.							
3	Kadınlar erkekleri kontrol altına alarak güç kazanmaya çalışırlar.							
4	Kadınlar erkeklerle adil bir rekabeti kaybettiklerinde, genellikle ayrımcılığa maruz kaldıklarından yakınırırlar.							
5	Kadınlara çok fazla güvenmemek genellikle daha iyidir.							
6	Konu yalancılık olduğunda, birçok kadın yalancıdır.							
7	Çoğu kadının öne çıkabilmek için yalan söyleyebileceğini düşünüyorum.							
8	Hayatımdaki diğer kadınlardan haksız muamele gördüğümden eminim.							
9	Bazen diğer kadınların sadece etrafımda olması bile beni rahatsız eder.							
10	Çoğu kadının gerçeği söylediğine inanıyorum.							
11	Eşit sayıda kadın ve erkeğin olduğu bir grupta, konuşmada bir kadın baskın olduğunda kendimi rahatsız hissedirim.							
12	At yarışı ve futbol gibi erkek egemen konularda söz sahibi olarak bir kadının konuşmasını duyduğumda rahatsız olurum.							
13	Kadınlardan daha çok erkek radyo spikerlerini dinlemeyi tercih ederim.							
14	Bir toplumun entelektüel liderliği büyük ölçüde erkeklerin elinde olmalıdır.							
15	Erkek bir patronla çalışmayı tercih ederim.							
16	İş için başka bir kadını yenmem gerekseydi, bir erkeği yenmekten daha fazla memnuniyet duyardım.							
17	Genellikle erkeklerle çalışmayı tercih ederim.							

EK 4- ETİK KURUL İZNİ

EK 5- BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı, Sizi Doç. Dr. Zekiye Turan danışmanlığında Merve Tekeş tarafından yürütülen **“Bir kamu kurumunda çalışan kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi”** başlıklı tez çalışmasına katılmaya davet ediyoruz.

Bu çalışmada kadınların kişilik özellikleri ile içselleştirilmiş kadın düşmanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada sizden tahminen 10-15 dakika kadar süre ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 252 kişi katılacaktır. Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanmış Sosyodemografik Bilgi Formu, Cervantes Kişilik Ölçeği ve İçselleştirilmiş Kadın Düşmanlığı Ölçeği kullanılacaktır.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmeyeceksiniz ayrıca size de bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya tekes.merve54@gmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

KATILIMCI BEYANI:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının

Adı-Soyadı:

İmzası:

Telefon:

e-mail:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ Kabul ediyorum ☐ Kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:

İmzası:

Şahidin

Adı-Soyadı:

İmzası:

EK 6- CERVANTES KİŞİLİK ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

**EK 7- İÇSELLEŞTİRİLMİŞ KADIN DÜŞMANLIĞI ÖLÇEĞİ KULLANIM
İZNİ**

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı-Soyadı: Merve Tekeş

Uyruğu: TC

Medeni durumu: Evli

Yabancı dili: İngilizce

II- Eğitimi

2020-Halen: Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Yüksek Lisans

2008-2016: Sakarya Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik

III- Ünvanları

2016: Hemşire

IV- Mesleki Deneyimi

Haziran 2017- Ekim 2018: Hemşire- KOÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi Üroloji/Göz Servisi/ İzmit, Kocaeli

Ekim 2018- Temmuz 2020: Supervizor- KOÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi/ İzmit, Kocaeli

Temmuz 2020- Haziran 2021: Hemşire- KOÜ Araştırma ve Uygulama Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi/ İzmit, Kocaeli

Ağustos 2021- Halen: Hemşire- Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı/ Adapazarı, Sakarya

V- Bilimsel İlgi Alanları

Yayınları: Tekeş M, Şahin G. (2022). 65 Yaş Üstü Kadınlarda Üriner İnkontinans Görülme Sıklığı ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi, 5(3):404-417. DOI: 10.54803/sauhsd.1198339